

ANONİM ŞİRKETLERDE
KÂR PAYINDA İMTİYAZ

AYŞE GÜNEŞ AYDIN

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL, 2023

ANONİM ŞİRKETLERDE
KÂR PAYINDA İMTİYAZ

AYŞE GÜNEŞ AYDIN

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM ATA

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NE SUNULAN BU TEZ
ÖZEL HUKUK
YÜKSEK LİSANS
DERECESİ İÇİN KISMİ YETERLİLİKLERİ KARŞILAMAKTADIR

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL, 2023

İNTİHAL SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih : 28/8/2023
Ad/soyad : Ayşe Güneş AYDIN
İmza :

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde, özel hukuk programı kapsamında, yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

“Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz” konusunu seçmemdeki nedenlerin başında, anonim şirketlerin kuruluş amacının kâr elde etmek olmasına rağmen, kâr payında imtiyaz konusunun yasal düzenlemelerde oldukça sınırlı bir şekilde yer almasından, öğretide bu konunun alt başlıklarına ve uygulamasına ilişkin birçok görüş ayrılığı olmasından ve yasal düzenlemelerdeki kısıtlılık nedeniyle imtiyazın kötüye kullanılma ya da tam tersi imtiyaz sahiplerinin mağdur olma ihtimalinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada öğretideki farklı görüşlere ve Yargıtay kararlarına yer verilerek konu tüm yönleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu yola çıkmadan evvel konuyu belirlememde bana ışık tutan ve çalışmanın tamamlanmasına kadar geçen süre içerisinde de pandemi koşullarına rağmen desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Özlem ATA’ya teşekkürü borç bilirim.

Çalışmayı hazırlarken beni sürekli destekleyen ve enerjimin düştüğü anlarda teşvik eden anneme ve babama, yoğun iş temposuna rağmen tüm bu süreç boyunca üzerimdeki tüm yükü kendi üzerine alıp hiç şikâyet etmeksizin bana çalışmamı bitirmem için zaman tanıyan hayat arkadaşım ve aynı zamanda da iş ortağım eşim Yavuz Selim AYDIN’a en içten ve sonsuz şükranlarımı sunarım.

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) md.331’de anonim şirketlerin, yasal düzenlemelere aykırı olmamak kaydıyla her çeşit ekonomik amaç ve konu için kurulabileceği belirtilmiştir. Yasada yer alan düzenlemeden de anlaşılacağı üzere anonim şirketlerin nihai amacı kazanç elde etmektir. Dolayısıyla pay sahiplerinin en önemli mali hakkının “kâr payı hakkı” olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Genel kabul gören kurala göre pay sahipleri, anonim şirketin elde ettiği kazançtan pay sahiplikleri oranında yararlanacaklarsa da TTK md.478 ile kâr payına imtiyaz tanınmasının önünün açılması sayesinde bazı pay sahiplerine kâr payından yararlanmada üstün hak, diğer bir ifade ile imtiyaz tanınabilecektir. Buna karşın, TTK içerisinde kâr payında imtiyaz konusu ne yazık ki son derece kısıtlı düzenlendiğinden, bu konunun uygulamasına ilişkin öğretide birçok konuda fikir ayrılıkları mevcuttur ve bu nedenle de konu Yargıtay kararları ve öğretideki görüşlerle aydınlatılmaya çalışılmaktadır.

Bu kapsamda, çalışmanın birinci bölümünde imtiyazın konusunu oluşturan “Kâr ve Kâr Payı Hakkı” incelenerek kâr payının ne şekilde belirlendiği, hangi yöntemlerle dağıtıldığı konuları ele alınmıştır. İkinci bölümde ise öncelikle “İmtiyaz” hususu hangi şartlarla tanınabileceği ve uygulanan ilkeler yönünden incelenmiş ve devamında çalışmanın konusunu oluşturan “Kâr Payında İmtiyaz” irdelenmiştir. En nihayetinde üçüncü bölümde ise, “Kâr Payında İmtiyazın Korunması” hususu incelenerek ihlal edilmesi hallerinin neler olduğu ve bu ihlallere karşı yaptırımlar ortaya konulmuştur.

Bu çalışma genel hatlarıyla halka kapalı anonim şirketler açısından ele alınmış olup, halka açık anonim şirketler açısından yapılan değerlendirmeler çalışma konusunun esası ile ilgili olan kısımlarla sınırlıdır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Kâr, Kâr Payı Hakkı, İmtiyaz, Kâr Payında İmtiyaz, İmtiyazın Korunması, Kâr Payında İmtiyazın Korunması.

ABSTRACT

Article 331 of the Turkish Commercial Code numbered 6102 states that joint stock companies can be established for any economic purpose and subject, provided that they are not contrary to legal regulations. As it can be understood from the regulation in the law, the ultimate purpose of joint stock companies is to earn profits. Therefore, it would be appropriate to say that the most important financial right of the shareholders is the “dividend rights”.

According to the generally accepted rule, although the shareholders will benefit from the profits of the joint stock company at the rate of their shareholdings, due to the Article 478 of the Turkish Commercial Code which specifies the privileges of the dividends, some shareholders can be granted a paramount right, in other words, a privilege in benefiting from the dividend. On the other hand, since “the privilege in dividends” take very limited place in Turkish Commercial Code numbered 6102, there are too many different opinions on many issues in the doctrine regarding the practice of this subject, and for this reason, “the privilege in dividends” is tried to be clarified with the decisions of the Supreme Court and the opinions in the doctrine.

In this context, in the first part, the concepts of “Profit and Dividend Right”, which are the subject of privileged shares, are examined and then the methods of specifying and paying the dividends are explained. In the second part, firstly, the “Privilege” is examined in terms of the conditions and principles, which must be applied for granting the privilege and, secondly, “the Privilege in Dividends”, which is the subject of this study, is examined. Finally, in the third part, the issue of “Protection of Privileges in Dividends” is examined and the violations of these privileges and the sanctions against these violations were revealed.

This study is generally held in perspective of the non-public joint stock companies, and the evaluations made in terms of public joint stock companies are limited to the parts related to the essence of this study.

Keywords: Joint Stock Company, Dividend, Dividend Rights, Privilege, Privilege in Dividends, Protection of Privileges, Protection of Privileges in Dividends.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÂR VE KÂR PAYI HAKKI

I. KÂR KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ.....	3
A. Kâr Kavramı.....	3
B. Kâr Çeşitleri.....	4
1. Dönem Kârı (Yıllık Kâr/Ticari Kâr)	4
2. Net Dönem Kârı.....	5
3. Dağıtılabilir Kâr.....	6
II. KÂR PAYI HAKKI KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	7
A. Tanımı.....	7
B. Hukuki Niteliği.....	9
1. Bireysel Hak Niteliği.....	10
2. Şarta Bağlı Alacak Hakkı Niteliği.....	11
3. Mali Hak Niteliği.....	12
4. Müktesep ve Vazgeçilmez Hak Niteliği.....	12
III. KÂR PAYI İLE İLİŞKİLİ İLKELER.....	18
A. Sermayenin Korunması İlkesi.....	18
B. Oransallık İlkesi.....	21
C. Eşit İşlem İlkesi.....	22
IV. KÂR PAYININ TESPİTİ VE DAĞITILMASI.....	25
A. Yedek Akçelerin Kârın Belirlenmesindeki Önemi.....	25
1. Tanımı.....	25
2. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Yedek Akçeler.....	26
a) Kanuni Yedek Akçe.....	26
aa) Genel Kanuni Yedek Akçe.....	27
aaa) Birinci Ayrım.....	27
bbb) Genel Kanuni Yedek Akçe Şeklinde Ayrılacak	
Başkaca Unsurlar.....	29

ccc) Genel Kanuni Yedek Akçe Hükümünün Uygulama Alanı.....	30
bb) Şirketlerin İktisap Ettikleri Kendi Payları İçin Ayırdıkları Yedek Akçeler.....	32
b) Şirketlerin Kendi Rızaları Doğrultusunda Ayırdıkları Yedek Akçeler.....	33
aa) Esas Sözleşme ile Ayrılan Yedek Akçeler.....	33
bb) Genel Kurul Kararı ile Ayrılan Yedek Akçeler.....	34
B. Kâr Payının Kaynakları.....	36
1. Net Dönem Kârı.....	37
2. Serbest Yedek Akçeler.....	37
C. Kârın Belirlenmesi.....	38
1. Türk Ticaret Kanunu ile Belirleme.....	38
2. Esas Sözleşme ile Belirleme.....	39
3. Genel Kurul Kararı ile Belirleme.....	40
4. Pay Sahipleri Sözleşmesi ile Belirleme.....	41
D. Kâr Payının Tespitine Yönelik Örnek Çalışma.....	43
E. Kâr Payının Ödenme Usulü.....	44
F. Kâr Payının Dağıtımında Yetkili Organ.....	45
G. Kâr Payının Muacceliyeti, Dağıtım Zamanı ve Zamanaşımı.....	47
H. Kâr Payı Hakkını Kısıtlayan veya Kaldıran Kararlara Karşı Yaptırımlar.....	49
V. KÂR PAYI DAĞITIMININ ZORUNLU OLUP OLMADIĞI SORUNU	55
A. TTK Kapsamındaki Şirketler Yönünden.....	55
B. SerPK Kapsamındaki Şirketler Yönünden.....	58

İKİNCİ BÖLÜM

KÂR PAYINDA İMTİYAZ

I. İMTİYAZ KAVRAMI.....	61
II. İMTİYAZ TANINMASINA İLİŞKİN İLKELER.....	61
A. İmtiyazın Paya Bağlı Olması İlkesi.....	61
B. İmtiyazın Yalnızca Bazı Paylara Üstün Hak Tanınması Şeklinde Oluşturulabileceği.....	65

C. Üstün Hakkın Paydan Doğan Pay Sahipliği Haklarına Tanınabilecek Olması.....	67
D. Esas Sözleşmede Belirlenmesi Zorunluluğu.....	69
E. İmtiyazın Belirli Olması (Belirlilik İlkesi)	70
F. Kamu Aleyhine İmtiyaz Hakkı Tanınmasının Mümkün Olmaması.....	72
III. İMTİYAZLI PAY ÇEŞİTLERİ.....	73
IV. KÂR PAYINDA İMTİYAZ.....	75
A. Genel Olarak.....	75
B. Kâr Payında İmtiyaz Tanımak İçin Kullanılan Yöntemler.....	76
1. Kârdan Öncelikli Olarak Yararlanma Yöntemi	77
2. Kârdan Daha Fazla Yararlanma Yöntemi.....	80
3. Kârdan Birikimli Olarak Yararlanma Yöntemi.....	81
4. Kâra Tekrar Katılarak Yararlanma Yöntemi.....	84
5. Esas Sözleşme ile Başka Bir Yöntemin Belirlenebilmesi.....	84
C. Esas Sözleşme ile Yöntem Belirlenmemiş Olması.....	85
D. Kâr Payında İmtiyazın Müktesep Hak Niteliği.....	86
E. Halka Açık Anonim Şirketler Açısından Kâr Payında İmtiyaz Tanıma Yöntemleri.....	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÂR PAYINDA İMTİYAZIN KORUNMASI

I. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KAVRAMI.....	90
II. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULUNUN AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	92
III. KÂR PAYINDA İMTİYAZ TANINAN PAY SAHİPLERİNİN HAKLARININ İHLALİ VE KÂR PAYINDA İMTİYAZ HAKKININ KORUNMASI.....	94
A. Genel Olarak.....	94
B. Kâr Payı Hakkı İhlalinin İmtiyazlı Paylar Nezdinde Değerlendirilmesi..	96

C.	İç Kaynaklardan Yapılan Sermaye Artırımı ile Kâr Payında İmtiyaz Tanınan İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarının İhlali.....	98
1.	Geçmiş Dönem Kârının Dağıtılması Sebebiyle İhlal.....	99
2.	Payların İmtiyazlı Çıkarılmaması Sebebiyle İhlal.....	102
IV.	İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULUNUN TOPLANMASI VE KARAR ALMASI.....	103
A.	Toplantıya Çağırılması ve Toplanması.....	103
B.	Toplantı Yapılmasına Gerek Olmayan Haller.....	107
C.	Karar Alması.....	108
V.	İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ.....	111
VI.	İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KARARLARINA İLİŞKİN ÖĞRETİDEKİ TARTIŞMALAR VE GÖRÜŞLER.....	114
	SONUÇ.....	119
	KAYNAKÇA.....	123

KISALTMALAR

AB.	: Avrupa Birliği
A.Ş.	: Anonim Şirket
aşa.	: aşağıda
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
DÜMAD.	: Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi
E.	: esas
eSerPK.	: 2499 sayılı Mülga Sermaye Piyasası Kanunu
E.T.	: Erişim Tarihi
eTK.	: 6762 sayılı Ticaret Kanunu
GVK.	: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HAAŞ.	: Halka Açık Anonim Şirket
HD.	: Hukuk Dairesi
İPSÖK.	: İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu
İÜHFM.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: karar
KTO.	: Konya Ticaret Odası
KVK.	: 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

md.	: madde
REGESTA	: İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi
RG.	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SerPK.	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SPK.	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TAAD.	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TMS.	: Türkiye Muhasebe Standartları
TTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG.	: Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
VUK.	: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yıl
ykr.	: yukarıda

GİRİŞ

Anonim şirketler, yasal düzenlemelere aykırı olmamak kaydıyla her çeşit ekonomik amaç ve konu için kurulmaktadır. Ekonomik amaç ile anlatılmak istenen ise kazanç elde etmektir. Pay sahiplerinin bu kazancı, anonim şirketin faaliyette olduğu süreçte “kâr payı” olarak adlandırılmaktadır. Anonim şirketin faaliyetleri sonucunda her kazanç elde ettiği dönemde pay sahiplerine kâr payı ödeneceğini göz önünde bulundurduğumuzda, kâr payının pay sahiplerine tanınan en önemli mali hak olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Oransallık ilkesi gereğince genel kurala göre, anonim şirketin faaliyette olduğu süreçte kâr elde etmesi halinde pay sahipleri, anonim şirkete taahhüt ettikleri sermayenin ödedikleri kısmı ile orantılı olacak şekilde kâr payı almaya hak kazanacaklardır. Bu genel kurala karşın, TTK’da “imtiyaz-imtiyazlı pay” düzenlemelerine yer verilerek oransallık ilkesinin bazı hallerde bertaraf edilebileceği düzenlenmiştir. Buna göre, anonim ortaklıkların, kuruluş aşamasında ya da daha sonradan esas sözleşmesine getireceği bir düzenleme ile, bazı pay sahiplerine kâr paylarını alırken üstün hak yani kâr payında imtiyaz tanıdığı görülmektedir.

Kâr elde etme anonim şirket pay sahiplerinin asli amacı olmasına rağmen, TTK’da bu asli amaca ilişkin bazı pay sahiplerine ayrıcalık tanıyan kâr payında imtiyaza ilişkin düzenlemelere son derece kısıtlı bir şekilde yer verilmiş olması ne yazık ki uygulamada birçok karmaşayı ve fikir ayrılıklarını da beraberinde getirmiştir.

Bu tartışmaların başında TTK md.519/2(c)’de “Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu” düzenlemesi gelmektedir. Bu düzenleme nedeniyle yüzde beşlik orana imtiyazlı paylar karşısında öncelik tanınıp tanınmayacağına ilişkin öğretide görüş ayrılıkları meydana gelmiştir. Bir görüş, önce yüzde beşlik oranın tüm pay sahiplerine dağıtılması gerektiğini ve sonrasında kâr payında imtiyaz sahibi olan pay sahiplerine kalan bakiye kâr bedelinin dağıtımının yapılması gerektiğini savunmakta iken karşı görüş yüzde beşlik oranın imtiyazlar karşısında önceliğinin olmadığını, bu nedenle de kâr

bedelinden öncelikle imtiyazlı pay sahiplerinin faydalanması gerektiğini savunmaktadır.

Anonim şirkette alınan kararların, kâr payında imtiyaz sahibi olan pay sahiplerine ait hakları ihlal etmesi durumunda, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun ilgili kararı onaylamaması söz konusu olabilecektir. Ancak uygulamada hangi kararların ihlal niteliği taşıdığına yönelik de görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Diğer yandan, bazı hallerde imtiyazlı pay sahipleri kurulu tarafından, şirketin aldığı kararın onaylanmaması halinde de bu onamama kararının batıl mı sayılacağı yoksa iptale mi konu olacağı noktasında da öğretilerde tartışmalar mevcuttur.

İşte, bir anonim şirket için bu denli önemli olan “kâr payında imtiyaz” konusunun mevzuatta son derece sınırlı bir şekilde düzenlenmiş olmasından dolayı, bu çalışmada “kâr payında imtiyaz” konusu, öğretilerde mevcut olan görüşlere ve Yargıtay kararlarına değinilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÂR VE KÂR PAYI HAKKI

I. KÂR KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

A. Kâr Kavramı

Hukuki anlamda “kâr” kavramını tek tip bir tanımlama ile açıklamak mümkün değildir. Bu farklılığın nedeni, vergi ve ticaret hukukunda kârı meydana getiren unsurlar ile kârın hesaplama yöntemlerindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır¹. Ancak “kâr” kavramının genel tanımını işletmelerin malvarlığında meydana gelen değer artışı olarak ifade etmek doğru olacaktır².

Anonim şirketlerde kâr dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için “dağıtılabilir” kârın belirlenmesi gereklidir. Dağıtılabilir kâra ulaşabilmek için, şirketin kanuni defter ve finansal tabloları üzerinden 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu³ (TTK) düzenlemelerine göre ticari kâr tespit edilmeli ve bu kâr üzerinden de dönem kârı hesaplanmalıdır⁴. Dönem kârının belirlenmesinin sonrasında, TTK’daki düzenlemeler doğrultusunda şirketin dağıtabileceği her türlü kalem göz önünde bulundurularak dağıtılabilir kârın matrahı tespit edilmelidir⁵. Bu kapsamda aşağıda kâr çeşitleri açıklanmıştır.

¹ Aslı E. **Gürbüz Usluel**, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara 2016, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 9.

² **Gürbüz Usluel**, s. 10. İşletmenin bir döneminde gerçekleşen ekonomik faaliyetler neticesinde, esas sermayede meydana gelen artışın “kâr” olarak nitelendirildiğine ilişkin tanım için bkz. Zehra **Badak**, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 51. Şirketlerin ilgili faaliyet dönemi bitiminde o yıla ait kâr-zarar hesaplamasında kâra ilişkin kalemin daha fazla olmasıyla şirketin bilançosunda pasif kısmına kaydedilerek kanun ve şirket ana sözleşmesi doğrultusunda ortaklara dağıtılan kalemin kâr olarak tanımlandığına yönelik görüş için bkz. Erdem **Ateşgaoğlu**, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı, İstanbul 2012, On İki Levha Yayıncılık, s. 8-9. Kârın hukuki niteliğinin, paydan doğan bir fer’i hak olduğuna yönelik görüş için bkz. Hüsnü **Turanlı**/Seda **Seyman Korkmaz**, “Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Alma Hakkı”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2015, s. 9. Anonim şirketin göstermiş olduğu faaliyetler sonucunda ilgili faaliyet dönemi içerisinde öz sermayesinde meydana gelen artışın “kâr” olarak tanımlandığına yönelik görüş için bkz. Bilge **Aytuğar**, “Anonim Şirketlerde Kâr Payı ve Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında 7244 Sayılı Kanun ile Öngörülen Tedbirler”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 2, Y. 2020, s. 397.

³ RG. T. 14/2/2011 ve S. 27846.

⁴ **Badak**, s. 53.

⁵ **Badak**, s. 53.

B. Kâr Çeşitleri

1. Dönem Kârı (Yıllık Kâr/Ticari Kâr)

Anonim şirketin ilgili döneme ait zararını ya da giderini düşmeksizin elde etmiş olduğu brüt kârın karşılığı “dönem kârı”dır⁶. Dönem kârı, TTK kapsamında ticari bilançoya göre hesaplanır ve genel muhasebe ilkelerine göre tutulan herhangi bir muhasebe döneminin bitiminde belirlenen kâr çeşididir⁷. Dönem kârı, TTK içerisinde yer alan birleşme, bölünme, tür değiştirme, borca batıklık, iflasın ertelenmesi ve kâr dağıtımı gibi düzenlemeler açısından son derece önemlidir⁸.

Anonim şirketlerin dağıtılacak kâr bedelinin belirlenmesi hususunda ticaret ve vergi hukuku arasında farklılıkların mevcut olmasından dolayı “mali kâr” ve “ticari kâr” olarak iki ayrı kavram ortaya çıkmıştır⁹.

Mali kârı, vergi kanunları kapsamında uygulanan esaslara göre hesaplanan kâr olarak nitelendirmek mümkündür. Anonim şirketlerin her bir dönem sonu elde ettiği kârdan devlet de vergilendirme adı altında belirli bir miktarda pay almaktadır. Bu kapsamda; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu¹⁰ (GVK)’da “Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti” başlıklı md.38 anonim şirketler açısından mali kârın tespitinde temel hüküm niteliğini taşımaktadır¹¹. Mali bilanço, ticari bilanço esas alınarak hazırlanmakta ve hazırlanan mali bilanço ışığında da mali kâr tespit edilmektedir¹².

Anonim şirketleri “bağımsız denetime tabi olan anonim şirketler” ve “bağımsız denetime tabi olmayan anonim şirketler” olarak ikiye ayırabiliriz. Bağımsız denetim

⁶ Badak, s. 53.

⁷ Salih Canöz, Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2016, Seçkin Yayıncılık, s. 55. Aynı yönde görüş için bkz. Turanlı/Seyman Korkmaz, s. 10. Yasal mevzuat gereğince, bağımsız denetime tabi şirketlerin, ticari defterlerini ve finansal tablolarını vergi mevzuatında yer alan usullere uygun bir şekilde hazırlamaları gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Gürbüz Usluel, s. 40-41.

⁸ Canöz, s.55.

⁹ Gürbüz Usluel, s.9; Ateşgaoğlu, s. 9.

¹⁰ RG. T. 6/1/1961 ve S. 10700.

¹¹ Ercan Geçgel, Anonim Şirketlerde Kâr Payı Avansı, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 9. Aynı yönde görüş için bkz. Ateşgaoğlu, s. 15.

¹² Canöz, s. 56.

kapsamında olan anonim şirketler de Türkiye Muhasebe Standartları'na (TMS) uygun olarak defter tutmak zorunda olanlar ve yıl sonu finansal tablolarını TMS'ye uygun bir şekilde düzeltmek mecburiyetinde olanlar şeklinde ikiye ayrılmaktadır¹³.

TMS ile uyumlu bir şekilde defter tutmak zorunda olan anonim şirketlerin oluşturduğu bilançoya “ticari bilanço” denilmektedir ve bu şirketler vergi matrahlarını belirleyebilmek için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu¹⁴ (VUK) ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu¹⁵ (KVK) düzenlemelerine uygun şekilde tuttıkları defterleri esas alacaklardır. Diğer yandan, pay sahibinin kâr payı bedelini ise TMS kapsamında tuttıkları defterlere göre belirleyeceklerdir¹⁶. Özetle, dönem kârının, TMS'nin uygulanması neticesinde hesaplanan kâr çeşidi olduğu söylenebilecektir¹⁷.

Mali kâr ile ticari kâr arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Buna göre, ticari bilançolarda işletmelerden çekilen kıymetlere yer verilmezken mali kârda bu kıymetlere yer verilmektedir¹⁸. Ayrıca ticari kârdaki faaliyet giderlerinin çerçevesi geniş tutulurken, mali kârda ise faaliyet giderleri kabul edilen ve edilmeyen olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁹.

Bu açıklamalar ışığında, ticari kâr ile mali kâr arasındaki farklılığın kâr bedelinin belirlenmesinde önemli olduğu anlaşılmakla birlikte, ticari bilançoda dağıtımına esas alınacak olan net dönem kârının tespitinin amaçlandığı, mali bilançoda ise vergiye esas alınacak matrahın tespitinin amaçlandığı kabul edilmektedir²⁰.

2. Net Dönem Kârı

“Net dönem kârı” TTK md.507’de düzenlenmiştir. Madde düzenlemesinde yer alan “net dönem kârı” ifadesi yerine önceki 6762 sayılı Ticaret Kanunu²¹ (eTK)

¹³ Badak, s. 54.

¹⁴ RG. T. 10/1/1961 ve S. 10703.

¹⁵ RG. T. 21/6/2006 ve S. 26205.

¹⁶ Badak, s. 55.

¹⁷ Canöz, s. 55.

¹⁸ Geçgel, s. 10.

¹⁹ Geçgel, s. 10. Ticari kârda, anonim şirkete ait tüm giderlerin, gerçeği yansıtmaması ve belgeye dayanması durumunda, gelirden düşülebileceğine ilişkin açıklamalar için bkz. Hasan Karşloğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, Ankara Barosu Dergisi, C. 77, S. 3, Y. 2019, s. 194- dip not 39.

²⁰ Canöz, s. 50.

²¹ RG. T. 9/7/1956 ve S. 9353.

md.455'te "safî kazanç" terimi yer almaktaydı. Yeni düzenlemede yapılan değişikliğin sebebi "kazanç" teriminin şirketler hukukuna değil vergi hukukuna ait bir terim olmasıdır²². Diğer yandan "kazanç payı", belirlenen yıllık kâr bedelinden, yönetim kurulu üyelerine ödenen kâr payını tanımlamak için kullanılan bir terim iken "net dönem kârı" TMS'de yer alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır²³.

Net dönem kârını belirleyebilmek için, yıllık kârdan, geçmiş yıl zararlarının ve vergi vb. kanuni/mali yükümlülüklerinin indirilmesi gerekmektedir²⁴.

Bu kapsamda, dönem kârını belirlemek için, anonim şirketin harcamaları ve mali yükümlülükleri dikkate alınmazken, net dönem kârına ulaşabilmek için dönem kârından bu kalemlerin indirilmesi gereklidir²⁵. TTK md.509/2 düzenlemesine göre de kâr payının dağıtımında, yalnızca net dönem kârı ve serbest yedek akçeler dikkate alınacaktır.

3. Dağıtılabilir Kâr

Dağıtılabilir kârı belirleyebilmek için öncelikle net dönem kârını belirlemek, diğer bir ifade ile dönem kârından anonim şirketin geçmiş dönem zararları ile vergi vb. kanuni yükümlülüklerinin düşülmesi gerekmektedir. Ancak dağıtılabilir kâr, net dönem kârı ile aynı anlama da gelmemekte ve dağıtılabilir kârı daha geniş yorumlamak gerekmektedir. Bunun nedeni ise TTK md.509/2'de kâr payının dağıtılacağı kaynaklar içerisinde net dönem kârının yanı sıra, serbest yedek akçelere de yer verilmiş olmasıdır²⁶.

²² Bkz. TTK md.507, madde gerekçesi.

²³ Bkz. TTK md.507, madde gerekçesi.

²⁴ **Canözü**, s. 57, **Badak**, s. 60; **Gürbüz Usluel**, s. 13. Anonim şirketin yıllık neticesini izah etmek amacıyla düzenlenen; değerlendirme, aktifleştirme ve pasifleme kurallarının sonuç açıklama ilkesine istinaden şekillendirildiği bilançonun "yıllık bilanço" olarak nitelendirildiğine ve net dönem kârının da yıllık bilanço'ya istinaden belirlenen yıllık kârdan, geçmiş dönem zararlarının ve diğer mali bedellerin düşürülmesinden sonra ortaya çıkan kâr olduğuna yönelik görüş için bkz. Reha **Poroy/Ünal Tekinalp/ Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 15. Bası, İstanbul 2021, Vedat Kitapçılık, N. 902.

²⁵ Yaşar **Karayalçın**, Muhasebe Hukuku, Ankara 1988, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 114; **Gürbüz Usluel**, s. 13,

²⁶ **Gürbüz Usluel**, s. 14; **Badak**, s. 62-63; **Geçgel**, s. 12.

TTK md.509’da belirtilen serbest yedek akçeler anonim şirketin serbest bir şekilde üzerinde tasarruf edebileceği fonlardır²⁷. Dağıtılabilir kâr, anonim şirketin son hesap dönemine ait net dönem kârından, önceki dönemlerde elde ettiği kâr bedelinin dağıtmadığı kısmından, kâr dağıtımını yapabilmek için ayırmış olduğu özel yedek akçelerden, belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçelerden ve dağıtılması mümkün olan ihtiyari yedek akçelerden meydana gelmektedir²⁸. Bu nedenle de TTK md.509/2 gereğince, dağıtılabilir kârın kaynaklarını, net dönem kârı ve serbest yedek akçeler oluşturmaktadır.

II. KÂR PAYI HAKKI KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Tanımı

Pay sahiplerine ait olan, değeri para ile ölçülebilen haklar “mali hak” olarak nitelendirilmektedir²⁹. Her ne kadar mali hak, pay sahibine anonim ortaklık malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabilme yetkisi tanımasa da anonim şirketin varlığına katılma ve yararlanma hakkı tanımaktadır. Bu doğrultuda da kâr payı alma hakkı, pay sahibinin mali haklarından³⁰.

Kâr payı, kanun hükümleri ve anonim ortaklık esas sözleşmesi düzenlemelerine uygun şekilde işletmenin yıllık olarak elde ettiği kazançtan pay sahiplerine payları oranında ödenen hisse olarak tanımlanmaktadır³¹.

Kâr payı hakkının talep edilebilmesi, genel kurulun kâr payının ayrılmasına ve dağıtılmasına yönelik karar almasına bağlıdır³². Bu açıdan bakıldığında kâr payının

²⁷ Badak, s. 63.

²⁸ Gürbüz Usluel, s. 14, Karayalçın, s. 115.

²⁹ Turanlı/Seyman Korkmaz, s. 12.

³⁰ Turanlı/Seyman Korkmaz, s. 12. Kâr payının anonim şirkete konulan sermayenin semeresi olduğuna ve pay sahiplerinin en mühim mali hakkı olduğuna ilişkin benzer yöndeki açıklama için bkz. Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 16. Bası, İstanbul 2022, Beta Yayıncılık, s. 248.

³¹ Turgut Sengir, “Anonim Ortaklarda Kâr Payı Hakkı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 1973, s. 77. Kâr payının, anonim şirketin amacının kâr elde etmek ve bu kârı da paylaşmak olmasından dolayı vazgeçilmez hak olduğuna ve genel kurul kararı ile kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre dağıtılmasına karar verilen kâr payına pay sahiplerinin katılmasından dolayı da malvarlıksal hak olduğuna dair görüş için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 898a. Pay sahiplerince ödenmiş olan sermaye payı kapsamında, ilgili dönemin bitiminde genel kurul tarafından, net dönem kârı veya serbest yedek akçelerden dağıtılmasına karar verilen ve nakden ödenmesi gereken bedelin “kâr payı” olduğuna yönelik tanım için bkz. Canöz, s. 24.

³² Yargıtay 11. HD.’nin E. 2019/497, K. 2019/7494 sayı ve 25.11.2019 tarihli kararında “... şirketin kâr paylarının belirlenmesi ve kullanılmasına dair kararların genel kurul tarafından alınmasının zorunlu

“geciktirici şarta bağlı bir talep hakkı” niteliğini haiz olduğu söylenebilecektir³³. Nitekim pay sahibi, anonim şirketin kâr elde etmesi ve genel kurulda da bu kârın dağıtılmasına karar verilmesi halinde kâr payı almaya hak kazanacaktır.

Kâr payı hakkında incelenmesi gereken bir diğer nokta ise “zamana oranla hesaplama” (pro rata temporis/kıst-el-yevm)³⁴ kuralıdır. TTK md.508/1’de belirlenen genel kurala göre, pay sahibinin alacağı kâr payı miktarı, kendisinin anonim ortaklığa getirmiş olduğu sermaye miktarının, şirketin tüm sermayesine oranlanması ile belirlenecek ve kârın dağıtımı sırasında pay sahibinin sermaye taahhüdüne mahsuben şirkete yapmış olduğu ödemeler dikkate alınacaktır³⁵. Diğer bir ifadeyle, anonim şirket pay sahibi, kendi hesabına düşen kâr payının tamamını alabilmek için, ortaklığa getirmeyi taahhüt ettiği sermaye payının tamamını ifa etmek zorundadır. Pay sahibi bu koşulu yerine getirmemesi halinde, taahhüt etmiş olduğu sermaye payının ne kadarını ödemişse kendi hissesine düşen kâr payını da o oranda alabilecektir³⁶. TTK md.508/2’ye göre de yıllık kârı belirlemek için yıllık bilanço esas alınacaktır.

Bu düzenlemeler ışığında, anonim şirket pay bedelleri için henüz kısmi ödeme yapılması halinde ve sermaye artırımında hisse senedi alanların kârdan yararlanma sürelerinin belirlenmesinde “zamana oranla hesaplama” (pro rata temporis/kıst-el-yevm) kuralı uygulanacaktır.

Buna göre, kâr dağıtımından faydalanabilecek olan pay sahipleri, yıllık bilançoda görülen esas sermayeyi meydana getiren pay sahipleridir. Diğer bir ifade ile, yıllık bilançooya ilişkin faaliyet döneminde mevcut olan paylara kâr payı ödenmeli, bir sonraki faaliyet döneminde ortaya çıkan yeni paylara kâr payı ödemesi

olduğu, genel kurul tarafından kâr payı dağıtımına karar verilmediği sürece, pay sahibinin şirkete karşı ileri sürebileceği muaccel bir kâr payı alacağından söz edilemeyeceği ...” hüküm altına alınmıştır, <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 09.07.2023.

³³ Hasan **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara 2022, Adalet Yayınevi, s. 572. Aynı yönde görüş için bkz. **Turanlı/Seyman Korkmaz**, s.12-13; **Badak**, s. 78-79; **Geçgel**, s. 26-27.

³⁴ Zamana oranla hesaplama (Pro rata temporis/Kıst-el-yevm) kuralının sözlük anlamının “bir aylık maaşın bir güne isabet eden miktarı” olduğuna, kuralın kâr payı dağıtımındaki anlamının ise, “sermaye taahhüdü için pay sahibinin ödemiş olduğu paraya, ödendiği günden itibaren kâr payı ödeneceği” olduğuna ilişkin açıklama için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 911.

³⁵ Hakan **Bilgeç**, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel Sayı, Y. 2019, s. 2327.

³⁶ **Bilgeç**, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2327.

yapılmamalıdır³⁷. Dolayısıyla, mevcut hesap dönemi içerisinde doğmuş yeni paylar, geçmiş döneme ait kârın meydana gelmesinde herhangi bir rol oynamadıklarından, geçmiş döneme ait kâr bedelinden faydalanamayacaklardır³⁸. Geçmiş faaliyet dönemi içerisinde doğmuş ancak bedelleri kısmen ya da tamamen ödenmiş payların ise, temsil ettikleri sermaye, sermaye artırımı işleminin ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren varlık kazanacağı için, bu paylar, tescil tarihinden itibaren kâr payına hak kazanacaklardır³⁹. TTK md.508’de yer alan “kâr payının, pay sahibi tarafından anonim şirket esas sermayesine mahsuben yapılmış olan ödemelere oranla tespit edileceği” düzenlemesi gereğince de zamana oranla hesaplama (pro rata temporis/kıst-el-yevm) kuralı uygulanacaktır. Yani, pay sahibinin taahhüt ettiği ama anonim şirkete ödememiş olduğu bedelin anonim şirketin yıllık kârına herhangi bir katkısı olmayacağından kâr payı, pay sahibi tarafından fiilen yapılmış ödemelere oranla hesaplanacaktır⁴⁰.

Fakat, zamana oranla hesaplama (pro rata temporis/kıst-el-yevm) kuralı emredici nitelikte değildir ve TTK md.508/1’de esas sözleşmeyle aksi yönde bir düzenlemenin getirebileceğinin ifade edilmiş olmasından dolayı, sermaye taahhüdünü tam olarak ifa etmemiş olan pay sahiplerinin de kâr payı haklarında herhangi azaltma yapılmaksızın kâr payının tamamını alabilecekleri düzenlenebilecektir⁴¹. Diğer bir ifade ile, pay sahibi tarafından sermaye taahhüdü kapsamında anonim şirkete yapılan ödeme tarihi ve oranı göz önünde bulundurulmaksızın, tüm paylara eşit oranda kâr dağıtılacağına ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabilecektir⁴².

B. Hukuki Niteliği

Anonim şirketlerde pay sahipliği hakları, “mali haklar” ve “kişisel haklar” olarak ayrılmaktadır. Pay sahibinin “kâr payı hakkı”, “tasfiye payı hakkı”, “hazırlık devresi faizi hakkı” ve “yeni pay alma hakkı” mali haklardan olup “genel kurul

³⁷ H. Güzin Üçışık/Aydın Çelik, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtımı, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 314-315. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Sinan H. Yüksel, “Kapalı Anonim Ortaklıklarda Yeni Payların Kâr Payına Hak Kazanmasında ve Kâr Payının Hesaplanmasında Zaman Unsuru”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Y. 2019, s. 393.

³⁸ Üçışık/Çelik, s. 315.

³⁹ Üçışık/Çelik, s. 315.

⁴⁰ Üçışık/Çelik, s. 480.

⁴¹ Bilgeç, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2327.

⁴² Gürbüz Usluel, s. 156-157.

toplantısına katılma hakkı”, “bilgi alma ve inceleme hakkı” ve “oy hakkı” kişisel haklardandır⁴³.

Öğretide, kâr payı hakkı TTK md.507 düzenlemesi gereğince “dar anlamda kâr payı hakkı” olarak kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, esas sözleşme ve kanun hükümlerine uygun olarak alınan genel kurul kararı sonucunda, net dönem kârı ve serbest yedek akçelerin dağıtılacak olan kısmında pay sahibinin sahip olduğu hakka dar anlamda kâr payı denilmektedir⁴⁴.

Dar anlamda kâr payı hakkı “soyut kâr payı hakkı” ve “somut kâr payı hakkı” olarak ayrılmaktadır. Bu ayrıma göre, anonim şirket pay sahibinin herhangi bir yıla ait almaya hak kazanmış olduğu kâr bedeli “soyut kâr payı hakkı”, belirli bir yıla ait almaya hak kazanmış olduğu kâr bedeli ise “somut kâr payı hakkı” olarak nitelendirilmektedir⁴⁵.

Kâr payının sahip olduğu özelliklerden dolayı hukuki niteliği ile ilgili olarak öğretide bazı tartışmalar mevcut olup aşağıda bu tartışmalar ışığında kâr payının hukuki niteliği hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

1. Bireysel Hak Niteliği

Genel kurul toplantısına katılma, oy kullanma, iptal davası açma vb. haklar pay sahipleri tarafından tek başına kullanılabilen haklardan olup bu haklara “bireysel hak” denilmektedir⁴⁶.

TTK md.507’de yer alan, kanun ve esas sözleşme düzenlemelerine uygun şekilde hesaplanarak dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârından pay sahiplerinin

⁴³ Badak, s. 76.

⁴⁴ Kerem Çelikboya, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, İstanbul 2021, On İki Levha Yayıncılık, s. 69. Kâr payı hakkının “geniş” ve “dar” olmak üzere iki anlamının olduğuna, genel kurulun dağıtılmasına karar verdiği kâr payı hakkından artık geri dönülemeyecek olması halinin “geniş” anlamda kâr payı hakkı ve kanun ya da esas sözleşmeden doğan hakkın ise “dar” anlamda kâr payı hakkı olduğuna yönelik açıklamalar için bkz. Hayri Bozgeyik, “Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. 20, S. 3, Y. 2020, s. 121.

⁴⁵ Çelikboya, s. 70; yazar, anonim şirketin dağıtılabılır kârının bulunmadığı bir dönemin söz konusu olması halinde, pay sahibinin bahse konu dönemde somut kâr payı hakkından bahsedilemeyeceğini, buna karşın ilerleyen dönemlere ilişkin soyut kâr payı hakkının mevcut olmaya devam edeceğini ifade etmektedir.

⁴⁶ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 264.

payları oranında faydalanabileceği düzenlemesi kâr payının bireysel hak niteliğini de ortaya koymaktadır ve dolayısıyla her bir pay sahibi, kâr payının tespit edilmesinin sonrasında bu hakkını doğrudan anonim şirketten talep edebilecektir⁴⁷.

2. Şarta Bağlı Alacak Hakkı Niteliği

Bir hukuki işlemin geçerli olarak kabul edilmesi ileride gerçekleşeceği belirli olmayan bir hususa bağlanmış ise “şarta bağlı işlem” söz konusudur. Bu doğrultuda da bir hukuki işlemin geçerli olabilmesi bir şarta bağlanmış ise “geciktirici (talikî) şart” söz konusudur⁴⁸.

İşte bu noktada, kâr payı dağıtımına yönelik genel kurulun karar alması gerektiğinden kâr payı hakkı, “şarta bağlı alacak hakkı” niteliğini haizdir. Genel kurulun karar almasına yönelik belirlenen şartın hukukumuzdaki karşılığı ise “geciktirici şart”tır⁴⁹. Faaliyet dönemi bitiminde kâr elde edilmesinin veya kârın dağıtımını için yedek akçe ayrılmasının sonrasında genel kurul elde edilen kârın veya ayrılan yedek akçelerin dağıtımına yönelik karar almış ise kâr payı hakkı artık alacak hakkına dönüşecektir⁵⁰ ve bu hak genel kurulun vermiş olduğu karar nedeniyle artık koşulsuz bir alacak hakkı olarak nitelendirilecektir⁵¹. Pay sahibinin alacak hakkının doğması için genel kurulun kâr dağıtılmasına yönelik karar almış olması şart olup genel kurulun bilançoğu onaylaması tek başına yeterli değildir⁵². Genel kurulun alacağı karar bu yönüyle de yenilik doğurucu karar niteliğindedir⁵³. Alacak hakkı halini alan kâr payı

⁴⁷ Badak, s. 77.

⁴⁸ M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul 2020, Vedat Kitapçılık, N. 1466-1470.

⁴⁹ Gani Çelik, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkının Sınırlandırılması, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019, s. 27.

⁵⁰ Canöz, s. 42; Gani Çelik, s. 27. Kâr payı hakkının şarta bağlı bir alacak hakkı olduğuna ilişkin benzer yöndeki görüş için bkz. Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 570. Genel kurulun kâr dağıtım kararı itibarıyla, kâr payının bir alacak hakkına dönüştüğüne ve bu hakkın yenilik doğurucu nitelikte bir hak olduğuna yönelik benzer yöndeki görüş için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 914.

⁵¹ Gani Çelik, s. 27. Kâr payının dağıtılabilmesi için genel kurulun kâr ayrılması ve dağıtılması yönünde karar alması gerektiğine, bu nedenle kâr payı hakkının “geciktirici şarta bağlı bir talep hakkı” olduğuna, genel kurulun kâr dağıtım kararından itibaren, şarta bağlı hakkın artık şartsız bir alacak hakkına dönüşeceğine ilişkin açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 572.

⁵² Karayalçın, s. 135-136.

⁵³ Canöz, s. 43; Gani Çelik, s. 27.

hakkının ise pay sahiplerince üçüncü kişilere devredilebilmesi, hacze ya da davaya konu olması mümkündür⁵⁴.

Genel kurul, vermiş olduğu dağıtım kararı sonrasında alacak hakkına dönüşen kâr payı hakkına ilişkin artık farklı kararlar verme yetkisine sahip değildir. Bahse konu alacak hakkının ortadan kaldırılması için hak sahiplerinin başvurusu üzerine mahkeme tarafından genel kurul kararının iptaline yönelik verilmiş bir karar gerekmektedir⁵⁵.

3. Mali Hak Niteliği

Mali haklar, anonim şirketin malvarlığından kaynaklanan ve değeri para ile ölçülebilen haklar olup hakkın sahibine anonim şirketin malvarlığında hakimiyet kurma ya da tasarrufta bulunma hakkı tanımasa da katılma, yararlanma, edinme hakkı sağlar⁵⁶. Bu kapsamda, kâr payı hakkı da mali haklardandır.

TTK md.507 düzenlemesi gereğince anonim şirket pay sahibinin, kâr payı hakkından faydalanabilmesi için sadece tek payının olması yeterli olup TTK md.508 düzenlemesi gereğince de her bir pay sahibi, sermaye payı için anonim şirkete yapmış olduğu ödemelerle orantılı⁵⁷ olacak şekilde kâr payı hakkından faydalanacaktır⁵⁸.

4. Müktesep ve Vazgeçilmez Hak Niteliği

Müktesep hak, pay sahiplerinin kanun ya da anonim şirket esas sözleşmesi ile kazandıkları haklar olarak nitelendirilebilir. Müktesep haklar pay sahibinin rızası olmaksızın kaldırılamaz ya da sınırlandırılmazlar⁵⁹. Bu hakların en belirgin özelliği,

⁵⁴ Gani Çelik, s. 27.

⁵⁵ Canözü, s. 43.

⁵⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 874, Badak, s. 77.

⁵⁷ Anonim şirketlerde pay sahipliği haklarından yararlanabilmek için pay sahibinin sermayeye katılım oranı dikkate alınacak, diğer bir ifade ile pay sahibinin sayısı dikkate alınmayacaktır. Pay sahibinin haktan ne kadar yararlanacağını esas sermayeye katılım oranı belirleyecektir. Hukukumuzda bu durum “oransallık ilkesi” olarak nitelendirilmektedir. Ancak, iptal davası açma, inceleme, genel kurula katılma vb. haklarda oransallık ilkesi uygulanmayacaktır. Yani, bu haklarda, tek payı olan ile on adet payı olan pay sahibi arasında herhangi bir ayırım yoktur, bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 878-879. Oransallık ilkesine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. aşağı. Birinci Bölüm/III/B “Oransallık İlkesi.”

⁵⁸ Badak, s. 77-78.

⁵⁹ Mehmet Bahtiyar, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği”, Ankara 2020, Adalet Yayınevi, s. 324; Canözü, s. 27- 28.

hakka sahip olan pay sahibinin kendi rızası ile bu hakkından vazgeçebilecek olmasıdır⁶⁰.

Müktesep hak kanundan kaynaklı olabileceği gibi esas sözleşmede yer verilecek bir düzenleme ile de tanınabilecektir. Bu kapsamda kaldırılabilmesi ya da değişiklik yapılabilmesi için pay sahiplerinin oybirliğinin gerekli olduğu haklara “kanuni müktesep hak” denilmektedir⁶¹.

Esas sözleşme ile oluşturulan müktesep haklar ise, kanuni müktesep hak niteliğini haiz olmayan hakların emredici kanun hükümlerine aykırılık teşkil etmeyecek şekilde müktesep hale getirilmesi şeklinde oluşturulabilecektir. Esas sözleşmede müktesep hak tanınabilmesi için buna ilişkin esas sözleşme değişikliğine tüm pay sahiplerinin oybirliği ile olumlu oy kullanması gerekmektedir⁶².

ETK döneminde müktesep hak olarak kabul edilen kâr payı hakkının kısmen mi yoksa tamamen mi kısıtlanabileceği net değildi⁶³. Nitekim eTK md.385’te müktesep hakların, hakka sahip olan pay sahiplerinin rızası olmaksızın değiştirilemeyeceği belirtilerek kâr payının müktesep hak olduğu düzenlenmişti. ETK dönemindeki bu düzenleme nedeniyle de kâr payının müktesep hak niteliğine ilişkin geçmişte öğretilde tartışmalar mevcut olmuştur⁶⁴.

Bu tartışma kapsamında, kâr payı hakkı iki açıdan ele alınmıştı. Bunlardan ilki, kâr payı hakkının vazgeçilmez ve mutlak müktesep hak niteliği, ikincisi ise anonim şirket genel kurulunca belirli sınırlamalara tabi tutulabilen nispi müktesep hak niteliğiydi⁶⁵. Mutlak müktesep haklar, pay sahibinin rızası olmadan sınırlandırılmayan, nispi müktesep haklar ise özüne dokunulmaksızın

⁶⁰ **Bahtiyar**, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği”, s. 324.

⁶¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 868.

⁶² **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 869.

⁶³ **Bahtiyar**, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği”, s. 324.

⁶⁴ **Badak**, s. 90.

⁶⁵ **Badak**, s. 90.

sınırlandırılabilen haklardır⁶⁶. Buna göre, eTK döneminde bazı yazarlar⁶⁷, kâr payının özüne dokunulamayan ama bazı sınırlamalara tabi tutulabilen nispi müktesep hak niteliğinde olduğunu savunmuştur⁶⁸.

Örneğin, **Tekinalp**, müktesep hakları “mutlak” ve “nispi” olarak ikiye ayırmış ve özü korunan fakat anonim ortaklığın menfaati için sınırlandırılabilen hakları “nispi müktesep hak” olarak nitelendirmiştir. Yazar, eTK döneminde safi kârın tamamının dağıtılmadığını ve safi kâr bedelinden ödenmesi gereken yedek akçe vb. kalemlerin olduğunu ileri sürerek kâr payının nispi müktesep hak olduğunu savunmuştur⁶⁹.

ETK md.385, TTK’da md.452 olarak düzenlenmiştir. TTK’da, eski düzenlemede yer alan müktesep hak tanımına ve örneklerine yer verilmeyerek kâr payı hakkının müktesep hak olarak kabul edileceğine ilişkin düzenleme çıkarılmıştır. Bu nedenle de kâr payı hakkının müktesep hak olduğuna ilişkin herhangi bir yasal düzenleme artık mevcut değildir⁷⁰.

TTK’nın yürürlüğe girmesi ile **Tekinalp** de kâr payı hakkının müktesep hak niteliğine ilişkin görüşünü değiştirmiştir. Yazar, kâr payı hakkını iki yönden ele almıştır. Bunlardan ilki, anonim şirketin kâr elde etme amacından dolayı kâr payının vazgeçilmez hak niteliğidir ve ikincisi de pay sahibinin dağıtılmak için ayrılan yedek akçe ya da yıllık kâra ilişkin malvarlıksal hak niteliğidir⁷¹.

Bu noktada vazgeçilmez hakkı tanımlamak yerinde olacaktır. Vazgeçilmez haklar, yasal düzenlemelerde tanınan, genel kurul kararı, anonim şirket esas sözleşmesi ya da pay sahibinin rızası ile dahi sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkün olmayan

⁶⁶ Nuri **Erdem**, “6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları”, İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 2, S. 1, Y. 2012, s. 32-33.

⁶⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 898a; **Karayaçın**, s. 132.

⁶⁸ **Badak**, s. 90-91.

⁶⁹ Reha **Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 9. Bası, İstanbul 2003, Beta Yayıncılık, N. 868 – N. 903.

⁷⁰ **Badak**, s. 91.

⁷¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 898a. **Tekinalp**, kârda imtiyazlı paylarla küçültülebilen, yönetim kurulu üyelerinin ve işçilerin ortak olabildiği, zorunlu ayrımların yapılmasının akabinde yıllık kâr bedelinin kolay bir şekilde yedek akçeye eklenebildiği bir sistemde kâr payı hakkının müktesep hak olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmektedir, Ünal **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. Bası, İstanbul 2020, Vedat Kitapçılık, §14-35b.

haklardır⁷². Müktesep haklar ile vazgeçilmez haklar arasındaki farklara bakıldığında; müktesep hakların, hakka sahip kişinin rızası olmadan sınırlandırılması veya kaldırılması mümkün değilken, vazgeçilmez hakların, hak sahibinin rızası ile dahi kaldırılması mümkün olmayacaktır. Bir diğer fark ise, müktesep hakların kanundan ya da esas sözleşmeden doğması, ancak vazgeçilmez hakların esas sözleşme ile yaratılmasının mümkün olmamasıdır⁷³.

Anonim şirket pay sahiplerinin amacı kâr elde etmektir ve anonim şirket de tüm pay sahiplerinin bu amaç için bir araya geldiği bir sözleşme niteliğindedir. Bu nedenle, sözleşmeden kaynaklı yükümlülük gereği pay sahipleri kâr bedelinden pay alma hakkına sahiptirler. Bu hakkın sözleşmeden çıkartılması anonim şirketin kâr elde etme amacına ters düşecektir. Dolayısıyla, kâr payı hakkını vazgeçilmez hak olarak kabul etmek gerekmektedir⁷⁴.

Öğretide yaygın kabul gören ve bizim de desteklediğimiz görüş uyarınca, anonim şirketin esas amacı kâr elde etmek olduğu için kâr payı hakkı da vazgeçilmez nitelikte bir haktır⁷⁵.

Nitekim **Tekinalp**; kâr elde etmenin ve bu kârı paylaşırmanın anonim şirketin nihai ve değiştirilemez amacı olduğunu ve bu nedenle de kâr payının vazgeçilmez bir hak olduğunu savunmaktadır⁷⁶.

Pulaşlı da benzer bir görüşte olup anonim şirketlerin kanun tarafından yasaklanmayan her türlü ekonomik amaç için kurulmasının mümkün olduğunu ve bu nedenle de kâr payı hakkının vazgeçilmez hak niteliğinde olduğunu savunmaktadır⁷⁷.

⁷² **Üçışık/Çelik**, s. 298; **Bahtiyar**, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği”, s. 326. Pay sahibinin iradesinin etkili olmadığı hakların vazgeçilmez hak olduğuna ve vazgeçilmez hakların feragat edilemez haklar ile aynı olduğuna ilişkin açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 870e.

⁷³ **Bahtiyar**, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği”, s. 327.

⁷⁴ **Badak**, s. 82.

⁷⁵ **Üçışık/Çelik**, s. 298.

⁷⁶ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 899. Yazarın görüş değiştirmesinin gerekçeleri için bkz. dip not 71.

⁷⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 571.

Burada birinci kâr payı ve ikinci kâr payı ayırımına dikkat etmek gerekmektedir. Anonim şirket pay sahibinin kâr payı hakkı TTK md.519 ile düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasında yıllık kârın yüzde beşinin, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe olarak ayrılacağı belirtilerek birinci ayırım düzenlenmiştir. İkinci fıkranın (c) bendinde ise, pay sahiplerine “yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra” düzenlemesine yer verilerek birinci kâr payı belirlenmiş ve birinci kâr payının, genel kanuni yedek akçenin ikinci ayırımından evvel ödenmesi gerektiği işaret edilmiştir⁷⁸. Dolayısıyla madde düzenlemesinden de anlaşılacağı üzere, anonim şirketin net kârının mevcut olması halinde, birinci kâr payı ödenmeden genel kanuni yedek akçenin ikinci ayırımı yapılamayacaktır⁷⁹. Dolayısıyla kâr payını, genel kanuni yedek akçenin birinci ayırımının yapılmasının akabinde ayrılan ve ikinci ayırım yapılmadan önce de pay sahiplerine ödenmesi gereken “temel/birinci kâr payı” ve anonim şirket esas sözleşmesine ya da genel kurul tarafından alınan karara uygun şekilde dağıtılacak olan “ikinci kâr payı” olarak ikiye ayırmak gerekmektedir⁸⁰.

Anonim şirketin net dönem kârının olması halinde, pay sahiplerine temel kâr payı dağıtımının yapılması zorunludur. Nitekim temel kâr payı hakkı vazgeçilmez nitelikte bir haktır. Ancak, temel kâr payı haricindeki ikinci kâr payı hakkına, anonim şirket esas sözleşmesine konulacak bir düzenleme ile mutlak müstesna hak niteliği kazandırılabilir. Örneğin, anonim şirketin kârının olduğu her dönem, belirli oranda kâr dağıtımının zorunlu olduğuna ve bu zorunluluğun ancak oybirliği ile değiştirilebileceğine ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulması halinde müstesna hakkın varlığından bahsedilecektir⁸¹.

Badak da kâr payının vazgeçilmez nitelikte olduğunu savunmakta ancak bu hususun iki açıdan ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Yazara göre, kâr payının hukuki niteliğini tam olarak açıklayabilmek için TTK md.519/2(c)’de yer alan yüzde beşlik orana denk gelen birinci kâr payı hakkı ile ikinci kâr payı hakkını birbirinden

⁷⁸ **Badak**, s. 81.

⁷⁹ **Badak**, s. 81.

⁸⁰ **Badak**, s. 81.

⁸¹ **Badak**, s. 93-94; esas sözleşme ile tanınan müstesna hakların test ölçüleri için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 869b.

ayırmak gerekmektedir. Buna göre, anonim şirket kazanç elde etme amacıyla olduğu için birinci kâr payı hakkı vazgeçilmez bir haktır⁸².

Nitekim Yargıtay da kâr payı hakkının vazgeçilmez nitelikte olduğunu ve yüzde beş oranındaki temel/birinci kâr payının dağıtımının zorunlu olduğunu belirtmektedir⁸³.

Kâr payı hakkının vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğu “kazanç payları” başlıklı TTK md.511 ve “genel kanuni yedek akçe” başlıklı md.519/2(c) düzenlemeleri ile de sabit hale gelmiştir. Nitekim bu düzenlemeler ışığında anonim şirket pay sahiplerinin ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında net dönem kârından kâr payı alacağı ve bu oranın vazgeçilmez nitelikte olduğu anlaşılmaktadır⁸⁴.

TTK’da md.452/1’de, “Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müstesna ve vazgeçilmez haklar saklıdır.” düzenlemesi yer almaktadır. İlgili düzenlemelerden de açıkça anlaşılabileceği üzere, anonim şirket genel kurulu yasal düzenlemelere aykırı olmamak ve esas sözleşmede de aksine düzenleme bulunmamak kaydıyla, esas sözleşmede değişiklik yapabilecek ancak müstesna ve vazgeçilmez haklar bu kapsamda sayılmayacaktır. Esas sözleşmede anonim şirket ortaklarının kâr payı hakkına ilişkin yapabileceği değişikliğe örnek olarak işbu çalışmanın konusunu oluşturan “kâr payında imtiyaz” verilebilir. Nitekim ortakların tamamı TTK md.421/3(b) düzenlemesinde belirtildiği gibi sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahibinin olumlu oylarıyla esas sözleşmede değişiklik yaparak kâr payının eşit bir şekilde dağıtılmasının önüne geçip bazı pay sahiplerine kâr

⁸² Badak, s. 82-83.

⁸³ Yargıtay 11. HD.’nin E. 2014/9365, K. 2014/16936 sayılı ve 05.11.2014 tarihli kararında “... kanunda belirtilen yüzde beş kâr payı haricindeki kısmın anonim şirketin sürekli gelişmesi ve düzenli kâr payı dağıtılmasının sağlanması için uygun ve yararlı olup olmadığının ve bakiye kısmın yedek akçe olarak ayrılmasının iyiniyet kurallarına uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini” ifade ederek yüzde beş oranındaki kâr payının mecburi ve vazgeçilemez nitelikte olduğu belirtilmiştir, <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 10.07.2023. Yargıtay 11. HD.’nin E. 2015/6354, K. 2016/3021 sayılı ve 17.03.2016 tarihli bir başka kararında “... anonim şirketlerin temel amacının kâr elde etmek olduğu, genel kurulun bu amaca uygun kararlar almasının zorunlu olduğu ve bu nedenle de kâr payının, vazgeçilmez bir hak olduğu (TTK 385) (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu-Ortaklıklar ve Koop. Hukuku 8.bası s.487), dolayısıyla da hiç kâr payı dağıtılmamasının yasaya aykırı olduğu ...” ifadelerine yer verilerek kâr payının vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğu belirtilmiştir, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 12.07.2023.

⁸⁴ Badak, s. 84.

payında imtiyaz tanıyabilirler⁸⁵. Ancak, kâr payının vazgeçilmez hak niteliğinden dolayı, bu yönde bir imtiyaz tanırken, tüm pay sahipleri açısından vazgeçilmez nitelikte olan temel kâr payı hakkının göz önünde bulundurulması gerektiği kanaatindeyiz.

Anonim şirketler kâr elde etme amacıyla olduğu için pay sahiplerinin kâr payı hakkı bu temel amaçtan doğan bir haktır ve pay sahiplerinin bu haktan vazgeçmesi mümkün değildir. Lâkin, pay sahiplerinin bu haklarını talep edebilmeleri için genel kurulda kâr payı dağıtımına yönelik karar alınmış olması gerekmektedir⁸⁶. Dolayısıyla, genel kurulun kâr payının dağıtılmaması ya da net dönem kârı ile uyumsuz olacak şekilde son derece cüzi miktarlarda kâr payı dağıtılması yönünde karar alması halinde, bu durum kâr payı hakkının vazgeçilmez niteliğine aykırılık teşkil edecek ve bu nedenle de bu yönde bir karar hukuken batıl olacaktır⁸⁷.

III. KÂR PAYI İLE İLİŞKİLİ İLKELER

A. Sermayenin Korunması İlkesi

Anonim şirket pay sahipleri, şirketin pasiflerinden doğrudan sorumlu olmayıp ortaklar şirkete, taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olacak şekilde sorumludur (TTK md.329/2). Bu düzenleme gereği de anonim şirketlerde “sermayenin korunması ilkesi” kabul edilmiştir. Bu ilke ile yalnızca pay sahipleri değil aynı zamanda anonim şirket ortaklığı ve hatta menfaat sahibi üçüncü kişiler de korunmaktadır⁸⁸.

Sermayenin korunması ilkesinin anonim ortaklığın tüm malvarlığına mı yoksa sadece sermayesine mi yönelik olduğuna ilişkin öğretide birtakım tartışmalar mevcuttur. **Tekinalp’in** de savunucusu olduğu bir görüş, TTK’da anonim şirketlerde sermayenin ve malvarlığının korunması adına birçok düzenlemeye yer verildiğini ve bunun anonim şirketlerin, alacaklılarına karşı yalnızca malvarlığı ile sorumlu

⁸⁵ Üçışık/Çelik, s. 298-299.

⁸⁶ Üçışık/Çelik, s. 299.

⁸⁷ Üçışık/Çelik, s. 299.

⁸⁸ Ahmet Tayyip Erenoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı ve Yedek Akçe Ayrılması Zorunluluğu”, Göksu Safi Işık Attorney Partnership Articleter, C. 24, Y. 2021, s. 198-199, <https://home.heinonline.org/>, E.T. 05.01.2022. Aynı yöndeki görüş için bkz. **Canözü**, s. 24-25. Anonim şirket bilançosunda geçmiş yıllara ait zararların mevcut olması halinin bilançodaki kârın pay sahiplerine doğrudan dağıtılmasına engel olduğuna, aksi halde kapatılması gereken zarar ortadan kaldırılmaksızın kâr payı dağıtılmasının sermayenin korunması ilkesine aykırılık oluşturacağına yönelik görüş için bkz. Sami **Karahan**, Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya 2015, Mimoza Yayınları, s. 638.

olmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu görüşün savunucuları, bu kuralın sermayenin korunmasından daha kapsamlı olduğunu ve malvarlığının korunmasının sermayenin korunması ilkesini de kapsadığını savunmaktadırlar⁸⁹. Aksi görüşte olanlar ise⁹⁰, ilkenin anonim şirketin tüm malvarlığını değil, yalnızca pay sahiplerine dağıtımı engellenen malvarlığını koruduğunu ileri sürmektedir. Bu görüşü savunanlar, burada asıl korunan grubun şirket alacaklıları olduğunu ve pay sahiplerine dağıtılmayan esas sermaye ile kanuni yedek akçelerin alacaklılar için güvence sağladığını ileri sürerek bahse konu ilkenin, alacaklıların alacaklarının yalnızca pay sahiplerine dağıtımı engellenen malvarlığı miktarı ile sınırlı olacak şekilde korunduğunu kabul etmektedir⁹¹.

Bu ilkenin geniş yorumlanması gerektiğinin bir başka göstergesi de Avrupa Birliği (AB) şirketler hukukunda kabul görmeye başlamış olan bir görüştür. Bahse konu görüşe göre şirketin kuruluşunda ve faaliyette bulunduğu süre içerisinde alacaklıların güvencesi olarak belirlenen en az sermaye miktarının düşürülmesi gerekmektedir⁹². Bu gerekliliğin nedeni ise alacaklılar için güvence oluşturacak unsurun şirketin esas sermayesi değil genel mali durumu yani şirketin likidite durumu olduğunun kabul edilmesidir. Son dönemlerde AB şirketler hukukunda, şirketi kurarken aranan en az sermaye şartının alacaklıları korumadığı hatta şirketi kurmak için engel teşkil ettiği kabul edilmektedir. Dolayısıyla, AB şirketler hukukunun eğiliminden de hareketle,

⁸⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 467; **Tekinalp** savunucusu olduğu görüşten yola çıkarak yasada yer alan “sermayenin korunması ilkesi” ifadesinin hatalı olduğunu ileri sürmüş ve TTK’da yer alan düzenlemeyi bu yönden eleştirmiştir. TTK’da genel kurul ya da yönetim kurulu tarafından, sermayenin korunması ilkesine aykırı şekilde alınan kararların yaptırımını, butlan olarak düzenlendiğinden, bu ilke ile yalnızca alacaklıların değil başka menfaat sahiplerinin de korunmasının amaçlandığına ve bu nedenle de sermayenin korunması ilkesinin geniş anlamda yorumlanması gerektiğine ilişkin benzer yöndeki görüş için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 61. Anonim ortaklık alacaklılarının, alacak bedellerini yalnızca ortaklık sermayesi ile sınırlı olmaksızın, şirketin mevcut malvarlığı ile orantılı olacak şekilde alacaklarına ve bu nedenle de bu ilke ile ortaklık malvarlığının tamamının korunmasının amaçlandığına yönelik benzer görüş için bkz. Ali **Paslı**, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, 2004 OECD (OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri) ve 2005 SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Çerçevesinde Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 2005, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, s. 217.

⁹⁰ Alihan **Aydın**, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008, Arıkan Yayıncılık, s.8-9, dip not 5; yazar, sermayenin korunması ilkesi ile ulaşılmak istenenin, tüm malvarlığı olmaksızın yalnızca belirli miktardaki ortaklık malvarlığı değerleri üzerinde pay sahipleri tarafından herhangi bir sınırlama olmadan tasarrufta bulunulmasını engellemek olduğunu belirtmiş ve bu duruma örnek olarak kâr dağıtımını vermiştir. Nitekim ortaklığın pay sahiplerine yapacağı kâr dağıtımını ortaklık malvarlığından gerçekleştirecektir. Tam da bu noktada, “sermayenin korunması” hükümleriyle ulaşılmak istenen amacın, ortaklık alacaklıları bakımından malvarlığını tamamen korumak olsaydı, o halde pay sahiplerine kâr dağıtımını yapılmaması halinin de bu ilkeyi ihlâl ettiğini, çünkü söz konusu malvarlığı değerinin de alacaklıların, alacaklarını tahsil edebilmek için başvuruda bulunabilecekleri bir kaynak niteliği taşıdığını ileri sürmek gerekeceğini savunmaktadır.

⁹¹ **Geçgel**, s. 28-29.

⁹² **Gürbüz Usluel**, s.61-62.

bahse konu ilkenin geniş yorumlanarak anonim şirketin tüm malvarlığını korumaya yönelik olduğu kabul edilmelidir⁹³.

Sermayenin korunması ilkesi kapsamında TTK md.380/1’de yer alan “finansal yardım yasağı” konusuna da değinmek gerekir. Bu düzenleme ile anonim şirketlerin kendi paylarının alınması amacıyla, üçüncü kişilere finansal destek sağlamaları yasaklanmıştır⁹⁴. Finansal yardım yasağının amacı; pay sahipleri tarafından, anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap etme yasağının arkasından dolanılmasını engellemek, diğer bir ifade ile üçüncü kişilerin pay iktisap etmeleri durumunda anonim ortaklığın malvarlığını korumaktır⁹⁵.

Finansal yardım yasağının söz konusu olması için üç şart bir arada bulunmalıdır. Bunlar sırasıyla “pay iktisabı”, “finansal yardım işlemi” ve “finansal yardımın alıcının pay iktisabı amacıyla yapılmış olması”dır⁹⁶.

Burada mühim olan, payları iktisap edilen anonim ortaklığın yaptığı kâr dağıtımının finansal yardım yasağı kapsamına girip girmeyeceğinin netleştirilmesidir. Kâr dağıtımı yasada özel olarak düzenlenmiştir ve TTK m.507 ve md.513’teki sınırlamalara tabidir. Bahse konu sınırlamalar ise pay sahiplerini, tüzel kişiliğin kendisini ve alacaklıları kâfi derecede korumaktadır. Bu nedenle kâr payı dağıtımının kanunun gerekliliklerine uygun bir şekilde yapılması halinde, bu dağıtımın yasal düzenlemelere ek olarak bir de finansal yardım yasağı denetiminden geçirilmesine lüzum olmadığı açıkça anlaşılmaktadır⁹⁷.

Son olarak, anonim şirketin kâr dağıtımını bir bankadan alacağı kredi ile gerçekleştirmesi de finansal yardım yasağına aykırılık oluşturmayacaktır. Nitekim, genel kurulun kâr dağıtım kararı vermesi ile borçlu hale gelen şirket, bankadan alacağı kredi sayesinde bu borcunu ödemiş olacaktır. Dolayısıyla, TTK md.380/1’de finansal

⁹³ **Gülbüz Usluel**, s. 61-62.

⁹⁴ **Gülbüz Usluel**, s. 63.

⁹⁵ M. Fatih **Arıcı/Cem Veziroğlu**, Kaldıraçlı Devralma ve Anonim Şirketin Finansal Yardım Yasağı, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 37.

⁹⁶ Ali **Pash/Cem Veziroğlu**, “Hedef Anonim Ortaklığın Kâr Dağıtımı ve Bu Yöndeki Taahhüdü Finansal Yardım Yasağını (TTK 380/1) İhlal Eder mi?”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHF), C. 76, S. 1, Y. 2018, s.259.

⁹⁷ **Pash/Veziroğlu**, s. 268-269.

yardım işlemi olarak yer verilen “ödünç ya da teminat işlemleri” anonim şirketin yeni pay sahibine borç vermesi ya da yeni pay sahibi lehine teminat/garanti vermesi anlamına gelmekte iken kredi ile kâr dağıtımı yapılması ihtimalinde şirketin pasifini azaltan yani şirket lehine olan bir durumdan bahsedilmektedir. Bu nedenle, nakit ihtiyacı nedeniyle bankadan çekilecek krediyle kâr dağıtımı yapılması halinde TTK md.380/1’in ihlal edildiğinden bahsedilemeyecektir⁹⁸.

B. Oransallık İlkesi

Pay sahipliği haklarından yararlanmanın ölçüsü sermayeye katılma oranıdır. Pay sahipleri, toplam sermaye içerisinde yer alan kendi pay oranı kadar pay sahipliği haklarından yararlanabilir⁹⁹. TTK md.507’de oransallık ilkesi düzenlenmiş olup pay sahipliği haklarından birisi olan kâr payı hakkı da bu ilkeye uygun kullanılmaktadır. Oransallık ilkesine göre, anonim şirketteki pay sahibinin payı ne kadarsa o kadar birim kâr payı alacaktır¹⁰⁰.

TTK md.507/1’de pay sahiplerinin, kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payları oranında katılabilecekleri düzenlenmiştir. TTK md.508/1’de yer alan “esas sözleşmede aksine hüküm yoksa kâr payı sahibinin sermaye payı anonim şirkete yapmış olduğu ödeme ile orantılı olacak şekilde hesaplanır” şeklindeki düzenleme TTK md.507/1’i doğrular nitelikte bir düzenlemedir. Nitekim md.508’de kâr payının dağıtımı için baz alınacak ölçü değil, kâr payının ne şekilde hesaplanacağına ilişkin koşul belirtilmiştir. Dolayısıyla kâr payının dağıtımında esas olanın “pay” olduğu yine kabul edilmiş ve pay sahibi, pay bedeli için ne kadar ödeme yapmış ise kâr payının da bu ödediği tutara göre hesaplanacağı düzenlenmiştir¹⁰¹.

TTK md.507/2’de ise esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile payların bazı türlerine imtiyaz tanınmasının mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Nitekim, TTK

⁹⁸ Pash/Veziroğlu, s. 271-272.

⁹⁹ Erenoğlu, s. 199.

¹⁰⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 905.

¹⁰¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 907. TTK md.508’de kanunda yer alan düzenlemenin dışında esas sözleşmeye hüküm konulabileceği düzenlenmiş ise de esas sözleşmede yer alacak olan düzenlemenin iyi niyet ve dürüstlük kuralları ile eşit işlem ilkesine ve hukukun temel ilkelerine aykırı olmaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 192-193.

md.478/2’de de belirtildiği üzere imtiyaz, tasfiye payı, rüçhan, oy, bu çalışmanın konusunu oluşturan kâr payı hakkına tanınan üstün bir haktır. Dolayısıyla imtiyaz, bazı pay sahiplerine, sermayeye katılım oranları ile bağlı olmaksızın üstün bir konum kazandırarak oransallık ilkesini bertaraf etmektedir¹⁰².

Oransallık ilkesinin bertaraf edildiği bir başka nokta ise kontrol hakları olup sermaye oranı yüksek olmayan pay sahiplerinin haklarını koruyabilmek için kontrol haklarında oransallık ilkesi uygulanmaz. Yani, bir adet payı olan ile iki milyon adet payı olan pay sahipleri bazı hakları eşit olarak kullanmaktadırlar. Kontrol hakları olarak nitelendirilen haklara örnek olarak TTK md.446’da yer alan “genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı”, TTK md.437’de yer alan “bilgi alma ve inceleme hakkı”, TTK md.425’te yer alan “genel kurula katılma hakkı” ve TTK md.446’da yer alan “özel denetim isteme hakkı” verilebilir¹⁰³.

Oransallık ilkesinin kâr payı karşısındaki durumuna bakıldığında ise, genel kabul edilen kural gereği, kâr payına katılmada oransallık ilkesi uygulanacak olup her bir pay sahibi, dağıtılmasına karar verilen kâr bedelinden, payı ile orantılı olacak şekilde yararlanabilecektir¹⁰⁴. Bu genel kurala karşın kâr payından yararlanmada oransallık ilkesinin bertaraf edildiği durumlar da söz konusu olmaktadır. Nitekim, aynı zamanda bu çalışmanın da konusunu oluşturan “kâr payında imtiyaz” tanınması halinde, bu imtiyazdan yararlanacak olan pay sahipleri, sermayeye katılım oranından bağımsız olacak şekilde, kâr payından daha fazla yararlanabileceklerdir¹⁰⁵.

C. Eşit İşlem İlkesi

Anonim ortaklık bir sermaye şirketi olup bu durumun olağan sonucu da anonim ortaklıklarda “çoğunluk ilkesi”nin¹⁰⁶ hâkim olmasıdır. Bu ilkenin gereği olarak da

¹⁰² Geçgel, s. 31. Kâr payına imtiyaz tanınması durumunun oransallık ilkesinin istisnasını oluşturduğuna ilişkin aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 905.

¹⁰³ Geçgel, s. 31.

¹⁰⁴ Geçgel, s. 31.

¹⁰⁵ Geçgel, s. 31.

¹⁰⁶ Çoğunluk ilkesinin, anonim şirket genel kurulunda pay sahipleri tarafından ortaklık işlerine ait hakların kullanımı açısından önem taşıdığına ve genel anlamda, pay sahipleri tarafından kullanılan oyların sermaye oranına göre kullanılacağı esasına dayandığına ilişkin açıklamalar için bkz. **Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, s. 242. Anonim ortaklıklarda, kurulların çoğunluk ilkesine göre karar aldığına, anonim ortaklık genel kurullarının ortaklık işlerine yönelik kararlar almasından dolayı çoğunluk ilkesinin geçerli olduğuna ilişkin açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 465.

anonim ortaklıklar çoğunluk tarafından alınan kararlar ile yönetilir¹⁰⁷. Lâkin çoğunluk ilkesinin uygulanması bazı sıkıntıları da gündeme getirmektedir. Bu sıkıntıların en önemlisi, çoğunluğun aldığı kararlarla azınlık haklarının ihlal edilmesidir ki anonim ortaklıklarda çoğunluk tarafından azınlığa hükmedilmesi esasen arzulanan bir durum değildir. İşte bu sıkıntılar nedeniyle gerek öğretide gerekse de yüksek mahkemeler nezdinde başka ilkeler bulunmuştur. Bu ilkelerin en önemlisi ise “eşitlik ilkesi” olup bu ilke anonim ortaklıklarda “eşit işlem ilkesi”¹⁰⁸ olarak adlandırılmaktadır¹⁰⁹. Eşit işlem ilkesi genel bir hukuk ilkesi olup çoğunluğu elinde bulunduran pay sahiplerinin azınlık pay sahipleri karşısında sınırsız bir güce sahip olmalarını engeller¹¹⁰.

Hukukumuzda eşit işlem ilkesi TTK md.357 ile somut hale gelmiştir. Anılan hükme göre pay sahipleri eşit koşullar altında eşit muameleye tabi tutulacaktır¹¹¹.

Eşit işlem ilkesi “nispi” ve “mutlak” şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Nispi eşitlik, aynı koşullar altındaki pay sahiplerinin, anonim ortaklık tarafından eşit işleme tabi tutulmasıdır. Genel kural olarak, eşit işlem ilkesi pay sahiplerinin her birini aynı işleme tabi tutmaz, sadece eşit koşullar altındaki pay sahiplerine aynı muameleyi uygular. İşte bu yönden değerlendirildiğinde ilke, nispi eşitliği öngörmektedir¹¹². Ancak bazı hallerde pay sahipleri aynı koşullar altında olmaksızın birtakım haklardan eşit olarak yararlanmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle, farklı koşullar altında bulunan pay sahipleri eşit işlem görürler. Bu hallerde ise mutlak eşitlikten bahsedilir ve mühim olan, pay sayısına bakılmaksızın, yalnızca pay sahibi olmaktır. Dolayısıyla mutlak eşitlikte, sermayeye katılma payı dikkate alınmaz ve oransallık ilkesi de uygulanmaz. Bilgi alma, genel kurula katılma hakları eşit işlem ilkesinin mutlak nitelikte olduğu haklardandır¹¹³.

¹⁰⁷ H. Ercüment **Erdem**, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, İstanbul 2017, On İki Levha Yayıncılık, s. 114.

¹⁰⁸ Eşit koşulların mevcudiyeti halinde bir pay sahibinin diğerleri karşısında daha olumlu ya da daha olumsuz bir işleme tabi tutulmamasının eşit işlem ilkesi olduğuna yönelik açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 888.

¹⁰⁹ H. Ercüment **Erdem**, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, s. 114.

¹¹⁰ H. Ercüment **Erdem**, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, s. 115.

¹¹¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 887.

¹¹² H. Ercüment **Erdem**, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, s. 115. Eşit işlem ilkesinin nispi yönüne ilişkin benzer açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 889.

¹¹³ H. Ercüment **Erdem**, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, s. 115. Eşit işlem ilkesinin mutlak yönüne ilişkin benzer açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 890.

Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere, pay sahipleri, payları ile orantılı olacak şekilde kâra iştirak edeceklerdir. Sermaye taahhüdünün bir kısmını ifa eden pay sahipleri kâr payından da iştirak taahhütleri oranında yararlanacaklardır. Bunun haricinde ise kârdan yararlanma genel olarak eşit işlem ilkesi kapsamında gerçekleşecektir. Yani, eşit paylar arasında eşit bir şekilde kâr payı belirlenecek ve eşit işlem ilkesini ihlal ederek kâr dağıtımı yapılmayacaktır. Lâkin işbu çalışmanın da konusunu oluşturan “kâr payında imtiyaz” bu genel kuralın istisnasını oluşturmaktadır¹¹⁴.

Pay sahiplerinin sermaye taahhüdünü bütünüyle ifa ettikleri halde ise, oransallık ilkesi uygulanacak olup TTK md.507’ye göre her bir pay sahibi dağıtılacak net dönem kârına esas sermayedeki payı ile orantılı olacak şekilde katılacaktır. Diğer bir ifadeyle, nispi eşitlik uygulanarak kâr payı eşit paylar için eşit şekilde belirlenecektir. Kâr payında imtiyaz hususu burada uygulanan oransallık ilkesinin de istisnasını oluşturmaktadır¹¹⁵.

TTK md.508’e göre; esas sözleşmede aksi düzenlenmemişse, pay sahibinin sermaye payı kapsamında anonim şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olacak şekilde pay sahibine ödenecek kâr payı hesaplanacaktır. Diğer bir ifade ile, esas sözleşmeye konulacak bir madde ile pay sahibinin anonim şirkete yaptığı ödeme değil payın itibari değeri esas alınabilecektir¹¹⁶.

Bu husus öğretide bazı görüşleri de beraberinde getirmiştir. **Tekinalp**, payın itibari değeri esas alınırken eşit işlem ilkesine aykırı davranılmaması gerektiğini savunmaktadır¹¹⁷. **Gürbüz Usluel** de benzer bir görüşü savunarak eşit işlem ilkesine aykırı bir hükmün esas sözleşmeye konulmaması gerektiğini ve payların itibari değerinin esas alınacağına ilişkin bir hükmün esas sözleşmeye konulacak olması halinde pay sahipleri arasında eşitliğin muhakkak göz önünde bulundurulması gerektiğini ileri sürmektedir¹¹⁸. **Geçgel** ise, TTK md.508’in emredici olmamasından

¹¹⁴ Setenay **Yağmur**, Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi, İstanbul 2020, On İki Levha Yayıncılık, s. 133.

¹¹⁵ **Yağmur**, s. 134.

¹¹⁶ **Geçgel**, s. 33. Bu durumun “zamana oranla hesaplama” (pro rata temporis/kıst-el-yevm) kuralı kapsamındaki detaylı açıklamaları için bkz. ykr. Birinci Bölüm/II/A “Tanımı”.

¹¹⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 909.

¹¹⁸ **Gürbüz Usluel**, s. 56.

dolayı, payın itibari değeri esas alınarak kâr hesaplanması halinde eşit işlem ilkesine aykırılıktan bahsedilemeyeceği görüşündedir¹¹⁹.

TTK md.391/1(a)'da anonim şirket yönetim kurulunun almış olduğu kararların eşit işlem ilkesine aykırı olması halinde bu kararların batıl olduğunu tespit edebilmek için mahkemeye başvurulabileceği düzenlenmiştir. Buna karşın, anonim şirket genel kurulunun almış olduğu kararların batıl sayılacağı hallerin düzenlendiği TTK md.447'de genel kurulun eşit işlem ilkesine aykırı karar alması hali için herhangi bir yaptırım belirlenmemiştir. Lâkin, TTK md.357'nin gerekçesinde¹²⁰ eşit işlem ilkesine aykırılık halinde iptal yaptırımının uygulanacağı ancak bunun tek yaptırım olmadığının belirtilmiş olmasından ötürü, TTK md.447'de yer alan “özellikle” ifadesi geniş bir şekilde yorumlanmalıdır. Dolayısıyla eşit işlem ilkesine aykırı karar veren anonim şirket genel kurulunun ilgili kararı iptal edilebileceği gibi bu kararın batıl olduğunun da tespiti mahkemeden istenebilecektir¹²¹.

IV. KÂR PAYININ TESPİTİ VE DAĞITILMASI

TTK md.508/2'de yıllık kârın, yıllık bilanço baz alınarak belirleneceği düzenlenmiştir. TTK md.509/2 gereğince de kâr payını dağıtmak için net dönem kârı ve serbest yedek akçeler kullanılacaktır.

“Yedek akçe” kavramı anonim şirketlerin kâr payını belirlemede önemli bir role sahip olduğundan aşağıda “yedek akçe” hususu detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

A. Yedek Akçelerin Kârın Belirlenmesindeki Önemi

1. Tanımı

Yedek akçeler anonim şirketin ekonomik olarak varlığını devam ettirebilmesi, faaliyetlerinin sürekliliğini sağlayabilmesi ve sermayesini koruyabilmesi için güvence niteliğini haiz bir ödenektir¹²².

¹¹⁹ Geçgel, s. 33.

¹²⁰ Bkz. TTK md.357, madde gerekçesi.

¹²¹ Geçgel, s. 34.

¹²² Badak, s. 98.

Öğretide yedek akçeyi tanımlarken farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bir görüş yedek akçeyi, anonim şirketin esas sermayesini aşan net malvarlığı olarak nitelendirmişken¹²³ başka bir görüş, pay sahibinin taahhüt ederek şirkete getirdiği sermayenin oluşturduğu anonim şirketin nominal değerini aşan, kârdan oluşan malvarlığı olarak nitelendirmiştir¹²⁴.

2. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Yedek Akçeler

ETK'da yedek akçeler, i) ayrılacakları kaynak açısından, ii) serbest ya da bağlı olmaları açısından ve iii) bilançodaki konumları açısından üçe ayrılmış ve bilançodaki konumları da “açık yedek akçeler” ve “gizli yedek akçeler” olarak sınıflandırılmıştır. Ancak TTK düzenlemesinde gizli yedek akçelere yer verilmeyerek yedek akçeler “kanuni yedek akçe” ve “anonim şirketin isteği ile ayırdığı (ihtiyari) yedek akçe” olacak şekilde ikiye ayrılmıştır¹²⁵.

a) Kanuni Yedek Akçe

Anonim şirketlerin kanunen ayırmaları zorunlu kılınan yedek akçelere “kanuni yedek akçe” denilmektedir ve bunların ne şekilde ayrılacağı ve harcanacağı da doğrudan kanunda düzenlenmiştir. Anonim şirketin esas sermayesini korumak için kanuni yedek akçe ayrılması zorunluluğu emredici işlemlerin başında yer almaktadır. Kanuni yedek akçe ayrılması zorunluluğu anonim şirketin menfaatini koruduğu gibi üçüncü kişilerin de menfaatlerini korumaktadır. Nitekim, anonim şirket alacaklılarının alacakları da bu sayede garanti altına alınmaktadır¹²⁶.

Kanuni yedek akçeler TTK'da md.519'da “genel kanuni yedek akçe” ve md.520'de de “şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe” olarak

¹²³ Reha **Poroy**/Ünal **Tekinalp**/Ersin **Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul 2019, Vedat Kitapçılık, N. 1490.

¹²⁴ **Badak**, s. 99. Anonim şirketlerde ilgili dönemde elde edilen kârın işletmenin içerisinde tutularak öz kaynak artırımı yoluna gidilebileceği gibi bu bedelin ilgililer arasında paylaştırılabileceğine ve dönem kârının işletmenin içerisinde tutulan kısmına yedek akçe denildiğine ilişkin görüş için bkz. **Karayalçın**, s. 112. Yedek akçe ile ilgili hangi görüş kabul edilirse edilsin şirketin esas sermayesini aşan malvarlığını oluşturma, ayrılarak ya da oluşarak meydana gelme ve ilgili yıla ait bilanço kârının yedek akçenin vazgeçilmez unsuru olmaması gibi değişmez üç ana unsurunun olduğuna ilişkin görüş için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 16-17.

¹²⁵ **Gürbüz Usluel**, s. 19.

¹²⁶ **Ateşagaoglu**, s. 57-58. Kanunen ayrılması zorunlu olan yedek akçenin kanuni yedek akçe olarak tanımlandığına ilişkin benzer açıklama için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 249.

ikiye ayrılmıştır. TTK'da belirtilen bu yedek akçeler emredicidir ve bunları ayırmak zorunludur¹²⁷.

aa) Genel Kanuni Yedek Akçe

TTK md.519/3'te yedek akçenin ayrılma amacı belirtilerek genel kanuni yedek akçenin, anonim şirket sermayesinin ya da çıkarılmış sermayenin yarısını aşmamak koşuluyla, zararın kapatılması, şirketin işlerinin iyi gitmediği dönemlerde işletmenin devamlılığının sağlanması ve tedbirler alınması amaçları için kullanılacağı ifade edilmiştir. Burada bahsedilen yedek akçe, anonim şirketin yıllık kârından ya da prim vb. kaynaklardan ayrılabilirdiği için kanuni yedek akçe olarak adlandırılmaktadır¹²⁸.

Kanuni yedek akçe kapsamında eTK'ya nazaran TTK'da üç önemli değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden ilki, eTK'da birinci kanuni yedek akçenin safi kârdan ayrılacağına ifade edilmesine karşın TTK'da "safî kâr" ifadesine yer verilmemiş olmasıdır. İkinci değişiklik, eTK'da ikinci kanuni yedek akçenin "%5 kâr payı ayrıldıktan sonra" şeklinde tanımlanması ancak bu tanımın TTK'da "%5 kâr payı ödendikten sonra" şeklinde değiştirilmiş olmasıdır. Son değişiklik ise, eTK'da ikinci ayırım için "onda biri" ifadesinin kullanılmış olması ancak TTK'da bunun yerine "yüzde onu" ifadesine yer verilmiş olmasıdır¹²⁹.

aaa) Birinci Ayırım

TTK md.519/1'de kanuni yedek akçeler açısından anonim şirketin yıllık kârından yapılacak ilk ayırım belirtilmiştir. Maddede "Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır." düzenlemesi bulunmaktadır. İlgili düzenleme gereğince, anonim şirketin yıllık kârının tespit edilmesinin akabinde öncelikle bu kârın yüzde beşi yedek akçe olarak ayrılacaktır. İşte bu ayrılan yedek akçe birinci ayırım kapsamında sayılmaktadır¹³⁰.

¹²⁷ Gürbüz Usluel, s. 19-20.

¹²⁸ Gürbüz Usluel, s. 21. Esas veya çıkarılmış sermayenin yarısını geçmediği sürece, yalnızca zararı kapatmak ya da işlerin iyi gitmediği dönemlerde işletmenin sürekliliğini sağlamak, işsizliği engellemek ve bunların neticelerini azaltacak nitelikte tedbirler almak için kullanılan yedek akçenin genel kanuni yedek akçe olduğuna ilişkin aynı yöndeki açıklama için bkz. Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 250.

¹²⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N. 1509.

¹³⁰ Karşoğlu, "Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri", s. 203. Aynı tanım için bkz. Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 249; Karayalçın, s. 116.

Birinci ayırım olarak adlandırılan kanuni yedek akçenin ayrılacağı kârın kapsamı yasadaki net bir şekilde ifade edilmemiştir. Öyle ki, anonim şirket kârından vergi ve diğer yasal yükümlülükler ve mevcut olması halinde önceki dönem zararları mahsup edildikten sonra kalan bedel üzerinden mi birinci yedek akçe ayrılacağı yoksa mevcut kârdan hiçbir bedel düşülmeksizin mi birinci yedek akçe ayrılacağı net değildir¹³¹. Ancak anonim şirketin sermayesinin ve mevcudiyetinin devamının esas olması nedeniyle mevcut kârdan, vergi ve diğer yasal yükümlülüklerin ve mevcut olması halinde geçmiş dönem zararlarının düşülmesinin akabinde kalan kâr bedeli üzerinden birinci yedek akçenin ayrılmasının kabulünün gerektiği kanaatindeyiz¹³².

Yasal düzenlemede, birinci olarak ayrılacak kanuni yedek akçenin üst sınırı da belirtilmiştir. Nitekim düzenlemede “ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar” birinci kanuni yedek akçenin ayrılacağı ifade edilmiştir. Yani, birinci olarak ayrılan kanuni yedek akçenin toplamı ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaştığı zaman birinci kanuni yedek akçe için belirlenen üst sınıra ulaşılacak (TTK md.519/1) ve bu sınırın üzerine çıkılması halinde sınırın üzerindeki kısım anonim şirketin isteğe bağlı olarak ayırdığı yedek akçe olacaktır. Buna karşın ayrılan yedek akçe ödenmiş toplam sermayenin yüzde yirmisinin altına indiğinde yine bu üst sınıra ulaşınca kadar kanuni yedek akçe ayırımı yapılabilecektir¹³³. Diğer yandan, md.519/1’de belirtilen yüzde beşlik oran ise emredici niteliktedir ve anonim şirket esas sözleşmesine bu orandan daha düşük yedek akçe ayrılacağına ilişkin hüküm konulamayacaktır¹³⁴.

¹³¹ Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 203.

¹³² Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 203. Tekinalp ise TTK md.508/2’de “yıllık kâr” ifadesinin yer aldığını ve yıllık kârın bilançoda görülen dönem kârını işaret ettiğini ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile “yıllık kâr” geçmiş yıla ait zararların düşülmemiş halidir. Yazar buradan yola çıkarak birinci kanuni yedek akçe ayırmak için baz alınacak matrahın yıllık kâr olduğunu, buradaki yıllık kârın TTK md.508/2’de düzenlendiğini belirtmektedir. Buna karşılık “kâr payı” ise yalnızca “net dönem kârı”ndan veya serbest yedek akçelerden yapılabilecek, diğer bir ifade ile geçmiş yıllara ait zararlar düşülmeden kâr dağıtımını yapılamayacaktır. Özetle, birinci kanuni yedek akçe ayırımının matrahı “yıllık kâr” olup kâr payının dağıtımına ise geçmiş yıllara ait zararların mahsup edilmesinin sonrasında kalan kâr bedelinden yapılacaktır, Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N. 1513. TTK md.519/1’de yer alan “yıllık kâr” ifadesinin “net dönem kârı” olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Badak, s. 108-109.

¹³³ Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 203-204. Ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadarki bedeli, kanuni yedek akçenin birinci ayırımı olarak ayırmanın zorunlu olduğuna, sınırın aşılmasından sonra ayırma devam edilmesi halinde fazladan ayrılan kısmın “anonim ortaklığın kendi isteğiyle ayırdığı yedek akçe” olarak nitelendirildiğine ilişkin benzer açıklamalar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N. 1516.

¹³⁴ Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 204.

Birinci kanuni yedek akçeleri 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK)¹³⁵ açısından da değerlendirmek gerekmektedir. Bu husus Sermaye Piyasası Kurulu’nun (SPK) 27.01.2014 tarihinde 2/39 sayılı karar ile yayınladığı “Kâr Payı Rehberi”nde¹³⁶ düzenlenmiş olup düzenlemelere göre birinci kanuni yedek akçe net dönem kârından ayrılacaktır. Genel kanuni yedek akçelerin tutarına ilişkin matrah, yasal kayıtlardaki net dönem kârından, varsa önceki yılların zararları mahsup edilerek belirlenecektir ve TTK’da yer alan emredici nitelikteki md.519/1 düzenlemesi çerçevesinde de bu matrahın yüzde beşi alınarak genel kanuni yedek akçe hesaplanacaktır (Kâr Payı Dağıtım Tablosuna İlişkin Açıklamalar md.7). TTK’nın emredici nitelikteki md.519/1 düzenlemesine göre, ödenen ya da çıkarılan sermayenin beşte birini buluncaya kadar genel kanuni yedek akçe ayrılması ise zorunludur (Kâr Payı Dağıtım Tablosuna İlişkin Açıklamalar md.7).

Kâr Payı Rehberi’nde yer alan düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere, halka açık anonim şirketlerde (HAAS) birinci kanuni yedek akçenin matrahı net dönem kârıdır. Fakat SerPK’da düzenlenen net dönem kârı ile TTK’da düzenlenen net dönem kârı birbirinden farklıdır. Nitekim; TTK kapsamında net dönem kârına ulaşılabilmesi için mevcut olması halinde geçmiş dönem zararlarının, vergi ve yasal yükümlülüklerin, kanuni yedek akçelerin dönem kârından mahsup edilmesi gerekmektedir. SerPK kapsamında net dönem kârına ulaşabilmek için ise vergi ve yasal yükümlülüklerin dönem kârından mahsup edilmesi yeterlidir¹³⁷.

bbb) Genel Kanuni Yedek Akçe Şeklinde Ayrılabilir Başkaca Unsurlar

TTK md.519/2’de yıllık kâr bedelinin yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçe olarak ayrıldıktan sonra, başka kaynaklardan da genel kanuni yedek akçe ayrılabilirliği belirtilmiştir. Bu kaynaklar “prim”, “ıskat” ve “ikinci ayırım” olarak adlandırılmaktadır¹³⁸.

¹³⁵ RG. T. 30/12/2012 ve S. 28513.

¹³⁶ Kâr Payı Rehberi için bkz. Chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://spk.gov.tr/data/61e36c231b41c61270320816/859e4db6594df9526ad7142bdd5d9c02.pdf; E.T. 20.10.2022.

¹³⁷ Canöz, s. 76.

¹³⁸ Gürbüz Usluel, s. 23.

Prim; genel kanuni yedek akçenin ayrılması için kullanılan kaynaklardan birisidir. Yeni pay çıkarılması sonucu elde edilen primin genel kanuni yedek akçe olarak ayrılması, çıkarılması için yapılan harcamaların, itfa karşılıklarının ve yardım işlerine harcanan kısmının çıkarılmış olmasına bağlıdır¹³⁹. Iskat; kanuni yedek akçenin bir diğer kaynağını oluşturur. Iskat nedeniyle herhangi bir payın iptal edilmesi halinde, bu payın bedeli karşılığında ödenen bedelden iptal edilen payın yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılmasının sonrasında kalan bedel genel kanuni yedek akçeye eklenebilecektir¹⁴⁰.

İkinci ayırım ise yine kâr üzerinden yapılmaktadır. Birinci kanuni yedek akçe ayrıldıktan ve yüzde beş kâr payı da ödendikten sonra, kâr payı hakkı sahibi kişilere ödenecek tutarın yüzde onu yine kanuni yedek akçe olarak ayrılacaktır¹⁴¹. İkinci ayırma ilişkin eTK md.466/2/(3) ile TTK md.519/2(c) arasında farklılık bulunmaktadır. Eski düzenlemede “yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra” ifadesi yer almaktayken yeni düzenlemede “ödendikten sonra” ifadesine yer verilmiştir. Yeni düzenleme, yüzde beş kâr payını ödenmesi zorunlu olan kâr payı haline getirmiş ve aynı zamanda da bu oranı ikinci ayırımın hesaplanmasında esas alınması gereken husus olarak belirlemiştir¹⁴².

ccc) Genel Kanuni Yedek Akçe Hükümünün Uygulama Alanı

TTK md.519/4’te “ikinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında

¹³⁹ Gürbüz Usluel, s. 23.

¹⁴⁰ Gürbüz Usluel, s. 23.

¹⁴¹ Gürbüz Usluel, s. 23.

¹⁴² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N. 1518a. Yüzde beş oranındaki kâr payının pay sahiplerine ödenmesi gereken zorunlu bedel olduğuna ve aynı zamanda da ikinci kanuni yedek akçenin hesaplanmasında gerekli olan şartı işaret ettiğine ilişkin benzer yöndeki görüşler için bkz. Canöz, s. 79; Veliye Yanlı, “Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 1, Y. 2014, s. 19-20. TTK’daki düzenlemenin gerekçesinde, kelime değişikliği haricinde esasa yönelik herhangi bir değişikliğe gidilmediğinin, maddenin eTK’den alınarak ana düşüncenin aynen korunduğunun, eski düzenlemenin bazı yorumsal sorunlar yaratması nedeniyle maddenin yalnızca kelimelerinde değişiklik yapıldığının ve bu nedenle yüzde beş kâr payı ödemesinin zorunlu olmadığına ilişkin aksi yöndeki görüş için bkz. Turanlı/Seyman Korkmaz, s. 20. Aynı şekilde TTK md.519/2(c) hükmünün gerek lafzi gerekse de sistematik olarak yorumlanması halinde “kâr payının dağıtımının zorunlu olduğu” ifadesine ulaşılamayacağına, madde başlığının kâr payı dağıtımı ile ilgili olmayıp yedek akçe ayırımı ile ilgili olduğuna, dolayısıyla düzenlemenin yedek akçelerin hangi hallerde ayrılmasının zorunlu olduğunu düzenlediğine ve asgari koşul olarak da yüzde beş oranında kâr payı ödenmiş olmasını aradığına yönelik karşı görüş için bkz. M. Halil Çonkar, “Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkına İlişkin Bazı Meseleler”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 75, S. 2, Y. 2017, s. 662-663. Yüzde beş oranında kâr dağıtımının zorunlu olup olmadığına ilişkin detaylı açıklamalar için ise bkz. aşağı. Birinci Bölüm/V “Kâr Payı Dağıtımının Zorunlu Olup Olmadığı Sorunu”.

uygulanmaz” düzenlemesi bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre, holdinglerin, yedek akçenin ikinci ayrımını yapmaları mecburi değildir¹⁴³ ve genel kanuni yedek akçeleri sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmasa bile, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşmış ise, zararların telafi edilmesi, işlerin iyi gitmediği dönemlerde şirketin sürekliliğinin sağlanması ya da işsizliğin engellenerek neticelerinin de en aza indirgenmesi için önlem alınması amaçlarıyla bağlı olmaksızın genel kanuni yedek akçeyi serbest bir şekilde tasarruf edebilecektir¹⁴⁴.

Son olarak; TTK md.519/5’te özel kanun düzenlemeleri ile bağlı olan anonim şirketlerin yedek akçeleri ile ilgili hükümlerin saklı tutulduğunun belirtilmiş olmasından dolayı HAAŞ ve bankalar için belirlenen özel düzenlemelere değinmek yerinde olacaktır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu¹⁴⁵ md.44/2’de “Yedek akçeler, bankaların 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ilgili kanunlar ile ana sözleşmelerine göre ayırdıkları yedek akçelerinden varsa bilanço zararının düşülmesinden sonra elde edilen tutardır.” düzenlemesi yer almaktadır. Hükümden de anlaşılacağı üzere, Bankacılık Kanunu kapsamında ayrılacak olan yedek akçelerde TTK hükümleri esas alınacaktır¹⁴⁶.

HAAŞ’ler açısından ise, SerPK md.19/2’de “Kanunen ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine ve ortaklık çalışanlarına kârdan pay dağıtılmasına karar verilemeyeceği gibi, belirlenen kâr payı ödenmedikçe bu kişilere kârdan pay dağıtılamaz.” düzenlemesine yer verilmiş ve Kâr Payı Tebliği (II-19.1)¹⁴⁷ md.5/3’te ise TTK düzenlemelerine uygun şekilde ayrılması gereken yedek akçe ile esas sözleşmede ya da kâr dağıtım politikasında pay sahiplerine dağıtılacağı belirtilen kâr payı ayrılmadan; başka yedek akçe ayrılmasının, bir sonraki yıla kâr aktarılmasının mümkün olmadığı; intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, anonim şirket

¹⁴³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N. 1536.

¹⁴⁴ Gürbüz Usluel, s. 26. Holdinglere ilişkin istisnai durum kapsamında aynı yönde açıklamalar için bkz. Badak, s. 119-120.

¹⁴⁵ RG T. 1/11/2005 ve S. 25983 1. Mükerrer.

¹⁴⁶ Gürbüz Usluel, s. 26-27.

¹⁴⁷ RG. 23/01/2014 ve S. 28891.

çalışanlarına ve üçüncü kişilere kâr dağıtılamayacağı ve pay sahiplerine ödenmesi için belirlenen kâr payı nakden ödenmeden bu kişilerin kârdan pay alamayacağı düzenlenmiştir. İlgili düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere HAAŞ'lerde kanuni yedek akçe ayrılması TTK sisteminde belirlenen düzenlemelere göre gerçekleştirilecektir¹⁴⁸.

bb) Şirketlerin İktisap Ettikleri Kendi Payları İçin Ayırdıkları Yedek Akçeler

TTK md.520/1'de anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi halinde iktisap değeri kadar bedeli yedek akçe olarak ayıracağı ve iktisap ettiği payları devretmesi ya da imha etmesi halinde ise bu yedek akçeleri, iktisap değerlerini karşılayan bedelde çözebileceği düzenlenmiştir.

Anonim şirketin kendisine ait payları edinmesi ise oldukça sıkı şartlara¹⁴⁹ bağlanarak TTK md.379 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. TTK md.520/1'in düzenlenmesinin amacı, anonim şirketin sermayesini korumak amacıyla kendisine ait payları edinmesi durumunda, edinilen pay ile sermaye arasında bir denge kurmak ve bu şekilde de sermayede meydana gelmesi muhtemel olan açığı engellemektir. Bu sayede anonim şirketin alacaklıları da koruma altına alınmış olacaktır¹⁵⁰. Anonim şirket kendi payını edinmesi halinde, bu pay için yedek akçe ayırmak zorundadır ve ayırdığı yedek akçeyi de kâr dağıtımında kullanamayacaktır. Dolayısıyla, anonim şirket iktisap ettiği kendi payını elinde tuttuğu sürece ayırdığı yedek akçe şirketin bünyesinde kalacağından, bu yedek akçenin anonim şirkete bir maliyeti olacaktır. Fıkranın sonunda ise, anonim şirketin payları devretmesi ya da yok etmesi halinde, iktisap değeri tutarının çözülebileceği ifade edilmiştir¹⁵¹.

¹⁴⁸ **Gülbüz Usluel**, s. 27.

¹⁴⁹ TTK m.379'a göre anonim şirketin kendisine ait payları satın alabilmesi için, net aktifi belirli bir miktarda olmalıdır. Düzenleme kapsamında; anonim şirketin kendisine ait payları satın alabilmesi için, i) esas ya da çıkarılmış sermayesi, ii) kanuni yedek akçelerinin kullanılmasına müsaade edilmeyen bölümü (diğer bir ifade ile esas sermayenin yarısını aşmayan kısmı) mevcut olması halinde iii) esas sözleşmede yer alan düzenleme nedeniyle dağıtılmasına müsaade edilmeyen yedek akçeleri (bunlar TTK m.520 düzenlemesine göre belirli bir amaç için ayrılmış yedek akçelerdir) ve iv) anonim şirketin satın alacağı paylar karşılığında ödemesi gereken bedel mevcut olmalıdır, bkz. **Badak**, s. 123.

¹⁵⁰ **Gülbüz Usluel**, s. 28.

¹⁵¹ **Gülbüz Usluel**, s. 28-29.

b) Şirketlerin Kendi Rızaları Doğrultusunda Ayırdıkları Yedek Akçeler

aa) Esas Sözleşme ile Ayrılan Yedek Akçeler

TTK md.519’da “Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.” düzenlemesine yer verilerek “kanuni yedek akçe” tanımlanmıştır. TTK md.521/1’e göre ise esas sözleşmeye konulacak bir düzenleme ile, yıllık kâr bedelinin yüzde beşinden daha yüksek bir oranın yedek akçe olarak ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği belirlenebilecektir. Düzenlemenin devamında, yine esas sözleşmeye konulacak bir düzenleme ile, başka yedek akçe ayrılabilmesi, bunların hangi amaç için kullanılacağı ve ne şekilde harcanabilecekleri de belirlenebilecektir¹⁵². İşte bu şekilde TTK md.521/1 kapsamında ayrılan yedek akçeler “kanuni yedek akçeye benzeyen yedekler” ifadesi ile tanımlanmaktadır¹⁵³.

TTK md.521/1’de esas sözleşme ile ayrılan yedek akçeler için iki ayrı usulün kabul edildiği görülmektedir. Buna göre, esas sözleşme ile ayrılacak yedek akçeler yıllık kâr bedelinin yüzde beşinden daha yüksek oranda örneğin yüzde onu oranında ayrılabilmesi gibi yıllık kârın yüzde beşinin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisinden daha fazlasını, örneğin yüzde kırkını aşana kadar da ayrılabilir. İlk halde, kanuni yedek akçe daha kısa süre tamamlanabilecektir ancak ikinci halde ise kanuni yedek akçenin toplam tutarı artmış olacaktır. Diğer yandan, maddede belirtilen her iki usul birlikte de kullanılabilecektir¹⁵⁴.

İlgili düzenlemede bahsi geçen yedek akçenin, ayrılması ve harcanması açısından hangi usule bağlı olacağına ilişkin öğretide tartışmalar mevcuttur. Öğretideki

¹⁵² Hangi durumlarda ve koşullarda ihtiyari yedek akçe ayrılacağına ilişkin karara anonim şirketin esas sözleşmesinde yer verilebileceğine ve bu esas sözleşme hükmünün genel kurulu bağlayacağına yönelik görüş için bkz. **Karayalçın**, s. 123. Anonim şirketlerin oto finansman, kâr dağıtım vb. politikaları kapsamında esas sözleşmeye isteğe bağlı bir şekilde hüküm koyarak ayırdığı yedek akçelere “esas sözleşme ile isteğe bağlı ayrılan yedek akçe” denildiğine ilişkin tanım için bkz. **Canözü**, s. 82.

¹⁵³ İclal Nihal **Baraç Evcı**, “Anonim Ortaklıkta İhtiyari Yedek Akçeler”, Anonim Ortaklıkta Mali Hükümler, İstanbul 2021, On İki Levha Yayıncılık, s. 100.

¹⁵⁴ **Baraç Evcı**, s. 101. **Tekinalp** ise esas sözleşme ile yedek akçe ayırmanın üç yolla yapılabileceğini ifade etmiştir. Bu yollardan ilkinde göre esas sözleşmede kanuni yedek akçenin yıllık net kârın yüzde beşinden fazlasının, örneğinin yüzde onunun ayrılacağı belirlenebilir ve burada yüzde beşi aşan kısım isteğe bağlı yedek akçedir, ikinci yöntemde kanuni ayırmanın ilk bedellerinin toplamının ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini geçtikten sonra da aynı şekilde ayırım yapılmaya devam edileceğine ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabilir, sonuncu yöntemde ise kanuni ayırım yapıldıktan ve kâr payı ödendikten sonra kalan bedelin belirli bir yüzdesinin yedek akçe olarak ayrılacağına ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabilir, **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1528.

görüşlerden ilkinе göre, genel kanuni yedek akçe için ayrılan bir bedel kanuni yedek akçenin ayrılmaz parçasıdır ve aynı hükümlerle bağılıdır¹⁵⁵. Diğer bir ifade ile, TTK md.521/1'deki yedek akçe, bilançoda kanuni yedek akçe olarak gösterilir ve birinci kanuni yedek akçe olarak da ayrılır. Bu yedek akçeler harcanma yönünden de yine kanuni yedek akçe düzenlemelerine tabidirler. Aksinin kabulü halinde ise, anonim şirket alacaklıları bilançoda yer alan yedek akçe hakkında yanılmış olurlar. Ayrıca yedek akçeden kâr da dağıtılabılır hale geleceğinden alacaklıların hakları da zedelenmiş olacaktır¹⁵⁶. İkinci görüş ise, TTK md.521/1'deki yedek akçenin harcanması bakımından kanuni yedek akçe hükümlerine tabi olduğunu ancak ayrılması bakımından kanuni yedek akçe düzenlemelerine tabi olmadığını savunmaktadır. Bu görüşe sahip olanlar, TTK md.523/1'de bahsi geçen kâr payının, yüzde beş oranındaki zorunlu kâr payı haricinde olan kâr payı olduğunu ileri sürerek zorunlu kâr payı ayrılmaksızın esas sözleşme ile belirlenen yedek akçeleri ayırarak temel kâr payı hakkının kısıtlanamayacağını savunmaktadırlar¹⁵⁷.

Bu başlık altında son olarak, TTK md.522 düzenlemesine de yer vermek gerekmektedir. Nitekim madde düzenlemesine göre, anonim şirket yöneticileri, çalışanları ve işçilerine yardım amaçlı hayır kuruluşları kurulması ya da bu kuruluşların sürekliliğinin sağlanması için veya benzer amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren kamu tüzel kişilerine verilmesi için yedek akçe ayrılabilceğine ilişkin esas sözleşmeye düzenleme konulabilecektir. Yardım amaçlı ayrılan yedek akçelerin ve diğer malların şirketten çıkarılması şartıyla bir vakıf ya da kooperatif kurulması mecburidir. Anonim şirketin, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden yardım amaçlı ayırdığı yedek akçeye ek olarak, aidat da almış olması halinde, iş ilişkisi sona erdiğinde, bu kişilerin vakıf senedi kapsamında ayrılan bedelden faydalanamaması halinde, şirkete ödemiş oldukları bedeller ödedikleri tarihten itibaren işleyecek kanuni faizi ile beraber kendilerine iade edilecektir.

bb) Genel Kurul Kararı ile Ayrılan Yedek Akçeler

TTK md.523/2'ye göre tüm pay sahiplerinin menfaatleri göz önünde bulundurulduğunda, şirketin devamlı gelişebilmesi ve kâr dağıtımını açısından haklı

¹⁵⁵ Yanlı, s. 10; Üçışık/Çelik., s. 253; Baraç Evcı, s. 102.

¹⁵⁶ Baraç Evcı, s. 102.

¹⁵⁷ Badak, s. 143-145, 160-161.

bulunuyorsa ve aktif elde etmek için gerekiyorsa, genel kurul, kanun ve esas sözleşme ile belirlenen haricinde de yedek akçe ayrılmasına karar verebilecektir¹⁵⁸.

İlgili düzenlemeye bakıldığında yedek akçelerin ayrılabilmesi için üç şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartlar, anonim şirketin yeniden aktif elde edebilmesi için gerekli olması, şirketin devamlı gelişimi ve istikrarlı kâr dağıtılabilmesi için haklı görülmesi ve genel kurulun bu doğrultuda karar almış olmasıdır¹⁵⁹. Diğer yandan, maddede yer alan bu üç koşul gerçekleşmese¹⁶⁰ veya esas sözleşmede düzenleme bulunmasa da genel kurul, işçiler için yardım sandıkları ve başka yardım örgütleri kurmak ya da bunların sürekliliği için veya daha farklı yardım işleri için bilanço kârından yedek akçe ayırabilecektir (TTK md.523/3).

TTK md.523/2’de yer alan düzenlemenin geniş bir şekilde yorumlanması gerekir. Buna göre, yedek akçe ayrılması için ortaklığın mali güçlük içerisinde olması gerekmez. Yedek akçe, basiretli bir yönetim gereği ve ortaklığın gelişmesi adına fayda görülmesi halinde ayrılabilir. Genel kurulun kararında yedek akçenin neden ayrıldığına belirtilmesi şart değildir¹⁶¹.

Ancak Yargıtay’ın yerleşik içtihatlarına göre, genel kurulun olağanüstü yedek akçe ayrılmasına ilişkin verdiği karara karşı iptal davası açılması halinde ortaklık,

¹⁵⁸ **Üçışık/Çelik**, s. 256. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 250. Genel kurulun vermiş olduğu karar doğrultusunda ayrılan yedek akçelere uygulamada “olağanüstü yedek akçe” denildiğine ilişkin tanım için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 31; **Canözü**, s. 84; **Üçışık/Çelik**, s. 256.

¹⁵⁹ Raziye **Aksu Özkan**, “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirkette Olağanüstü Yedek Akçe Ayırma Koşullarının İncelenmesi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), C. 11, S. 41, Y. 2020, s. 327. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Canözü**, s. 84-85; **Gürbüz Usluel**, s. 31. Nitekim Yargıtay da aynı görüşte olup 11. HD.’nin E. 1982/3556, K. 1982/3887 sayı ve 14.10.1982 tarihli kararında “... ortaklığın devamlı gelişimi ve istikrarlı şekilde kâr dağıtılabilmesi amacıyla, pay sahipleri için uygun ve yararlı ise, genel kurul tarafından kanun ve esas sözleşmede belirtilen sınırı aşacak şekilde olağan dışı yedek akçe ayrılabilceği belirtilmiş, fakat genel kurul kararının, şirketin devamlı gelişimi ve istikrarlı kâr dağıtımını amacına yönelik olması gerektiği, aksi halde ortaklığa karşı güvenin zedelenebileceği...” ifade edilmiştir, <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 25.10.2022.

¹⁶⁰ **Gürbüz Usluel**, s. 31.

¹⁶¹ **Üçışık/Çelik**, s. 256. Anonim şirketin devamlı gelişimi ile kastedilenin, şirketin faaliyetlerinin sürekli gelişimi, rekabet koşullarına ayak uydurulabilmesi, şirketin faaliyetlerine faydalı olacak yatırımların yapılabilmesi ve işçiler için sosyal yardımın sağlanması olduğuna ve kavramın bu şekilde geniş yorumlanması gerektiğine ilişkin benzer yöndeki görüş için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, N. 1530. Olağanüstü yedek akçe ayrılması için anonim ortaklığın mali sıkıntı içerisinde olmasının şart olmadığına, genel kurulun, pay sahiplerinin kâr payı üzerindeki müktesep haklarını ihlal etmediği ve iyi niyet kurallarına aykırı davranmadığı sürece dürüst bir yönetimin gereği olarak da olağanüstü yedek akçe ayırabileceğine ilişkin benzer yöndeki görüş için bkz. **Canözü**, s. 86.

md.523/2’de belirtildiği gibi “pay sahiplerinin menfaatini göz önünde bulundurarak, yeniden aktif elde edebilmek için gerekli olduğundan, şirketin devamlı gelişimi ve istikrarlı kâr payı dağıtılabilmesi için haklı görüldüğünden” genel kurulun olağanüstü yedek akçe ayrılmasına ilişkin karar verdiğini gerekçeleri ile birlikte ispatlamakla yükümlüdür¹⁶².

Genel kurulun olağanüstü yedek akçe ayrılmasına ilişkin vermiş olduğu karar yalnızca ilgili hesap dönemini kapsar ve bu karar ileriye yönelik sürekli olarak uygulanamaz. Diğer bir ifade ile, genel kurul ilerleyen dönemlere ait kâr bedeli üzerinde tasarruf etme yetkisine sahip değildir. Genel kurul almış olduğu kararda aksi bir düzenlemeye gitse dahi bu hâl kabul edilmeyecektir. Aynı şekilde, genel kurul her bir dönemin sonunda olağanüstü yedek akçe ayrılacağına ilişkin süreklilik içeren bir karar da alamayacaktır. Nitekim, bu yönde alınan bir karar da yalnızca ilgili dönem için geçerli olacaktır¹⁶³.

B. Kâr Payının Kaynakları

Anonim şirketlerde kabul edilen sermayenin korunması ilkesi nedeniyle TTK md.509/2’de kâr payının dağıtılabileceği kaynaklar sınırlı bir şekilde belirlenmiş olup bunlar “net dönem kârı” ile “serbest yedek akçeler”dir¹⁶⁴. Kâr dağıtımının md.509/2’de belirlenen kaynaklar haricinde yapılması mümkün olmayıp bu hükme aykırı şekilde alınan kararlar geçersiz sayılacaktır. Dolayısıyla, anonim şirketler, geçmiş dönemlerde mevcut olan zararlarını kapatmadan kâr dağıtımını yapamayacaktır¹⁶⁵.

¹⁶² Üçışık/Çelik, s. 256-257. Nitekim **Tekinalp** “tüm pay sahiplerinin menfaatlerinin dikkate alınması” hususunun bazı noktalar dikkate alınarak yorumlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Buna göre, “menfaat” şartı ilgili projelerde somut bir şekilde ortaya konulmuş olmalıdır. Dolayısıyla bu projeler, yatırım, ar-ge programları, fikri mülkiyet getirileri ya da teknoloji kazanımlarıyla ilgili olmalıdır. Ayrıca, olağanüstü yedek akçe ayırmasına ilişkin kararın anonim şirketin rekabet etme gücünü artırmak amacıyla alınmış olması gerekir, bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1533a.

¹⁶³ Üçışık/Çelik, s. 260-261.

¹⁶⁴ Bilgeç, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2327.

¹⁶⁵ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 902a. Nitekim Yargıtay 11. HD.’nin E. 2014/4747, K. 2014/12237 sayılı ve 26.06.2014 tarihli kararında da “kârın net dönem kârı ile serbest yedek akçelerden dağıtılabileceğine, anonim şirketin zarar etmesi halinde bilanço kârından geçmiş dönem zararının düşülmesi gerektiğine, aksi halde kâr dağıtımını yapılamayacağına” hükmedilmiştir, <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 12.07.2023.

1. Net Dönem Kârı

Kâr payı kaynaklarından “net dönem kârı”nı¹⁶⁶ yukarıda detaylıca açıklamış olduğumuz için bu başlık altında tekrar değinmeyerek aşağıda bir diğer kaynak olan serbest yedek akçeler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

2. Serbest Yedek Akçeler

Anonim şirketlerde serbest yedek akçelerin ortaya çıkarılması için üç yol mevcuttur.

Bunlardan ilki, TTK md.519/3 gereğince genel kanuni yedek akçelerin esas sermayenin ya da çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel kanuni yedek akçeler, şirketin yıllık kârının yüzde beşinin, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar yedek akçe ayrılması ile meydana gelmektedir. Buradan da anlaşılabileceği üzere, anonim şirket öncelikle net dönem kârının yüzde beşini ayırmak mecburiyetinde olup daha sonra yedek akçe bedeli ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini de aşmış ise, pay sahiplerine kâr payı dağıtabilecektir¹⁶⁷.

İkincisi; TTK md.519/2(a) gereğince, yeni pay çıkarıldığı için elde edilen primin, çıkarılması için yapılan harcamaların, itfa karşılıklarının ve hayır amacıyla yapılan ödemelerin kullanılmayan kısmı ve md.519/2(b) gereğince ıskat yüzünden iptal edilen pay senetleri için ödenmiş olan bedelden, iptal edilenlerin yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma masraflarının mahsup edilmesinden sonra kalan kısımdır¹⁶⁸.

¹⁶⁶ Net dönem kârına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/I/B/2 “Net Dönem Kârı”.

¹⁶⁷ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2329. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Üçışık/Çelik**, s. 315. Yıllık kârın yüzde beşinin genel kanuni yedek akçe olarak ayrılmasının zorunlu olduğuna, bu ayrımın birinci ayırım olarak adlandırıldığına, esas sözleşmeye bu orandan daha düşük bedelde kâr ayrılacağına ilişkin hüküm konulamayacağına, kanuni yedek akçenin birinci ayırımının ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar zorunlu olduğuna ve bu sınıra ulaşılması halinde artık zorunluluğun ortadan kalkacağına ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. Raziye **Aksu Özkan**, “*Anonim Şirkette Genel Kanuni Yedek Akçe Kavramına Bağlı Hukuki Sonuçlar*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1, Y. 2021, s. 346-347. Genel kanuni yedek akçelere ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/IV/A/2/a/aa “Genel Kanuni Yedek Akçe”.

¹⁶⁸ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2329-2330. Prim ve ıskata ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/IV/A/2/a/aa/bbb “Genel Kanuni Yedek Akçe Şeklinde Ayrılabilir Başka Unsurlar”.

Bu kaynaklardan meydana gelen genel kanuni yedek akçe, sermayenin ya da çıkarılmış sermayenin yarısını aşmamış olması halinde, yalnızca anonim şirketin zararlarını kapatmak ya da anonim şirketin işlerinin iyi gitmediği hallerde şirketin sürekliliğini sağlayabilmek için kullanılacak ve kâr payı dağıtımında kullanılamayacaktır. Ancak ayrılan bedel, sermayenin ya da çıkarılmış sermayenin yarısını aşmış ise, artık genel kurul bu aşan kısım üzerinde serbest bir şekilde tasarruf ederek bu bedeli kâr payı dağıtımında kullanabilecektir¹⁶⁹.

Üçüncü yol ise, anonim şirketin kendi isteği ile ayırmış olduğu yedek akçeler olup bunlar TTK md.521/1 gereğince esas sözleşmeye konulan düzenlemeyle ayrılan yedek akçeler veya TTK md.523/2 gereğince genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçelerdir¹⁷⁰.

C. Kârın Belirlenmesi

1. Türk Ticaret Kanunu ile Belirleme

Daha evvel de izah etmiş olduğumuz üzere kâr payının dağıtımında oransallık ilkesi uygulanacak olup kâr payının dağıtımında rol alan kilit nokta “pay”dır. Nitekim TTK md.507/1’in ilk cümlesinde “Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir.” düzenlemesine yer verilerek oransallık ilkesine vurgu yapılmıştır. Oransallık ilkesinin istisnasını ise “kâr payına tanınan imtiyaz” oluşturmaktadır¹⁷¹. TTK md.508/1 ise kârın hesaplama biçimini düzenlemiş ve esas sözleşmede aksi belirtilmemişse, pay sahibinin sermaye payı kapsamında şirkete yaptığı ödemelerle orantılı bir şekilde kâr payının hesap edileceği belirtilmiştir¹⁷².

Her iki düzenleme birlikte ele alındığında, TTK md.508/1’in esasen TTK md.507/1’i doğrular nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim md.508/1’de kâr payının hesaplama yöntemi belirtilmiş olup kârın dağıtımında kilit noktanın yine “pay”

¹⁶⁹ Bilgeç, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2330.

¹⁷⁰ Bilgeç, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2330. Esas sözleşme ve genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçelere ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/IV/A/2/b/aa “Esas Sözleşme ile Ayrılan Yedek Akçeler” ve bb “Genel Kurul Kararı ile Ayrılan Yedek Akçeler”.

¹⁷¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 905.

¹⁷² Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Gürbüz Usluel, s. 33 ve s. 156.

olduğu açıktır. TTK md.508/1’de belirtilen, pay sahibinin, kârın dağıtımının kilit noktasını oluşturan kendisine ait pay bedeline mahsuben şirkete yaptığı ödeme ile orantılı olacak şekilde kâr payı almaya hak kazanacağıdır. Bu hale aykırılık eşit işlem ilkesinin ihlaline yol açacaktır. Ancak TTK md.508/1’de esas sözleşmede farklı bir düzenleme getirilebileceğinin düzenlenmiş olmasından dolayı fıkra da yer alan düzenlemenin aksinin kararlaştırılabilmesi de mümkündür¹⁷³. Nitekim kâr payının tespitinde, pay sahibi tarafından pay bedelinden düşülmesi için yapılan ödemelerin esas alınmayarak payın itibari değerinin esas alınacağı esas sözleşmeye konulacak bir düzenleme ile kabul edilebilecektir. Lâkin esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme yaparken dahi eşit işlem ilkesini göz önünde bulundurarak hareket etmek gerekmektedir. Esas sözleşme ile düzenlenebilecek bir başka husus ise primli paylara ilişkindir. Genel kural kâr payı tespit edilirken primlerin dikkate alınmayacağına yönelik olup bu genel kuralın aksinin esas sözleşme ile kabul edilmesi mümkündür¹⁷⁴.

2. Esas Sözleşme ile Belirleme

TTK md.508/1’de esas sözleşmede aksinin düzenlenebileceği belirtildiğinden kâr payının hesaplanmasına ilişkin olarak esas sözleşmelere farklı düzenlemeler konulabilecektir. Diğer bir ifade ile pay sahiplerinin hangi usuller kapsamında kâr payına katılabileceği esas sözleşmeye konulan düzenlemelerle farklı şekillerde belirlenebilecektir. Ancak esas sözleşmeye konulacak düzenlemelerin eşit işlem ilkesine uygun olması ve her bir pay sahibi için aynı şartlar altında herhangi bir ayırım gözetmeyecek şekilde belirlenmesi esastır¹⁷⁵. Dolayısıyla kanunda belirtilenden farklı bir düzenleme esas sözleşme ile belirlenebilecek olsa da belirlenen bu farklı düzenlemenin “eşit işlem ilkesi”ne, “iyi niyet ve dürüstlük kuralları”na, “hukukun temel ilkeleri”ne ve TTK md.340 kapsamında kanunun “emredici hükümleri”ne uygun olması gerekmektedir¹⁷⁶. Özetle, anonim şirketin dağıtılacak kârının pay sahipleri arasında hangi yöntemle paylaştırılacağına ilişkin kanundan farklı düzenlemelere şirket esas sözleşmesinde yer verilebilecektir. Ancak tüm esas sözleşmelerde belirli bir kâr oranının yazması gerekli olmadığı gibi bir oran belirlenecek olması halinde ise yukarıda

¹⁷³ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 907-909. TTK md.507/1 ile md.508/1’in birlikte değerlendirilmesi hususunda aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 55.

¹⁷⁴ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 909-910.

¹⁷⁵ **Karshoğlu**, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 191-192.

¹⁷⁶ **Karshoğlu**, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, s. 192-193.

belirtilen ilkelere uygun olacak şekilde düzenleme yapılması gerekecektir. Dolayısıyla, esas sözleşmede dağıtılacak kâr payı bedelinin tamamının tek bir pay sahibine veya belirli pay sahiplerine ödenmesine ilişkin düzenlemeler yer alamayacaksa da eşit paylara sahip pay sahiplerinin değişik oranlarda kâr payı alacaklarına veya şirketin kârının belirli bir kısmının dağıtılacağına yönelik düzenlemeler yer alabilecektir¹⁷⁷.

3. Genel Kurul Kararı ile Belirleme

Kâr payının tespitine ve dağıtılmasına ilişkin karar verme yetkisi anonim şirket genel kuruluna ait olup bu yetkiye ilişkin düzenleme TTK md.408/2(d)'de yer almaktadır ve genel kurulun bu yetkisi devredilemez niteliktedir¹⁷⁸.

Genel kurulun kâr dağıtımına yönelik karar verebilmesi için yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisinde bulunması gerekir. Buna göre, TTK md.437/1'de genel kurul toplantısından en az on beş gün evvel, finansal tabloların, konsolide finansal tabloların, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun, denetleme raporlarının ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisinin, anonim şirketin merkezinde ve şubelerinde, pay sahipleri tarafından incelenmesi için hazır bulundurulması gerektiği düzenlenmiştir.

TTK md.445'te genel kurul kararlarının, kanun ya da esas sözleşme düzenlemelerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olması halinde, kararın alındığı tarihinden itibaren üç ay içinde, anonim şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiş olup bu hüküm doğrultusunda genel kurulun alacağı kâr payı dağıtım kararının dürüstlük kuralı, kanun, esas sözleşme düzenlemeleri ile uyumlu olması gerektiği açıktır.

¹⁷⁷ **Gülbüz Usluel**, s. 34. Anonim şirket tarafından pay sahiplerine temettü garantisi verilmesinin (dağıtılacak safi kâr olmaksızın kâr payı dağıtılmasını gerektireceğinden) geçerli olmayacağına, buna karşın dağıtılabilir safi kârın belirli oranlarda ortaklara dağıtılacağına ilişkin esas sözleşme hükümlerinin geçerli olacağına yönelik açıklamalar için bkz. **Karayalçın**, s. 130.

¹⁷⁸ TTK md.408 değerlendirmesi için bkz. Erdoğan **Moroğlu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016, On İki Levha Yayıncılık, s. 222-224. Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. aşağı. Birinci Bölüm/IV/F “Kâr Payının Dağıtımında Yetkili Organ”.

Özetle, anonim şirketin genel kurulu kanun, esas sözleşme düzenlemeleriyle bağlıdır ve kanundaki emredici hükümlere, esas sözleşme düzenlemelerine, dürüstlük kuralına aykırı olmayan kararlar almak zorundadır¹⁷⁹.

4. Pay Sahipleri Sözleşmesi ile Belirleme

Pay sahipleri sözleşmesi, bir şirketin pay sahiplerinin birbirlerine karşı olan hak ve yükümlülüklerinin sözlü ya da yazılı olarak belirlendiği sözleşmedir. Bir başka benzer tanıma göre ise, anonim ortaklığın pay sahipleri arasındaki hukuki ilişkinin, pay sahiplerinin anonim ortaklık ile olan ilişkilerinin ve anonim ortaklıkta uygulanacak düzenin belirlenmesi için yapılan sözleşmeye pay sahipleri sözleşmesi denilmektedir¹⁸⁰.

Pay sahipleri sözleşmesinin ortaklıklar hukuku açısından işlevi ise önemlidir. Nitekim anonim ortaklıkta esas sözleşme içerisinde düzenlenemeyen ancak ortaklığın devamlılığı ve işleyişi için önem arz eden bazı hususlar pay sahipleri sözleşmesi ile düzenlenebilecektir. Diğer bir deyişle, esas sözleşmede düzenlenmesi yasak olan ya da gizli kalması gereken birtakım hususlara pay sahipleri sözleşmesinde yer verilebilecektir¹⁸¹. Bunun nedeni, esas sözleşmede yer alan düzenlemelerin pay statüsüne ait olması ve dolayısıyla bu sözleşmenin yalnızca mevcut pay sahibini değil ileride payı devralacak olan kişileri de bağlayacak olmasına karşın, pay sahipleri sözleşmesinin yalnızca sözleşmenin tarafı olan pay sahipleri açısından bağlayıcı olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu sayede, TTK düzenlemesi gereği emredici hüküm olarak kabul gören hususların pay sahipleri sözleşmesi ile emredici hüküm bünyesinden çıkarılabilmesi mümkündür¹⁸².

¹⁷⁹ **Karayalçın**, s. 134.

¹⁸⁰ Salih Tayfun **İnce**, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi, İstanbul 2019, On İki Levha Yayıncılık, s. 66. Benzer yöndeki tanım için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 34. Pay sahipleri sözleşmesinin, ortaklığın pay sahiplerinin kendi aralarında oluşturdukları iç düzene ait kuralların belirlendiği sözleşme olduğuna ilişkin benzer yöndeki tanımlama için bkz. Gülşah **Yılmaz**, Pay Sahipliği Sözleşmesinden Doğan Birlikte Satma Hakkı ve Birlikte Satışa Zorlama Hakkı (Tag Along & Drag Along Rights), İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 14. Pay sahipleri sözleşmesinin, anonim ortaklık pay sahiplerinin, pay sahipliği nedeniyle sahip oldukları haklarını kullanmalarını sağlayan ve anonim ortaklığın idaresine yönelik yöntemleri düzenleyen, ancak anonim ortaklığın anayasası sayılmayan bir sözleşme olduğuna ve bu nedenle de pay sahipleri sözleşmesinin sözleşmenin tarafı olmayan ortaklık ve pay sahipleri açısından bağlayıcı olmadığına yönelik tanım için bkz. Gül **Okutan Nilsson**, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, İstanbul 2004, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, s. 79.

¹⁸¹ **İnce**, s. 69.

¹⁸² **İnce**, s. 69-70.

Kâr dağıtımına ilişkin koşulların pay sahipleri sözleşmesi ile belirlenmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu sözleşmelerde kâr payı oranı belirlenebileceği gibi kâr bedelinin dağıtılıp dağıtılmayacağı, eğer dağıtılacaksa da planlaması ve benzeri hususlar da düzenlenebilecektir¹⁸³. Pay sahipleri sözleşmesi sadece sözleşmenin tarafı olan pay sahiplerini bağladığı için kural olarak anonim şirketi bağlamaz. Bu nedenle, kâr payına ilişkin bu sözleşmede yer alan düzenlemelerin anonim şirket açısından da bağlayıcı olmasının istenmesi halinde esas sözleşmede bu yönde hüküm bulunması gereklidir¹⁸⁴. Bunun yanı sıra, pay sahipleri sözleşmesinin akdedilmesi ve anonim şirket genel kurulunda da sözleşmede yer alan düzenlemeler doğrultusunda karar alınacak olması halinde, sözleşmeye taraf olan pay sahiplerinin genel kurulda sözleşme ile uyumlu olacak şekilde oy kullanmaları gerektiği kuşkusuzdur¹⁸⁵.

Her ne kadar pay sahipleri sözleşmesi anonim şirket açısından bağlayıcı olmasa da sözleşmede yer alan kâr payına ilişkin düzenlemelerin sözleşmenin tarafı olan pay sahiplerine karşı ileri sürülebilmesinin yolu açıktır¹⁸⁶. Nitekim her ne kadar anonim şirket için bağlayıcı olan esas sözleşme olsa da pay sahipleri tarafından pay sahipleri sözleşmesi akdedilmesi ile birlikte bu sözleşmenin tarafları artık sözleşmeden kaynaklı bir borç altına girmiş olacaktır ve dolayısıyla da yasal düzenlemelerin izin verdiği oranda sözleşmeden kaynaklı borçlarını ifa etmekle yükümlü olacaktır¹⁸⁷. Örneğin, anonim şirketin esas sözleşmesinde kâr payında imtiyaz tanındığına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmeyerek bu imtiyazın pay sahipleri sözleşmesinde tanınmış olması halinde, sözleşmenin tarafı olan pay sahipleri, kendilerine ait kâr bedelinden,

¹⁸³ **Gürbüz Usluel**, s. 35.

¹⁸⁴ **Gürbüz Usluel**, s. 35; **Okutan Nilsson**, s. 265 ve s. 277; **Okutan Nilsson**, pay sahipleri sözleşmesinin ihlal edilmesi halinde, bu ihlalin anonim ortaklığa karşı ileri sürülemeyeceğini, genel kurulun almış olduğu kararın iptalinin istenemeyeceğini ya da ortaklığın ilgili ihlali dikkate almasının talep edilemeyeceğini ve bu yöndeki yaptırımların ancak kanunda izin verilmiş olması halinde uygulanabileceğini belirtmektedir, **Okutan Nilsson**, s. 279.

¹⁸⁵ **Okutan Nilsson**, pay sahipleri sözleşmesine uygun şekilde oy kullanılmasının birkaç yolla sağlanabileceğini belirtmektedir. Buna göre; oyun belirli bir yönde kullanılmasının gerekli olduğu borçlarda, oy hakkı belirli bir kişiye temsilen verilebilir ve bu şekilde pay sahibinin kararını değiştirerek farklı yönde oy kullanılmasının önüne geçilebilir, bir diğer yol ise payların, pay sahiplerinden meydana gelen bir adi ortaklığa sermaye olarak konulması olup bu yolla payların ve temsil yetkisinin sözleşmeye aykırı bir şekilde üçüncü kişilere devredilmesinin önüne geçilebilir, **Okutan Nilsson**, s. 273-276.

¹⁸⁶ **Okutan Nilsson**, s. 265; **Gürbüz Usluel**, s. 35.

¹⁸⁷ **Okutan Nilsson**, s. 322.

imtiyaz tanınan pay sahiplerine, sözleşmede belirlenen imtiyaz oranına uygun şekilde kâr bedeli verme borcu altına girmiş olacaktır¹⁸⁸.

D. Kâr Payının Tespitine Yönelik Örnek Çalışma

Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere, kâr payının tespitinde TTK'da yer alan düzenlemeler ile vergi/muhasebe düzenlemeleri arasında karışıklıklar söz konusu olabilmektedir. Bu karışıklığın önüne geçebilmek için aşağıda, dağıtılacak olan kâr payının tespitine yönelik örnek bir çalışmaya yer verilerek konu daha net hale getirilmeye çalışılmıştır¹⁸⁹.

ABC Kimya A.Ş.'nin sermayesi 100.000,00 TL olup sermayenin tamamı ödenmiştir. Şirket son faaliyet döneminde 220.000,00 TL bedelinde satış gerçekleştirmiş, 150.000,00 TL masraf yapmış ve 30.000,00 TL de karşılık ayırmıştır. Bu tabloda şirketin brüt olarak elde etmiş olduğu kâr bedeli ise $220.000,00 - (150.000,00 + 30.000,00) = 40.000,00$ TL olmuştur. İlgili dönem kapsamında şirketin ödemesi gereken vergi tutarının 10.000,00 TL olduğu hesaplanmış ve brüt kâr bedelinden ödenmesi gereken vergi tutarı düşüldüğünde geriye kalan kâr payı bedeli 30.000,00 TL olarak ortaya çıkmıştır. Şirketin 5.000,00 TL geçmiş dönem zararı bulunmakla birlikte yedek akçesi bulunmamaktadır. Bu kapsamda şirketin net dönem kârı $30.000,00 - 5.000,00 = 25.000,00$ TL olarak belirlenecektir. Belirlenen net dönem kârı kapsamında genel kurulda alınan dağıtılacak kâr payı ile ayrılacak yedek akçe bedeline ilişkin kararın dayanağı olan hesaplama ise aşağıdaki şekilde yapılacaktır:

- TTK md.519/1 kapsamında, net dönem kârının yüzde beşi birinci kanuni yedek akçe olarak ayrılacak olup bu bedel $25.000,00 \times \%5$ hesaplamasından 1.250,00 TL olacaktır.
- TTK md.519/2 kapsamında, pay sahiplerine yapılacak birinci kâr payı dağıtımı, şirketin ödenmiş sermayesinin yüzde beşi olup bu bedel $100.000,00 \times \%5$ hesaplamasından 5.000,00 TL olacaktır.

¹⁸⁸ Okutan Nilsson, s. 322.

¹⁸⁹ Örnek için Canözü tarafından oluşturulan “Kâr Payının Tespiti ve Dağıtım Süreci Tablosu” dayanak olarak alınmıştır, Canözü, s. 60.

- ABC Kimya A.Ş.'nin kalan net dönem kârı, 25.000,00 – (1.250,00 + 5.000,00) hesaplamasından 18.750,00 TL olacaktır.
- Şirketin ikinci kanuni yedek akçesi, 18.750,00*%10 hesaplamasından 1.875,00 TL olacaktır.
- İkinci kâr payı, 18.750,00 – 1.875,00 hesaplamasından 16.875,00 TL olacaktır.
- Dağıtılacak toplam kâr bedeli, birinci kâr payı ile ikinci kâr payının toplamı olan 21.875,00 TL olacaktır.

E. Kâr Payının Ödenme Usulü

Anonim şirketlerde kârın ödenme usulüne ilişkin TTK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır¹⁹⁰. Ancak, HAAŞ'ler açısından SPK tarafından çıkarılan Kâr Payı Tebliği (II-19.1)de yer alan md.7/2'de "Payları borsada işlem görmeyen ortaklıkların kâr payını tam ve nakden dağıtmaları zorunludur. Kâr payı ödemeleri kâr payı kuponunun ortaklığa ibrazı karşılığında yapılır. Bu ortaklıklar, Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen taksitle kâr dağıtımını uygulamasından yararlanamazlar." düzenlemesine yer verilmiştir. Düzenlemenin payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar için oluşturulduğu dikkate alındığında, taksitle kâr payı dağıtımına olanağından bu kapsamdaki şirketlerin yararlanamayacağı ancak payları borsada işlem gören ortaklıkların kâr payını taksitle dağıtacağı söylenebilir¹⁹¹.

Kâr payının taksitli bir şekilde dağıtılmasında bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Buna göre, i) taksit sayısı genel kurulca veya genel kurulun yetki vermesi halinde yönetim kurulunca belirlenecektir (Kâr Payı Tebliği md.5/2(a)), ii) taksitlerin ödenme zamanı da genel kurul tarafından belirlenir ancak genel kurul zamanları belirleyemediğinde bu yetki yönetim kuruluna geçer ve taksitlerin ödenmesi için belirlenen zaman planlaması genel kurul toplantısının yapıldığı günden itibaren on beş gün içerisinde kamuya duyurulur (Kâr Payı Tebliği md.5/2(b)), iii) taksit ödemeleri pay sahiplerinin tamamına payları oranında eşit olarak yapılır (Kâr Payı Tebliği md.5/2(c)), iv) genel kurulun pay sahipleri haricinde üçüncü kişilere de kâr dağıtımını

¹⁹⁰ **Bahtiyar**, kâr payının nakden ödenmesi gerektiğini belirtmiştir, **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 249.

¹⁹¹ Nitekim bkz. **Aytuğar**, s. 400. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 228-229.

yapılmasına karar vermesi halinde, yapılacak olan taksit ödemeleri aynı usul ve esaslara göre yapılacaktır (Kâr Payı Tebliği md.5/2(ç)).

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, payları borsada işlem görmeyen anonim şirketler kâr dağıtımını eksiksiz ve nakden yapmak zorundadırlar¹⁹². Payları borsada işlem gören anonim şirketler ise Kâr Payı Tebliği md.4/1(b)'ye göre, kâr dağıtımlarını, kâr dağıtım politikalarında belirleyeceklerdir. Tebliğ'de kâr dağıtımının şekline dair herhangi bir düzenleme yer almamakta ise de SPK tarafından çıkarılan Kâr Payı Rehberi¹⁹³ A.3'te kâr payının nakit ve bedelsiz dağıtılacağı hüküm altına alınmıştır. Payları borsada işlem görmeyen anonim şirketlerin kâr dağıtımını yalnızca nakit olarak yapabilecekleri düzenlendiğinden Rehber'de yer alan düzenleme payları borsada işlem gören anonim şirketler için geçerlidir. Bu kapsamda, payları borsada işlem gören şirketlerin kâr dağıtımını nakit ya da hisseli olarak yapmaları mümkün olduğu gibi her iki yöntemi birlikte kullanmalarında da engel bulunmamaktadır¹⁹⁴.

F. Kâr Payının Dağıtımında Yetkili Organ

Kâr payının dağıtımı için ortaklığın dağıtılabilecek bir kârının olması gerekmektedir. Ancak bu gereklilik tek başına yeterli değildir. Nitekim, dağıtılabilecek kâr olması halinde bu kârın dağıtılabilmesi için genel kurulun kâr dağıtımına ilişkin karar almış olması ve dağıtım bedelini de belirlemiş olması gerekmektedir (TTK md.408/2(d)).

Genel kurul tarafından kâr dağıtımına karar verilebilmesi için öncelikle yönetim kurulunun, TMS'ye uygun olarak hazırlanan finansal tablolar kapsamında kâr dağıtımına yönelik bir teklif hazırlaması ve bu teklifi de genel kurulun onayına sunması gerekmektedir¹⁹⁵.

Yönetim kurulu tarafından hazırlanacak olan teklif, genel kurul toplantısından en az on beş gün evvel hazırlanarak anonim ortaklık pay sahiplerinin incelemesine

¹⁹² **Gürbüz Usluel**, s. 229.

¹⁹³ Kâr Payı Rehberi için bkz. dip not 136.

¹⁹⁴ Nitekim bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 229. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Ali İhsan **Karacan**/Esra **Erişir Karacan**, Halka Açık Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı, İstanbul 2016, Legal Yayıncılık, s. 215.

¹⁹⁵ **Canözü**, s. 90.

sunulmalıdır (TTK md.437/1). Genel kurul, yönetim kurulunun teklifini olduğu gibi kabul etmek zorunda değildir. Nitekim genel kurulun kârın dağıtılıp dağıtılmayacağına ya da dağıtılacaksa da ne kadar ve hangi oranda dağıtılacağına yönelik geniş bir karar verme yetkisi bulunmaktadır. Ancak genel kurul, yönetim kurulu tarafından sunulan teklifi kendi takdir yetkisini kullanarak olduğu gibi kabul etmeme hakkını haiz olsa da bu takdir yetkisini kanun ve esas sözleşme hükümlerine aykırı şekilde kullanamayacaktır¹⁹⁶.

Genel kurulun kâr dağıtım kararı vermesine ve dağıtım bedelini belirlemesine yönelik yetkileri devredilemez nitelikte yetkiler olup bu yetkilerin yönetim kuruluna devredilmesi mümkün değildir. Ancak burada devredilemez nitelikte olan yetki yalnızca “karar verme ve bedeli belirleme yetkisi”dir. Diğer bir ifade ile genel kurul kâr dağıtım kararını verdikten ve bedeli de belirledikten sonra, bu kârın ne zaman dağıtılacağına ilişkin karar verme yetkisini pekâlâ yönetim kuruluna devredebilecektir¹⁹⁷. Daha evvel de belirtmiş olduğumuz üzere, genel kurul tarafından kâr dağıtımına karar verilmesi ile birlikte kâr payı hakkı pay sahipleri açısından artık bir alacak hakkına dönüşecektir. Genel kurulun alacağı karar bu yönüyle yenilik doğuran bir haktır¹⁹⁸.

Genel kurulun kâr dağıtımına yönelik karar alacağı toplantıda, TTK md.418/1 gereğince basit toplantı (sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması) ve TTK md.418/2 kapsamında da karar yeter sayısı (toplantıda hazır bulunan pay sahiplerinin oylarının çoğunluğu) oranları uygulanacaktır¹⁹⁹. Kâr payının nakden ödenmesi gerekmektedir ve esas sözleşmede aksine düzenleme olmadığı müddetçe ortakların alacakları kâr payı, sermayeye mahsuben anonim ortaklığa yaptıkları ödemelerle orantılı olarak belirlenecektir. Kâr payı bir alacak hakkı olduğu için 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu²⁰⁰ (TBK) md.147/4’te yer alan “bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların

¹⁹⁶ Canöz, s. 91.

¹⁹⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 249.

¹⁹⁸ Canöz, s. 91. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 914. Kâr payının alacak hakkı niteliğine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/II/B/2 “Şarta Bağlı Alacak Hakkı Niteliği”.

¹⁹⁹ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 249. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Badak, s. 191; Canöz, s. 92; Gürbüz Usluel, s. 69; Turanlı/Seyman Korkmaz, s. 22.

²⁰⁰ RG. T. 4/2/2011 ve S. 27836.

birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar” kapsamındadır ve bu nedenle de kâr payını talep hakkı beş yıllık zamanaşımına tabidir²⁰¹.

Yukarıda genel kurulun, kâr dağıtımını kararı alırken yönetim kurulunun teklifi ile bağlı olmadığını ifade etmiştik. Ancak genel kurulun sahip olduğu bu takdir yetkisinin bazı sınırları bulunmaktadır.

Bu sınırların ilki kanun ve esas sözleşme hükümleridir. Genel kurul kâr dağıtımını için vereceği kararda yönetim kurulu teklifi ile bağlı olmasa da alacağı kararın kanun ve esas sözleşme hükümlerine aykırı olmaması gerekir²⁰².

İkinci sınır ise, “objektif iyiniyet” ve “dürüstlük” ilkeleri kapsamında ortaya çıkmaktadır. Bu ilkelere göre, genel kurulun TTK md.523/2 ve 3’e dayanarak kanun ve esas sözleşmede belirlenmiş olan bedelden daha yüksek bedelle yedek akçe ayırabilmesi için, bu aşan kısmın anonim şirketin faaliyetlerinin sürekliliği ve gelişimi için zorunlu olması gerekmektedir²⁰³.

G. Kâr Payının Muacceliyeti, Dağıtım Zamanı ve Zamanaşımı

Kâr payının dağıtım zamanına ilişkin TTK’da düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kâr dağıtımını kararı verme ve dağıtım miktarını belirleme yetkilerinin genel kurula ait olduğu dikkate alındığında kâr dağıtım zamanını belirleme yetkisinin de genel kurula ait olduğu söylenebilecektir. Genel kurul bu yetkisini bizzat kullanabilecek ya da yönetim kuruluna devredebilecektir²⁰⁴. Nitekim yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere genel kurulun kâr dağıtımını kararı verme ve miktarını belirleme yetkileri devredilemez nitelikte olup kârın ne zaman dağıtılacağına karar verilmesi bu kapsamın dışındadır. Genel kurul ya da yönetim kurulu kârın ne zaman dağıtılacağını belirlerken kanunda ve esas sözleşmede yer alan düzenlemelere uygun hareket etmekle

²⁰¹ **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 249; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 914d. Beş yıllık zamanaşımı süresinin, genel kurulun ödeme tarihi belirlemiş olması halinde bu tarihten, yönetim kuruluna yetki verilmiş ise yönetim kurulunca belirlenen tarihten itibaren başlayacağına ilişkin açıklama için bkz. **Canözü**, s. 105.

²⁰² **Karayalçın**, s. 134.

²⁰³ **Canözü**, s. 93. Genel kurulun “objektif iyiniyet” ve “dürüstlük” ilkeleri kapsamında davranması gerektiğine ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Karayalçın**, s. 134.

²⁰⁴ **Badak**, s. 200-201.

yükümlüdür. Nitekim, esas sözleşmede kârın dağıtımı için özel bir zamanlama öngörülmemişse, kâr payı gecikmeksizin derhal dağıtılmalıdır²⁰⁵.

Kâr payının ödenme zamanı esas sözleşmede pay sahibinin vazgeçilmez nitelikteki kâr payı hakkına zarar vermeyecek şekilde belirlenmelidir. Dolayısıyla esas sözleşmede hiçbir şekilde kâr payının, dağıtım kararı alınan faaliyet döneminin sonundan daha ileri bir tarihte ödeneceğine ilişkin düzenlemeler yapılamaz²⁰⁶. Genel kurul, pay sahibinin kâr payı hakkını koruyan nitelikte esas sözleşme düzenlemelerinin mevcudiyeti halinde bunlarla uyumlu olacak şekilde ödeme zamanını belirlemekle yükümlüdür. Esas sözleşmede hüküm olmasına rağmen genel kurul, kârın dağıtım zamanına ilişkin bir karar almamışsa, yönetim kurulu, kâr payını esas sözleşmede belirlenen zamanlamaya uygun şekilde ödemekle yükümlüdür²⁰⁷.

Genel kurulun ödeme zamanına ilişkin karar alması halinde, almış olduğu bu karar pay sahiplerinin alacakları kâr payını geciktirecek nitelikte olamaz. Genel kurul zamanı belirleme yetkisini yönetim kuruluna devretmişse, yönetim kurulu da kâr payını gecikmeksizin dağıtmakla yükümlüdür²⁰⁸. Genel kurulun kârın ödenmesine ilişkin bir zaman belirlememesi halinde, kâr payı hakkı genel kurulun kararıyla ödenebilir yani talep edilebilir bir alacak haline gelecektir ve bu halde genel kurul ya da yetkilendirilmişse yönetim kurulu ödemeyi geciktiremez. Genel kurul tarafından belirlenen tarihin geciktirici nitelikte olmaması ve kanun ile esas sözleşme düzenlemelerine de uygun olması halinde bu tarihte kâr payı ödemesi yapılabilecektir²⁰⁹.

²⁰⁵ **Badak**, s. 201. Kâr payının ne zaman ödeneceğinin ve ödenmesi için gerekli olan şartların neler olduğunun genel kurul tarafından belirleneceğine ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Pulaşlı**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 572; **Canözü**, s. 101; **Karayalçın**, s. 133.

²⁰⁶ **Badak**, s. 207.

²⁰⁷ **Badak**, s. 207-208.

²⁰⁸ **Badak**, s. 208.

²⁰⁹ **Badak**, s. 209. Kâr payının muaccel olacağı tarihin genel kurul kararı ile belirli hale geleceğine, genel kurulun kâr payının ödeneceği tarihi bizzat belirleyebileceğine ya da bu yetkiyi yönetim kuruluna devredebileceğine, yönetim kurulunun zamanı belirlerken anonim şirketin likidite durumunu göz önüne alarak buna uygun bir tarih belirlemesi gerektiğine, yönetim kurulunun bu hususu göz önünde bulundurmayarak iyiniyet kuralına aykırı bir ödeme tarihi belirlemesi halinde kâr payı hakkı sahibinin anonim şirket aleyhine ifa davası açabileceğine ve hatta gecikme faizi dahi talep edebileceğine ilişkin açıklamalar için bkz. **Karayalçın**, s. 137.

Kâr payının ne zaman muaccel hale geleceği ile ilgili ise ikili bir ayrım yapmakta fayda bulunmaktadır. Daha evvel de ifade etmiş olduğumuz üzere, genel kurulun kâr payı dağıtımına yönelik karar alması ile birlikte dağıtılacak olan kâr payı, pay sahipleri için artık bir alacak hakkı niteliğine dönüşecektir. Genel kurulun almış olduğu dağıtım kararı bu yönü itibarıyla “yenilik doğuran hak” niteliğindedir²¹⁰. Bu nedenle, pay sahiplerinin genel kurul kararından evvel kâr payı haklarını dava yoluyla talep etmeleri mümkün olamayacaktır. Buna karşın kâr payının muaccel hale gelme zamanı ise farklıdır. Öyle ki kâr payı, genel kurulun ya da yetkilendirilmesi halinde yönetim kurulunun dağıtım zamanını belirlemesi ile birlikte belirlenen zamanda muaccel hale gelecektir. Genel kurul ya da yönetim kurulu, pay sahiplerinin hakkını ihlal etmeyecek şekilde kâr payının ileri bir tarihte ödeneceğine ilişkin karar alabilir²¹¹.

Kâr payı alacağı TBK md.147/4 kapsamında bir alacak olup aynı maddede belirtilen beş yıllık zamanaşımına tabidir²¹². Zamanaşımı süresi ise kâr payı alacağının muaccel hale geldiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. Muacceliyet ise, genel kurulun kâr dağıtım kararını almış olduğu genel kurulda aynı zamanda da kârın dağıtım zamanını belirlemesi halinde bu tarihten itibaren, ilgili genel kurulda dağıtım zamanını belirlememesi halinde ise dağıtım kararını almış olduğu tarihten itibaren başlayacaktır²¹³.

H. Kâr Payı Hakkını Kısıtlayan veya Kaldıran Kararlara Karşı Yaptırımlar

Genel kurulun kâr dağıtım kararına karşı “yokluk”, “butlan” ya da “iptal edilebilirlik” hükümleri uygulanabilir.

“Yokluk” yaptırımı her ne kadar TTK içerisinde düzenlenmemiş olsa da genel kurulun almış olduğu kararın bir ya da daha fazla kurucu unsurunun mevcut olmaması halinde ilgili karar şeklen mevcut olsa da hukuken var olmayacaktır ve bu halde de

²¹⁰ **Gülbüz Usluel**, s. 191; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 914; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 572-573.

²¹¹ **Gülbüz Usluel**, s. 191-193. Kâr payının muaccel hale geldiği zaman ile ilgili benzer açıklamalar için bkz. **Karayalçın**, s. 137; **Canözü**, s. 101; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 914a; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 572-573.

²¹² Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. ykr. Birinci Bölüm/IV/F “Kâr Payının Dağıtımında Yetkili Organ”.

²¹³ **Gülbüz Usluel**, s. 194. Kâr payının zamanaşımına ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 573; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 914d; **Canözü**, s. 102; **Karayalçın**, s. 137.

karar yok sayılacaktır²¹⁴. Yok olarak kabul edilen işlem, şekli olarak dahi meydana gelmemiştir ve menfaat sahibi herkesçe her zaman²¹⁵ ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından resen de göz önüne alınabilir²¹⁶. Örneğin; bir genel kurul toplantısında yasanın belirlemiş olduğu yetersayılara uyulmaksızın karar alınması halinde, bu karar hukuken yok hükmündedir²¹⁷.

Genel kurul kararlarının “batıl”²¹⁸ sayılması halleri ise TTK md.447’de belirtilmiş olup maddede, genel kurulun almış olduğu, genel kurul toplantısına katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklı vazgeçilmez hakları sınırlandıran ya da tamamen kaldıran kararların; bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, yasal düzenlemelerde belirtilmiş olan sınırı aşacak şekilde sınırlandıran kararların ya da anonim şirketin esas yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerini ihlal eden kararların batıl olduğu düzenlenmiştir²¹⁹.

Genel kurulun kâr dağıtım kararına dayanak aldığı dönem sonu hesapları gerçeğe aykırı olabilir. Bu halde, her ne kadar genel kurul kararı şekli olarak hukuka

²¹⁴ **Gürbüz Usluel**, s. 71. TTK md.445-451 arasında genel kurul tarafından verilen kararların yalnızca iptal edilebilirliği ile butlanına ilişkin yaptırımlara yer verilmiş olsa da, bu durumun genel kurul kararlarına karşı yokluk hükümlerinin uygulanamayacağı şeklinde yorumlanamayacağına, nitekim TTK md.1/1’deki “Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun ayrılmaz bir parçasıdır” düzenlemesi ile TMK md.83/2’de yer alan “Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır” düzenlemesinin bu durumu desteklediğine ilişkin açıklamalar için bkz. Erdoğan **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş 9. Baskı, İstanbul 2020, On İki Levha Yayıncılık, s. 37. Yargıtay da anonim şirket genel kurulunun almış olduğu kararların yok hükmünde sayılabileceği görüşündedir, nitekim bkz. Yargıtay 11. HD.’nin E. 2015/3129, K. 2016/804 sayı ve 26.01.2016 tarihli kararında “...anonim şirketin tasfiyesine ilişkin genel kurul toplantısında alınan kararın sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin onayı olmaksızın alındığı, karar nisabının sağlanmadığı, dolayısıyla alınan kararın yoklukla malul olduğuna” karar verilmiştir, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 08.05.2023.

²¹⁵ Bu durumun istisnası için bkz. SerPK md. 92/1(b).

²¹⁶ **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 167.

²¹⁷ **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 722a.

²¹⁸ Genel kurul kararlarının batıl sayılmasına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 169-172; **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 29-32.

²¹⁹ Anonim şirket genel kurul kararlarının batıl sayılmasına ilişkin içtihat örneği için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun E. 2013/1048, K. 2014/430 sayı ve 02.04.2014 tarihli kararı “... Butlan ise; bir işlemin, konusuna ilişkin emredici hükümlere aykırı olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, bir işlemin konusu; kanuna, ahlaka, adaba, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ya da imkânsız ise, bu işlem batıldır. Yoklukta olduğu gibi, butlanda da kesin geçersizlik mevcuttur ve hâkim bu durumu kendiliğinden göz önünde bulundurur. Butlanın söz konusu olması halinde, bu durum, iptal davası için belirlenen üç aylık süreyle bağlı olmaksızın ileri sürebilir. Yokluk ve butlan arasında sonuçları değil, sebepleri bakımından farklılık bulunmaktadır (Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku, 2012, 2. Baskı, s.190) ... Toplantı ve karar nisaplarına uyulmaksızın genel kurul toplantısında karar alınmış olması (6762 Sayılı TTK md.378) butlan sebeplerine örnek olarak verilebilir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 08.05.2023.

uygun olsa da esas yönden incelendiğinde haksız bir kâr dağıtımı yapılacağı anlaşılmaktadır. İşte bu noktada TTK md.512/1 devreye girecektir. Madde düzenlemesinde “haksız yere ve kötüniyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahiplerinin, bunları geri vermekle yükümlü olduğu” ifade edilmiştir. İlgili düzenleme kapsamında kâr payının iadesi için i) kâr payı dağıtılmış olmalıdır, ii) kâr payı haksız olarak dağıtılmış olmalıdır, iii) haksız kâr payını alan pay sahibi kötü niyetli olmalıdır, iv) genel kurul kararının şeklen hukuka uygun ancak maddi yönden hukuki dayanaktan yoksun olması gerekmektedir²²⁰.

Tekinalp, genel kurul toplantısı yapılmaksızın ya da karar nisabı olmaksızın kâr dağıtımı yapılması halinde, kötü niyet olmasa da TTK md.512/1 gereğince iadenin söz konusu olacağını ifade etmektedir²²¹. **Erdem**, TTK md.447 gereğince, vazgeçilmez hakların ihlalinin butlan sebebi olduğunu ileri sürmektedir²²².

Genel kurulun kâr dağıtımına yönelik kararlarının “iptal” edilmesi ise alınan kararın kanuna²²³, esas sözleşme hükümlerine²²⁴, dürüstlük²²⁵ ya da objektif iyiniyet kurallarına aykırı olması hallerinde söz konusu olmaktadır²²⁶. Nitekim Yargıtay da bu kurallara aykırı olarak verilen genel kurul kararlarının iptali yoluna gitmektedir²²⁷.

²²⁰ Mehmet **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, İstanbul 2020, On İki Levha Yayıncılık, s. 128-129. **Tekinalp** de benzer bir görüşü savunmaktadır ve genel kurulun kötü niyetle almış olduğu kâr dağıtım kararının batıl olduğunu, bu karar için olumlu yönde oy veren pay sahiplerinin ise iyi niyetli olmadığını ileri sürmektedir. Bu durumda da dağıtılan kârın iadesinin gerektiğini ifade ederek iade için kâr payının dağıtılmış ve kârın haksız olması gerektiğini belirtmektedir, detaylı açıklama için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 915a.

²²¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 915b.

²²² Nuri **Erdem**, s. 40-41.

²²³ Yokluk ve butlan dışında kalan kanuna aykırılık hallerinin iptal kapsamına gireceğine, diğer bir ifade ile genel kurul kararlarının, TTK md.447 ve TBK md.27 dışında kalan bir yasaya aykırılık teşkil etmesi halinde iptale konu olacağına yönelik açıklamalar için bkz. **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 733.

²²⁴ Anonim şirketin esas sözleşmesinde yer alan herhangi bir hükme aykırı bir şekilde alınan kararların iptal edilebileceğine, ancak bahse konu esas sözleşme hükmünün kanunun emredici hükümlerinden herhangi birisinin ya da TTK md.447’de belirtilen anonim şirketin temel ilkelerinden herhangi birisinin tekrarı niteliğinde olması halinde, aykırı olarak alınan genel kurul kararının batıl olarak kabul edileceğine ilişkin açıklamalar için bkz. **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 736.

²²⁵ TTK md.445, genel kurulun TMK md.2 ve hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı bir şekilde karar alması halinde bahse konu kararın iptal edileceğini düzenlemiştir, buna göre hâkim her bir somut olayı kendi içerisinde değerlendirerek anonim ortaklığın çıkarları ile çoğunluğun çıkarları arasında paralellik olup olmadığını detaylı bir şekilde değerlendirmelidir, bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s.175.

²²⁶ **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 731.

²²⁷ Bkz. Yargıtay 11. HD.’nin E. 2016/3096, K. 2017/3830 sayı ve 19.06.2017 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 08.05.2023.

Bu noktada öğretide tartışmalı olan bir konu mevcuttur. Tartışma, mahkemenin genel kurulun kararını iptal etmesi ile birlikte aynı zamanda kâr dağıtımına yönelik karar alıp alamayacağı noktasında toplanmaktadır²²⁸.

Öğretide bazı yazarlar²²⁹, kâr dağıtımı kararı verme yetkisinin genel kurula ait olduğunu ve bunun devredilemez nitelikte bir yetki olduğunu belirterek mahkemenin kâr dağıtımına yönelik karar veremeyeceğini savunmaktadır. Bu görüşün savunucuları, anonim şirketin küçük pay sahiplerine dava açma yoluyla kâr payından faydalanma hakkının sağlanması halinde, kanuni yedek akçelerin ayrılmasının akabinde kâr payının tamamının ödenmesi için ortaklık aleyhine dava yoluna gidilebileceğini ve icraya konu edilebileceğini, anonim ortaklığın mali yapısı göz önüne alınmaksızın dava yoluna gidilmesi halinde ise ortaklığın mahvının söz konusu olacağını ileri sürmektedirler. Bu nedenle de bu görüşün savunucularına göre, küçük pay sahiplerinin mağduriyetini önlemek için bu yöntemin uygulanması gerekli değildir. Nitekim küçük pay sahiplerinin başvurabileceği başka yollar mevcut olup azlık statüsünde olmak kaydıyla haklı nedenle fesih davasına başvurabilirler²³⁰.

Buna karşın bazı yazarlar ise, mahkemenin müdahale ederek kâr dağıtımına karar verme yetkisinin olduğunu, ortakların açacakları bir dava ile mahkemeden kârın tespit edilerek dağıtılmasına karar verilmesini isteyebileceklerini, aksi halde birden fazla iptal davası ile karşı karşıya kalılabileceğini belirtmektedir²³¹.

Bu görüşün savunucularından olan **Karahan**, genel kurulun kanunla bağlı olduğunu ve bu nedenle de tahakkuk eden kâr bedeli üzerinde sınırsız bir tasarruf hakkının bulunmadığını ileri sürmektedir. Yazar, genel kurulun keyfi nedenlerle kâr dağıtımından imtina edemeyeceğini, TTK düzenlemelerine aykırı bir şekilde alınmış olan kararların iptale konu olmasının yanı sıra, anonim şirket ortaklarının da kâr

²²⁸ **Gülbüz Usluel**, s. 73.

²²⁹ **Karayalçın**, s. 136; **Badak**, s. 272, **Ömer Teoman**, “Yargıtay’ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkına ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV, 20-21 Mart 1987, Ankara 1987, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 295 vd.

²³⁰ **Sami Karahan**, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?”, İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 3, S. 1, Y. 2013, s. 21-22.

²³¹ **Gülbüz Usluel**, s. 73; **Fatih Aydoğan**, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi”, Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 120-121.

bedelinin yasal düzenlemelere uygun bir şekilde tespitini ve dağıtılmasını isteyebileceklerini ifade etmektedir. Bu doğrultuda açılacak davada mahkemenin vermiş olduğu karar da genel kurulun aykırı olarak vermiş olduğu kararın yerine uygulanabilecektir. Aksinin kabulü halinde ise birden çok iptal davası ile karşılaşma tehlikesi söz konusu olacaktır²³².

Bu görüşün bir diğer savunucusu **Aydoğan** ise mahkemelerin kâr dağıtımına karar verebilmesinin gerekçelerini sırasıyla; “i) genel kurulun kâr payı üzerinde keyfi olarak tasarruf edemeyeceği gibi yetkisini de kötüye kullanamayacağı, ii) genel kurulun tekrar aynı yönde karar alabileceği ve bunun da zaman kaybına sebebiyet vereceği, iii) çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasına izin verilmemesi gerektiği, iv) mevcut olan kârın dağıtılmamasının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu²³³ (TMK) md.2’de yer alan dürüstlük ilkesine aykırı olduğu, v) kâr payı dağıtımının eşit işlem ilkesinin gereği olduğu” şeklinde ifade etmiştir²³⁴. Yazara göre mahkeme kâr payı dağıtımına karar verebileceği gibi bu kararının doğal bir sonucu olarak hangi oranda kâr payı dağıtılacağını da belirleyebilecektir. Ancak mahkemelerin bu yetkilerini kullanırken son derece titiz bir inceleme yapmaları gerektiğini, kâr payını ilk defa dağıtmayan bir şirket ile uzunca süre dağıtım yapmayan ve birikmiş kârı bulunan şirketleri ayırması gerektiğini de belirtmiştir²³⁵.

Canözü ise, her iki görüşün ortasında yer almaktadır. Yazara göre, anonim şirketlerde azlık oluşturmayan küçük yatırımcılar, anonim şirketi kendisine ait gören çoğunluk karşısında korunmalıdır. Bu kapsamda keyfi ve ısrarlı bir şekilde kârın hiç dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması hallerinde, mahkeme kâr dağıtımına yönelik karar alabilmelidir. Lâkin, mahkeme açılan ilk iptal davasında bu yönde bir karar almamalı ve bu aşamada yalnızca genel kurulun ilgili kararını iptal etmelidir. Mahkemenin iptal kararına rağmen genel kurulun ısrarlı bir şekilde keyfi tutumunu devam ettirmesi halinde ise, mahkeme artık kâr dağıtılması kararı alabilmelidir²³⁶.

²³² **Karahan**, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?”, s. 22; yazar savunduğu görüşü on iki temel gerekçeye dayandırmış olup bu gerekçelere ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Karahan**, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?”, s. 26-31.

²³³ RG. T. 8/12/2001 ve S. 24607.

²³⁴ **Aydoğan**, s. 120-121.

²³⁵ **Aydoğan**, s. 133.

²³⁶ **Canözü**, s. 100.

Bu noktada Yargıtay'ın kararlarına bakıldığında, her iki görüşü de destekler nitelikte kararlarının mevcut olduğu ancak yakın tarihli kararlarında, mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr dağıtımını kararı veremeyeceğine ilişkin görüş belirttiği görülmektedir²³⁷.

Mahkemenin kâr dağıtımına karar verme yetkisi olup olmadığı hususunu HAAŞ açısından da değerlendirmek gereklidir.

Payları borsada işlem gören HAAŞ pay sahipleri, payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'den farklı olarak, kâr dağıtım politikaları ve uygulamalarından hoşnut olmadıkları zaman paylarını borsada satarak ortaklıktan ayrılabilirler. Bu özellik, şirketlerin kâr dağıtımını kararları üzerinde güçlü bir baskı yaratmaktadır. İşte bu nedenle halka açık olmayan anonim şirketlerin aksine, payları borsada işlem gören HAAŞ, pazar disiplinine sahip olup bu disiplin sayesinde de ortaklar kendi aralarındaki ilişkilerini kurarken mahkemelere nazaran daha optimal ve az maliyetli çözüm üretebilmektedirler²³⁸.

Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerde ise, SPK'nın getirdiği ikincil düzenleme ile, birinci kâr payı dağıtımının zorunlu olduğu düzenlenmiştir. Bu sayede de pazar baskısı olmayan bu şirketlerde kâr dağıtımını zorunluluğuna ilişkin baskı yasal düzenleme ile kurulmuştur²³⁹.

SerPK md.19 ile ulaşılmak istenen amaç, payları borsada işlem gören şirketlere kâr payının nasıl dağıtılacağına ilişkin karar verme serbestisi sağlamaktır. Bu nedenle, payları borsada işlem gören HAAŞ'lerde mahkeme tarafından kâr dağıtımına müdahale edilmesinin yasal düzenlemelerin amacı ile çelişeceğini söylemek yerinde olacaktır²⁴⁰.

²³⁷ Mahkemenin, genel kurulun yerine geçerek kâr dağıtımına karar veremeyeceğine yönelik Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 11. HD.'nin E. 2018/4050, K. 2020/2455 sayı ve 09.03.2020 tarihli kararı; Yargıtay 11. HD.'nin E. 2016/10141, K. 2018/2779 sayı ve 16.04.2018 tarihli kararı; Yargıtay 11. HD.'nin E. 2015/8238, K. 2016/3141 sayı ve 21.03.2016 tarihli kararı; Yargıtay 11. HD.'nin E. 2015/5932, K. 2015/13257 sayı ve 09.12.2015 tarihli kararı. Aksi yöndeki Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 11. HD.'nin E. 2015/4504, K. 2015/12980 sayı ve 03.12.2015 tarihli kararı; Yargıtay 11. HD.'nin E. 2015/14100, K. 2016/8853 sayı ve 15.11.2016 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T. 17.07.2023.

²³⁸ Karacan/Erişir Karacan, s. 203.

²³⁹ Karacan/Erişir Karacan, s. 203.

²⁴⁰ Nitekim bkz. Karacan/Erişir Karacan, s. 204.

Özetle, SerPK ve ikincil düzenlemelerde halka açık anonim ortaklıklarda hâkim olan, pay sahiplerinin güçlerini kısıtlayan ve idari/cezai yaptırımlar içeren birçok düzenleme mevcut olup bu düzenlemeler de son derece etkindir. Bu sayede de hâkim olan pay sahiplerinin, küçük pay sahiplerine karşı orantısız güç kullanarak onları ezmelerinin önüne geçilmiştir. Bu nedenle de halka açık anonim ortaklıklarda mahkemeler, genel kurulun iyiniyet ve dürüstlük kurallarına aykırı olarak almış olduğu kâr dağıtım kararlarının hukuka aykırı olduğu yönünde kararlar verebilecekse de genel kurulun yerine geçerek kâr dağıtımının ne şekilde yapılacağına ilişkin karar veremeyecektir²⁴¹.

V. KÂR PAYI DAĞITIMININ ZORUNLU OLUP OLMADIĞI SORUNU

A. TTK Kapsamındaki Şirketler Yönünden

Kâr dağıtımının zorunlu olup olmaması meselesinin tartışmalı hale gelmesinin nedeni TTK ile yapılan değişikliktir²⁴².

ETK md.466/1’de “Her yıl safi kârın yirmide birinin ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması mecburidir.” düzenlemesine yer verilerek aynı maddenin ikinci fıkrasının üçüncü bendinde ise “safi kârdan, birinci fıkra yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra, pay sahipleriyle kâra iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın onda biri” kanuni haddini bulduktan sonra dahi, bu akçeye eklenecek paraların içerisinde sayılmıştır.

ETK md.466/2(3) fıkrasında yer alan “safi kârdan, birinci fıkra yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra” ifadesinin TTK’daki karşılığı md.519/2(c)’de “Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu” şeklinde yer almaktadır. Bu noktada da anonim şirketlerde yüzde beş oranında kâr payı ödenmesinin zorunlu olup olmadığı hususu tartışmalara yol açmıştır²⁴³.

²⁴¹ Karacan/Erişir Karacan, s. 205. Benzer yönde açıklamalar için bkz. Gürbüz Usluel, s. 75-76.

²⁴² Taceddin Külekci/Selim Şenturhanacı, “Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Kâr Payı Alma Hakkı”, Göksu Safi Işık Attorneyship Articletter, C. 22, Y. 2020, s. 143, <https://home.heinonline.org/>, E.T. 05.01.2022.

²⁴³ Külekci/Şenturhanacı, s. 143-144.

Tartışmalara bakıldığında bazı yazarlar, pay sahiplerinin yüzde beş oranında temel kâr payı alma haklarının olduğunu ileri sürerek bu hükmün emredici nitelikte olduğunu ve bu nedenle de genel kurulun hiç kâr dağıtmama ya da yüzde beşlik orandan daha aşağı bedelde kâr dağıtmaya yönelik karar alamayacağını savunmaktadırlar²⁴⁴.

Yargıtay da yüzde beş oranında temel kâr payı alma hakkına ilişkin hükmün emredici nitelikte olduğunu belirtmektedir. Nitekim Yargıtay 11. HD.'nin E. 2015/6354, K. 2016/3021 sayı ve 17.03.2016 tarihli kararında "... anonim şirketlerin amacının kâr elde ederek bu kâr bedelini pay sahiplerine dağıtmak olduğu ve şirketin organlarının bu amaca aykırı kararlar alamayacağı ifade edilerek, kâr payının vazgeçilmez hak olduğu ve hiç kâr dağıtılmamasının kanuna aykırı olduğu ..." belirtilmiştir²⁴⁵.

Karşı görüşte olan diğer kısım yazarlar ise, hukukumuzda kâr payı hakkının önemli oranda sınırlandırılabilceğini ve hiç kâr dağıtımı yapılmamasının da mümkün olduğunu savunmaktadırlar²⁴⁶.

Yüzde beş oranında temel kâr payı alma hakkına ilişkin hükmün emredici nitelikte olduğunu savunan yazarlardan **Tekinalp'e** göre; TTK sisteminde pay sahibi, çoğunluk tarafından keyfi olarak alınan karar yüzünden yıllarca kâr payından yoksun bırakılamayacaktır. Yazara göre, TTK md.519/2(c) ile yüzde beş oranında kâr dağıtımı zorunlu hale getirilmiştir ve bu nedenle de anonim şirket her yıl asgari yüzde beş oranında kâr dağıtımı yapmakla yükümlüdür. Bu sayede anonim şirketlerin haklı gerekçe olmaksızın keyfi şekilde bir yıl dahi kâr dağıtmamasının önüne geçilmektedir²⁴⁷.

²⁴⁴ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1518a; **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 250-251; **Badak**, s. 82-89.

²⁴⁵ <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 11.11.2022. Diğer Yargıtay kararları için bkz. dip not 83.

²⁴⁶ **Çonkar**, s. 661. TTK'daki düzenlemenin gerekçesinde, kelime değişikliği dışında esas bir değişiklik yapılmadığına, hükmün eTK'dan alınarak ana düşünce ve düzenlemelerin aynen korunduğuna, eski düzenlemenin bazı yorumsal sorunlar yaratması nedeniyle maddenin yalnızca kelimelerinde değişiklik yapıldığına ve bu nedenle yüzde beş kâr payı ödemesinin zorunlu olmadığına ilişkin görüş için bkz. **Turanlı/Seyman Korkmaz**, s. 20. TTK md.519/2(c) hükmünün kâr payı dağıtımı ile ilgili olmadığına, genel kanuni yedek akçe ayrılması yükümlülüğünü düzenleyen bir hüküm olduğuna yönelik açıklamalar için bkz. **Yanlı**, s.21.

²⁴⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 898.

Bahtiyar da benzer görüşe sahip olup TTK'da yapılan bu değişiklik ile asgari de olsa kâr payı dağıtımının artık zorunlu olduğunun kabul edildiğini savunmaktadır. Bu zorunluluk sayesinde de eski düzenleme döneminde yaşanan kâr payı dağıtılmamasına yönelik uygulamanın az da olsa önüne geçilebilecektir. Bu husus, kâr payının vazgeçilmez bir hak olduğu dikkate alındığında daha da önemli hale gelmektedir²⁴⁸.

Buna karşın, kâr dağıtımının sınırlandırılabilirliğini ve hiç dağıtım yapılmamasının mümkün olabileceğini savunan yazarlar da mevcuttur. Nitekim **Çonkar**, TTK md.519'un madde gerekçesinde, eTK'da egemen olan temel düşünce ve hükümlerin korunduğunun belirtildiğini ve yapılan değişikliğin yalnızca eski düzenlemedeki yorum karmaşasının önüne geçmek amacıyla yapıldığını ileri sürmektedir. Bu nedenle de yazara göre, bahse konu değişikliğin mevcut sistemi tamamen değiştirecek şekilde yorumlanması mümkün değildir²⁴⁹.

Bu görüşün bir diğer savunucusu ise **Canözü** olup yazar TTK md.519/2(c) hükmünün kâr payının her yıl dağıtımının zorunlu olduğu yönünde yorumlanamayacağını ileri sürmektedir. Yazar bu görüşünü TTK md.519 hükmünün kenar başlığında yer alan ifadeye dayandırmakta ve hükmün yedek akçeleri düzenleyen bir hüküm olduğunu, kâr payını düzenler nitelikte olmadığını belirtmektedir. Yazara göre, TTK md.519/2(c) hükmü de aynı şekilde birinci fıkradaki sınıra ulaşılmasının akabinde ayrılması gereken yedek akçeleri düzenlemektedir²⁵⁰.

Bu görüşü savunan **Yanlı** da TTK md.519/2(c) hükmü ile anonim şirketlerin her yıl en az yüzde beş kâr dağıtmak zorunda olduğu sonucuna varmanın mümkün olmadığını ileri sürmektedir. Yazar bu görüşünü iki nedene dayandırmaktadır. Bunlardan ilki; hükmün, genel kanuni yedek akçe ayrılmasına ilişkin yükümlülükleri düzenliyor oluşudur²⁵¹. İkincisi ise, TTK md.519/2(c) hükmünün doğrudan temettü

²⁴⁸ **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 249-250.

²⁴⁹ **Çonkar**, s. 665, yazar TTK md.519/2(c) hükmünün gerek lafzi gerekse de sistematik olarak yorumlanması halinde "kâr payının dağıtımının zorunlu olduğu" ifadesine ulaşamayacağını, madde başlığının kâr payı dağıtımı ile ilgili olmayıp yedek akçe ayrımı ile ilgili olduğunu, dolayısıyla düzenlemenin yedek akçelerin hangi hallerde ayrılmasının zorunlu olduğunu düzenlediğini ve asgari koşul olarak da yüzde beş oranında kâr payı ödenmiş olmasını aradığını ileri sürmektedir, bkz. **Çonkar**, s. 662-663.

²⁵⁰ **Canözü**, s. 112.

²⁵¹ **Yanlı**, s. 21.

ödenmesine ilişkin bir hüküm olmayıp, hangi halde ve asgari oranda ikinci yedek akçe ayrılacağına ilişkin düzenlemenin yer aldığı bir hüküm olmasıdır. Buna göre de anonim şirket, pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşini aşan oranda temettü dağıtacak ise ikinci yedek akçe ayırmakla yükümlüdür. Bu halde yüzde beşlik orana denk gelen tutarın değil, ancak bunu aşan orana karşılık gelen tutarın yüzde onu ikinci yedek akçe olarak ayrılacaktır. Diğer yandan, anonim şirket, yönetim kurulu üyesi ya da intifa senedi sahibi gibi pay sahipleri haricindeki kişilere kâr payı ödeyecek olması halinde de yine ikinci yedek akçe ayırmakla yükümlü olacaktır²⁵².

Kanaatimizce, TTK içerisinde yapılan düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim, eTK dönemindeki md.385 düzenlemesi TTK'da md.452 olarak yer almaktadır. Yeni düzenlemede kâr payı hakkının müktesep olduğuna ilişkin kısma artık yer verilmemiştir. Bu durumu destekler bir diğer düzenleme ise TTK md.519/2(c) düzenlemesidir. Bu düzenlemede de yüzde beş oranında kâr payı ödenmesi koşulu getirilmiştir. Her iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde, TTK md.452'de kâr payı hakkının artık vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğu işaret edilmiş ve bu nitelikten dolayı da TTK md.519/2(c)'de tüm pay sahiplerinin yüzde beş oranında kâr payı hakkı olduğu düzenlenmiştir. Bu nedenle, yasada yer alan yüzde beş oranında kâr payının emredici nitelikte, diğer bir ifadeyle dağıtımı zorunlu olan birinci/temel kâr payı, olduğunu kabul etmenin daha yerinde bir yaklaşım olacağı kanaatindeyiz.

B. SerPK Kapsamındaki Şirketler Yönünden

Bu başlık altında öncelikle SerPK md.2/2'ye değinmekte fayda vardır. Nitekim madde düzenlemesinde, SerPK ve SerPK esas alınarak yürürlüğe giren ikincil mevzuatta hüküm bulunmayan haller ile diğer kanunlarda SerPK'nın uygulanmayacağına belirtildiği hallerde genel hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, HAAŞ'lerde, kâr payı dağıtımına ilişkin hususların SerPK ve SerPK esas alınarak yürürlüğe giren ikincil mevzuatta düzenlenmiş olması halinde bu düzenlemeler uygulanacak, ancak SerPK ve SerPK esas alınarak yürürlüğe giren ikincil mevzuatta kâr payı dağıtımına ilişkin düzenlemenin mevcut olmaması ya da diğer kanunlarda SerPK'nın uygulanamayacağına belirtilmiş olması halinde

²⁵² Yanlı, s. 21-22.

artık genel hükümler uygulanacaktır. Fakat, HAAŞ’lerde kâr payı dağıtımına ilişkin hususlar, SerPK ve SerPK esas alınarak yürürlüğe giren ikincil mevzuatta düzenlenmiş olup kâr payı dağıtımında bu düzenlemeler uygulanacaktır. Bu nedenle, aşağıda yapılan açıklamalar SerPK ve SerPK esas alınarak yürürlüğe giren ikincil mevzuat uyarınca yapılmıştır.

Burada incelenmesi gereken konu, halka açık anonim ortaklıkların birinci kâr payı dağıtmaya mecbur olup olmadıklarıdır. HAAŞ için uygulanan mevzuata bakıldığında kâr dağıtımının zorunlu olduğuna dair herhangi bir düzenlemeye rastlanılmamaktadır²⁵³. Bu noktada SerPK md.19/2 ile Kâr Payı Tebliği (II-19.1) md.5/3’e değinmek gereklidir. Kanun’da yer alan md.19/2’de “kanunen ayrılması gereken yedek akçeler ve **esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça**, başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine ve ortaklık çalışanlarına kârdan pay dağıtılmasına karar verilemeyeceği gibi, belirlenen **kâr payı ödenmedikçe** bu kişilere kârdan pay dağıtılamayacağı” düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin bir benzerine de Tebliğ’de yer alan md.5/3’te yer verilmiş ve ek olarak esas sözleşmenin yanında, kâr dağıtım politikasında kârın belirlenmesinin de bu madde kapsamında olduğu ifade edilmiştir.

Payları borsada işlem görmeyen şirketler için Kâr Payı Tebliği (II-19.1) md.7 ile düzenleme getirilmiştir. Düzenlemede “1) Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar için kâr payı dağıtım oranı, bu Tebliğ hükümleri uyarınca belirlenen bağışlar eklenmiş net dağıtılabılır dönem kârının yüzde yirmisinden az olamaz. 2) Payları borsada işlem görmeyen ortaklıkların kâr payını tam ve nakden dağıtmaları zorunludur. Kâr payı ödemeleri kâr payı kuponunun ortaklığa ibrazı karşılığında yapılır. Bu ortaklıklar, Tebliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen taksitle kâr dağıtımı uygulamasından yararlanamazlar. 3) Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar, bu maddenin birinci fıkrasına göre hesaplanan kâr payı tutarının genel kurula sunulacak son yıllık finansal tablolara göre sermayenin yüzde beşinden daha düşük olması veya söz konusu finansal tablolara göre net dağıtılabılır dönem kârının 100.000,00 TL’nin altında olması durumunda, ilgili hesap dönemi için kâr payı

²⁵³ Gürbüz Usluel, s. 225.

dağıtmayabilir. Bu durum, dağıtmama nedeni ile birlikte Kurulun özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde kamuya duyurulur.” ifadesi yer almaktadır.

Düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere payları borsada işlem görmeyen HAAŞ’ler maddede belirtilen şartların mevcut olması halinde kâr dağıtımı yapmayabileceklerdir²⁵⁴.

Payları borsada işlem gören halka açık anonim şirketlerin ise esas sözleşmelerinde birinci kâr payını ya da temettüyü belirtmek zorunluluğu bulunmamakla birlikte belirtmelerine engel olan herhangi bir düzenleme de mevcut değildir. Esas sözleşmede birinci kâr payının ya da temettünün belirtilmemesi halinde pay sahiplerine birinci kâr dağıtımı yapma zorunluluğundan da bahsedilemeyecektir. Nitekim bu şirketlerin yüzde beş kâr payı ayırma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu şirketler kâr dağıtım politikası kapsamında genel kurulun alacağı karar doğrultusunda kâr payı dağıtıp dağıtmamakta serbesttirler²⁵⁵. Kâr payı dağıtımına karar vermeleri halinde ise istedikleri miktarda ve oranda kâr dağıtabileceklerdir. Dolayısıyla bu halde pay sahipleri açısından kazanılmış bir kâr payı hakkından da bahsedilemeyecektir. Buna karşın esas sözleşmede kanuni yedek akçe ayrılmış, kalan kâr bedelinden de pay sahiplerine birinci temettü ödenmesine karar verilerek miktar ve oran da belirlenmişse artık pay sahiplerine kâr ya da birinci temettü dağıtımının yapılması gereklidir. Bu halde artık pay sahiplerinin kazanılmış kâr payı hakkından bahsedilecektir²⁵⁶.

²⁵⁴ **Gürbüz Usluel**, s. 226. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Karacan/Erişir Karacan**, s. 227. **Çonkar**, Kâr Payı Tebliği (II-19.1) md.7/1’de yer alan düzenlemenin, sadece kâr payı dağıtım oranının asgari tutarını belirttiğini, ancak esas sözleşmede bu oranın yer almasını ya da asgari olarak bu oran üzerinden kâr dağıtımı yapılmasını zorunlu hale getirmedikçe ifade etmektedir. Kâr payı dağıtımının zorunlu olup olmadığı hususunun, payları borsada işlem görmeyen anonim ortaklıklar için de uygulanacak olan, Kâr Payı Tebliği (II-19.1) md.5’te düzenlendiğini (md.7 ile md.5 kenar başlıklarının birlikte değerlendirilmesi halinde bu sonuca varıldığını) ve bu düzenlemede esas sözleşmeye ya da kâr dağıtım politikasına oran yazma gibi bir zorunluluğun getirilmediğini belirterek Tebliğ’de yer alan md.7 ile amaçlanan kâr payı dağıtımına zorunluluk getirmek olması halinde hükmün kaleme alınış tarzının netleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır, bkz. **Çonkar**, s. 671.

²⁵⁵ **Karacan/Erişir Karacan**, s. 227. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 227.

²⁵⁶ **Karacan/Erişir Karacan**, s. 227. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 227. **Çonkar**, SerPK ve Kâr Payı Tebliği (II-19.1)’de yer alan düzenlemelerin, kâr payı dağıtımının zorunlu olduğuna yönelik net ifadeler içermediğini, nitekim düzenlemelerde “pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça” başkaca bir ayırım yapılamayacağını belirtildiğini, dolayısıyla düzenlemelerin lafzından, anonim şirketin pay sahiplerine hesabi olarak kâr payı ayırıp kârdan pay alacak olan diğer kişilere ödeme yapmayabileceğinin anlaşıldığını ve bu halde de TTK md.523/2 gereğince kârın şirket bünyesinde tutulmasının mümkün olabileceğini savunmaktadır, bkz. **Çonkar**, s. 669-670.

İKİNCİ BÖLÜM

KÂR PAYINDA İMTİYAZ

I. İMTİYAZ KAVRAMI

İmtiyazın hukukumuzdaki tanımı TTK md.478/2’de yapılmış ve paya tanınan üstün bir hak olduğu ifade edilmiştir²⁵⁷. Öğretide de “imtiyaz” ve “imtiyazlı pay” için benzer tanımlar yapılmıştır²⁵⁸.

Tekinalp de yasal düzenlemede bazı paylara imtiyaz tanınabileceğinin belirtildiğini ve dolayısıyla belirli bir pay grubunun diğer pay grupları karşısında farklı haklara sahip olması halinde “imtiyaz”ın söz konusu olacağını ileri sürerek²⁵⁹ esas sözleşme ile bazı paylara diğer paylar karşısında üstün hak tanınan payların “imtiyazlı pay” olduğunu ifade etmiştir²⁶⁰.

II. İMTİYAZ TANINMASINA İLİŞKİN İLKELER

İşbu çalışmanın konusunu oluşturan “kâr payında imtiyaz” da bir imtiyaz çeşidi olduğundan aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmış olan ilkeler kâr payında imtiyaz tanınırken de göz önünde bulundurulmalıdır ve bu nedenle tekrara düşmemek adına kâr payında imtiyaz başlığı altında bu ilkelere tekrar değinilmeyecektir.

A. İmtiyazın Paya Bağlı Olması İlkesi

İmtiyazın paya bağlı olmasının iki anlamı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, imtiyaza sahip olan pay sahibinin bu imtiyazdan kaynaklı hakkını kendi iradesi ile diğer

²⁵⁷ Aynı yöndeki açıklama için bkz. Murat **Oruç**, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. 26, S. 4, Y. 2010, s. 172.

²⁵⁸ **Bahtiyar**; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi konularda diğer paylara oranla bazı paylara üstün hak tanınması halinde, bahse konu üstünlüğü “imtiyaz” ve üstün hakkın tanınmış olduğu ayrıcalıklı payları da “imtiyazlı pay” olarak nitelendirmektedir, **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 232. **Gülbüz Usluel** de “imtiyaz” için benzer bir tanımlama yapmış ve TTK md.478 gereğince imtiyazın kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi konularda paya tanınan üstün bir hak olduğunu ifade etmiştir, **Gülbüz Usluel**, s. 157-158. **Pulaşlı** ise “sermayeye katılım oranına göre diğer paylar karşısında daha üstün ve ayrıcalıklı haklara sahip olan payları “imtiyazlı pay” olarak adlandırmaktadır, **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 533.

²⁵⁹ Ünal **Tekinalp**, “*İmtiyazlı Paylar*”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Aralık 1996, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 6-7.

²⁶⁰ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 781.

pay sahiplerinin rızasına ya da onayına ihtiyaç duymaksızın özgürce kullanabilmesi olup ikincisi, imtiyaz hakkının paya bağlı olması nedeniyle, hakka sahip olan pay sahibinin ölmesi vb. durumların meydana gelmesi halinde dahi imtiyazın sona ermeyecek olmasıdır²⁶¹.

Öğretide, kişiye tanınan üstünlük ya da ayrıcalıkların imtiyaz değil sözleşmesel bir hak olduğu belirtilerek bu hakların TBK kapsamında şirket ve kişi arasında akdedilecek bir anlaşma ile değiştirilip kaldırılabileceği, tek taraflı genel kurul kararları ile sınırlandırılmayacağı, kişinin ölümü ile sona ereceği belirtilmiştir. Bu kapsamda, örneğin, pay sahibine veto hakkı tanıyan esas sözleşme düzenlemeleri geçerli kabul edilseler bile imtiyaz kapsamında değerlendirilmemektedirler²⁶². Pay sahibine tanınan haklar sözleşmesel hak olarak kabul edildiğinden bu haklara aykırı olarak alınan genel kurul kararlarının iptali için kanuna veya esas sözleşme düzenlemelerine aykırılık gerekçeleri ile iptal davası açılmayacak olup bu yöndeki genel kurul kararları dürüstlük ilkesinin ihlali kapsamında iptal davasına konu olacaktır²⁶³.

İmtiyazın paya bağlı olması ilkesi kapsamında değinilmesi gereken önemli nokta “yönetim kurulunda belirli grupların temsili”nin diğer bir ifade ile “grup imtiyazı”nın, imtiyazın paya bağlı olması ilkesinin istisnasını meydana getirip getirmediği hususudur.

TTK’da imtiyazlı payları düzenleyen md.478’in üçüncü fıkrasında “Belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi” başlıklı md.360 saklı tutulmuş ve bu

²⁶¹ Levent **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, Ankara 2019, Yetkin Yayınları, s. 104. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Sami **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul 1991, Kazancı Hukuk Yayınları, s. 20, yazar bu duruma örnek olarak (A) payına kârda yüzde on, (B) payına tasfiyede yüzde beş ve (C) payına da oyda üstünlük tanınmasını vererek bu hallerde gerçek anlamda imtiyazın söz konusu olacağını ifade etmiştir. **Gülbüz Usluel**, s. 158, yazar malvarlığına ilişkin haklarda imtiyaz tanınabileceğini ancak bu durumun istisnasının oyda imtiyaz olduğunu ifade etmiştir. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 538; Murat **Besen**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 29.

²⁶² **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 105. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 789, yazar imtiyazın paya tanınan üstün bir hak olduğunu ve kişiye, sığata ya da makama bağlanan hakların imtiyaz olarak kabul edilmeyeceğini belirterek pay sahibi (A)’ya ömür boyu murahhas üyelik hakkı verilmesi halinde ya da veto hakkı veren esas sözleşme hükümlerinde imtiyazdan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 20, yazar yönetim kurulu başkanına yönetim kurulunda ya da genel kurulda üstün oy hakkı tanınan esas sözleşme hükümlerinin kişilere bağlı üstün hak kapsamında olacağını, dolayısıyla imtiyazdan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. **Besen**, s. 30.

²⁶³ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 106.

şekilde de grup imtiyazına olanak sağlanmıştır. TTK md.360/1’de “Esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir.” ifadesine yer verilmesinin akabinde ikinci fıkrada yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan payların imtiyazlı pay olarak kabul edileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler sayesinde eTK döneminde yasada yer almayan ancak uygulamada yer alan grup imtiyazı artık kanuni bir hale getirilmiştir ve dolayısıyla belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi imtiyazının, imtiyazın paya bağlı olması ilkesinin bir istisnası olduğunu söylemek yerinde olacaktır²⁶⁴.

Nitekim **Pulaşlı** da imtiyazın paya tanınabileceği genel kuralını kabul etmekte, ancak pay sahiplerine de imtiyaz tanınmasının mümkün olduğunu savunmaktadır²⁶⁵. Yazar, TTK md.478’in gerekçesinde²⁶⁶ yer alan “imtiyazın kişiye değil, sadece paya tanınabileceğine” ilişkin düzenlemenin TTK md.360/1-2 ile çeliştiğini ileri sürmektedir. Yazar, yönetim kurulunda temsil edilmenin imtiyaz olarak kabul edilmesinden, bu imtiyazın özellik ve nitelikleri itibarıyla belirli bir grubu oluşturan pay sahiplerine²⁶⁷ (yan sanayi mensupları ya da bayiler gibi)²⁶⁸ ya da azınlığa tanınıyor

²⁶⁴ **Besen**, s. 30-33. Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 161-162, yazar yönetim kurulunda temsil edilme hakkını paya tanınan imtiyazdan ayıran en önemli farkın, bu hakkın belirli pay sahipliği gruplarına, belirli pay gruplarına ya da azlığa tanınması olarak belirtmiştir. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 790. Aksi yönde görüş için bkz. Burak **Sertoğlu**, “*Türk Ticaret Kanunu’ndaki İmtiyaz Sistemi ve Kurumsal Yönetim Açısından Değerlendirilmesi*”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 1, Y. 2014, s. 291, yazar TTK md.360/2’de açıkça yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan payların imtiyazlı pay olarak kabul edileceğinin belirtildiğini ve dolayısıyla burada imtiyazın paya tanınacağına ilişkin ana kurala herhangi bir istisna getirilmediğini, her ne kadar TTK md.478’nin son fıkrasında yer alan düzenlemeden belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa imtiyaz tanınabileceğine ilişkin bir değerlendirme yapılacağı gibi olsa da, belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yalnızca TTK md.360 ile imtiyaz tanınabileceğini ve maddenin ikinci fıkrasında da yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan payların imtiyazlı pay olacağı düzenlenmişken, paylara yönelik bir işaret yer almadığı sürece belirli bir grubu oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmış olmasının imtiyaz sayılmayacağını ileri sürmektedir. Grup imtiyazının beraberinde getirdiği olumsuzluklar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 127, yazar grup imtiyazı nedeniyle anonim ortaklık yönetiminin sürekli olarak bir grubun elinde bulunmasından dolayı pay sahiplerinin ortaklığa yabancılaştığını ve yönetimdeki bu tekellik nedeniyle de yeni pay sahiplerinin ortaklığa katılma arzularını yitirdiklerini ifade etmektedir.

²⁶⁵ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 538.

²⁶⁶ Bkz. TTK md.478, madde gerekçesi.

²⁶⁷ Yargıtay 11. HD.’nin E. 2014/19135, K. 2015/8578 sayı ve 22.06.2015 tarihli kararında “... eTK döneminde pay sahiplerine verilen yönetimde temsil edilme hakkının imtiyaz niteliğinde olmadığı, ancak TTK md.360’da yönetimde temsil edilme hakkı tanınan payların imtiyazlı sayılacağı şeklinde yasal düzenlemeye yer verildiği ifade edilmiş, fakat pay sahibi gruplara temsil hakkında imtiyaz tanınabilmesi için bahse konu pay sahiplerinin “özellik ve nitelikleri itibarıyla belirli” olması gerektiği ...” belirtilmiştir, <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 16.11.2022.

²⁶⁸ Bkz. TTK md.360, madde gerekçesi.

olmasından yola çıkarak, imtiyazın pay sahiplerine de tanınabileceğini belirtmektedir²⁶⁹. Nitekim, TTK md.360'ta yer alan yan sanayi mensubu ya da tedarikçi olma özellik ve niteliği esasen paya değil aksine pay sahibine mahsus bir haldir. Bu nedenle de bahse konu imtiyazın paya değil pay sahibine tanındığı söylenebilecektir²⁷⁰.

Bu noktada emredici hükümleri düzenleyen TTK md.340 ile imtiyazlı payı düzenleyen md.478/2 arasında çelişki olup olmadığını değerlendirmek gerekmektedir. TTK md.340'ta yer alan "kanun hükümlerinden ancak kanunda açıkça izin verilmişse sapabilir" ifadesi ile md.478/2'de yer alan "kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkının oluşturulabileceği" ifadesi birlikte değerlendirildiğinde, md.478/2'de yer alan ifadenin esasen "kanunun açıkça izin verdiği hal" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği söylenebilecektir²⁷¹. Bu doğrultuda, her iki maddenin çelişkili olduğunu ileri sürmektense bu maddeleri birlikte değerlendirmek daha doğru olacaktır. Dolayısıyla da TTK md.478/2 gereğince, emredici hukuk düzenine aykırı olmamak koşuluyla, yeni bir pay sahipliği hakkı üzerinde imtiyaz tanınması mümkün olacaktır²⁷².

Yönetim kurulunda temsil edilme imtiyazı sayesinde, yönetim kurulu için üye belirleme gücü bulunmayan bir pay ya da pay grubu, TTK md.360 gereğince esas sözleşmede tanınan hak uyarınca yönetim kurulu için aday belirleyebilecektir²⁷³.

Yönetim kurulunda temsil edilme, yönetim kurulu üyelerinin; belirli pay grupları, özellik ve nitelikleriyle belirli grup oluşturan pay sahipleri ya da azlık arasından seçilmeleri yoluyla veya bu grup ya da azlığa yönetim kurulu adaylarını teklif etme yetkisi verilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Örneğin, bir yazılım firmasında yönetim kurulu üyelerinin, mühendisler grubunda olan ortaklar arasından seçilmesi mümkün olabileceği gibi yönetim kurulu üyeliği için adayların mühendisler grubuna dahil olan ortaklarca önerilmesi de mümkün olabilecektir²⁷⁴.

²⁶⁹ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 538-539.

²⁷⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 539.

²⁷¹ Esra **Uysal**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar, İstanbul 2016, On İki Levha Yayıncılık, s. 63.

²⁷² Nitekim bkz. **Uysal**, s. 63.

²⁷³ Levent **Bıçer**/Betül **Aktaş Ertan**, "Yönetim Kurulunda Temsil Edilme İmtiyazının Dolaylı Olarak İhlal Edilmesine İlişkin Bazı Sorunların Değerlendirilmesi", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXVII, S. 1, Y. 2023, s. 6.

²⁷⁴ **Besen**, s. 33. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 22, yazar esas sözleşmeye, örneğin, genel müdür dışındaki beş yönetim kurulu üyesinden birini seçme ve

Belirli pay gruplarının, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerinin, azlığın, yönetim kuruluna teklif edeceği adayları ne şekilde belirleyecekleri hususunda yasada düzenleme yer almamakla birlikte öğretide adayların nasıl ve ne şekilde belirleneceğine ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabileceği, esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme mevcut değil ise de imtiyazlı pay sahipleri genel kuruluna yönelik düzenlemelerin burada da uygulanabileceği kabul edilmektedir²⁷⁵.

B. İmtiyazın Yalnızca Bazı Paylara Üstün Hak Tanınması Şeklinde Oluşturulabileceği

Üstün hak, bir paya imtiyaz tanınması durumunda, imtiyaz konusu hakkında TTK'nın vermiş olduğu sınırı aşan miktar ya da oranın karşılığıdır²⁷⁶. TTK md.478'de üstün hak kavramına değinilmiş olup madde gerekçesinde üstün hak kavramının paylar arası bir hiyerarşiyi ifade etmediği açıkça belirtilmiştir²⁷⁷. Daha evvel de ifade etmiş olduğumuz üzere, anonim ortaklıklarda pay sahipleri sermayeye katılma oranlarına göre haklardan faydalanabileceklerdir ve bu durum hukukumuzda “oransallık ilkesi” olarak adlandırılmaktadır²⁷⁸. Buna karşın bu ilkeden uzaklaşarak pay sahiplerine, sermayeye katılma oranlarına göre sahip oldukları haklardan daha fazla hak tanınması halinde imtiyaz tanınmasından bahsedilecektir. Bu nedenle imtiyazın oransallık

dört kişiden oluşan tasfiye kurulundan bir kişiyi tayin etme hakkının (C) grubu paylara tanınmasına, yönetim kurulu üyelerinin kurucu paylara sahip ortaklar içinden seçilmesinin zorunlu olmasına, yönetim kurulu üyelerinin (A) grubu pay sahiplerinin belirleyeceği adaylar arasından seçileceğine dair düzenlemeler getirilebileceğini belirterek grup imtiyazının örneklerine yer vermiştir. Yavuz **Akbulak**, “Anonim Şirketler Yönünden İmtiyazlı Paylar”, Mali Hukuk Dergisi, C. 16, S. 190, Y. 2020, s. 2830, yazar imtiyazın pay grubuna tanınması halinde bahse konu imtiyazdan teker teker değil tüm grubun birlikte yararlandığını ifade ederek grup imtiyazına örnek olarak, beş kişiden meydana gelen yönetim kurulu üyelerinden iki tanesinin (A) grubu pay sahiplerince seçilmesine karar verilmiş olması halinde (A) grubu pay sahiplerinin diğer pay sahipleri karşısında yönetime katılma hakkı konusunda imtiyazlı olmalarını vermiştir. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 790, **Tekinalp** TTK md.360 düzenlemesi gereğince bir grup oluşturan pay sahiplerine tanınan imtiyazın “grup imtiyazı” olmadığını ileri sürerek bahsi geçen “grup”tan kastın pay grubu olmadığını, bayi, tahvil sahibi yan sanayi mensubu, anonim ortaklığın tedarikçi sahibi gibi sıfatlara sahip pay sahipleri olduğunu ve bu nedenle de burada imtiyazın pay sahiplerine ve pay sahiplerinin sahip oldukları ortak sığata tanındığını ifade etmektedir.

²⁷⁵ **Rauf Karasu**, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı”, Ticari ve Fikri Mülkiyet Hukuk Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2016, s. 34; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 588a; **Besen**, s. 34; **Biçer/Aktaş Ertan**, s. 11.

²⁷⁶ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 785.

²⁷⁷ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 118. İmtiyazın adi paylara karşı tanınan üstün bir hak olduğuna ve buradaki üstünlüğün hiyerarşik anlamda bir üstünlük olmadığına yönelik benzer açıklamalar için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 157-158; **İlknur Kaya**, “İmtiyazlı Pay Kavramı ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Paylar”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 3, Y. 2016, s. 225-226.

²⁷⁸ Konuya ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/III/B “Oransallık İlkesi”.

ilkesinin istisnasını oluşturduğu söylenebilecektir²⁷⁹. Üstün hak “adi paylar”²⁸⁰ karşısında geçerli olup adi pay dışında kalan paylar karşısında üstün hak kurulması mümkün olmayacaktır²⁸¹.

Diğer yandan, tüm paylara imtiyaz tanınması da mümkün olabilecektir. Örneğin, bir anonim şirkette (A), (B) ve (C) pay gruplarından (A) grubu paylarına oy hakkında, (B) grubu paylarına kâr payında ve (C) grubu paylarına da tasfiye payında imtiyaz tanınabilecektir²⁸². Bu örnekte kâr payı açısından, (B) grubu karşısında (A) ve (C) grubu pay sahipleri adi pay kapsamında olacak ve (B) grubu pay sahipleri ise kâr payı bakımından üstün hakka sahip imtiyazlı pay olarak nitelendirilecektir²⁸³.

Üstün hak kavramı altında değinilmesi gereken son nokta ise “ikincil yükümlülüklerde mevcut olan farklılıkların üstün hak kabul edilip edilmeyeceği” hususudur.

TTK md.329/2 ve md.480/1 gereğince anonim ortaklıklarda “tek borç ilkesi”²⁸⁴ geçerli olup bu ilkeye göre pay sahipleri, sadece taahhüt ettikleri sermaye paylarıyla ve şirkete karşı sorumlu olup yasada öngörülen istisnalar haricinde pay sahibine, esas sözleşmeye konulacak düzenlemelerle, payın bedelini ve itibarî değerini aşan primi ifa dışında, borç yükletilemez.

Bu ilkeye karşılık, pay devrinin ortaklığın iznine tabi olduğu durumlarda, şirket esas sözleşmesine konulacak bir düzenleme ile pay sahiplerine, belirli aralıklarla devam eden, konusu para olmayan bazı yükümlülükler getirilebilecektir. Ancak bu şekilde bir

²⁷⁹ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 119-120. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 536-537; **Gürbüz Usluel**, s. 157-158.

²⁸⁰ Kanunen kendisine tanınmış en az orandaki haklara sahip olan payların “adi pay” olarak nitelendirildiğine ilişkin tanım için bkz. Gülfem **Altıntaş**, “Anonim Şirketlerde Oyda İmtiyaz”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 19-20, Y. 2019, s. 172. Üstün hak tanınmayan payların “adi pay” olarak nitelendirildiğine ilişkin tanım için bkz. Salih **Çalal**, “Anonim Şirketlerde Üstün Pay Sahipliği Kuralına Ayrıntılı Bir Bakış”, Mali Çözüm Dergisi, C. 27, S. 141, Y. 2017, s. 162.

²⁸¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 785.

²⁸² **Altıntaş**, s. 173.

²⁸³ **Altıntaş**, s. 173.

²⁸⁴ Tek borç ilkesine yönelik açıklamalar için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 244-246; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1019-1019a-1019b; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 588.

ikincil yükümlülük getirilebilmesi için TTK md.421/2/(a) doğrultusunda tüm pay sahiplerinin onayı gereklidir²⁸⁵.

İşte bu noktada, ikincil yükümlülüklerde mevcut olan farklılıkların üstün hak yani imtiyaz olarak kabul edilip edilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretide genel olarak kabul edilen görüşe göre, paylara yüklenen yükümlülüklerin yarattığı farklılıklar imtiyaz olarak değerlendirilemeyecektir. Bunun nedeni ise imtiyazda paya tanınan üstün bir hakkın söz konusu olması, ancak paylara yüklenen tali yükümlülüklerin bu yükümlülüklerle sahip olmayan paylar karşısında bir üstünlük oluşturmamasıdır²⁸⁶. Bu görüşün savunucuları TTK md.478'in gerekçesinin yerinde olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile, imtiyazın belirli istisnalar haricinde ancak pay sahipliği haklarına tanınan üstün bir hak olduğunu, buna karşın pay sahiplerinin hepsi için mutlak eşitlik gerektiren genel kurul toplantısına katılma, bilgi alma, iptal davası açma vb. hallerde imtiyaz tanınmasının mümkün olmayacağını kabulünün gerektiğini savunmaktadırlar²⁸⁷. Nitekim **Tekinalp**, imtiyazın yalnızca üstün hak olarak tanınabileceğini belirterek üstünlüğün adi paya nazaran olduğunu ve dolayısıyla bazı pay sahiplerinin ikincil yükümlülükleri kabul etmesi halinin diğer pay sahipleri açısından imtiyaz olarak kabul edilmesinin mümkün olmayacağını ifade etmektedir²⁸⁸.

C. Üstün Hakkın Paydan Doğan Pay Sahipliği Haklarına Tanınabilecek Olması

TTK md.478/2'de yer alan "imtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay

²⁸⁵ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 128; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1083. İkincil yükümlülüklerle ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1075-1090; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 594-596; **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 246-247, **Bahtiyar** ikincil yükümlülüklerle örnek olarak, faaliyet alanı süt ürünleri üretimi olan bir anonim şirketin pay sahiplerine her ay belirli bir miktarda sütü anonim şirkete teslim etme yükümlülüğü getirilmesini vermiştir, bkz. **Bahtiyar**, s. 246-247.

²⁸⁶ **Uysal**, s. 61. **Arıcı**'ya göre de imtiyazlı paydan bahsedebilmek için diğer paylara nazaran üstün hakkın varlığının mevcut olması gereklidir, örneğin (A) grubu paylara iki, (B) grubu paylara dört oy hakkı verilmesi durumunda (A) grubu paylar adi pay ve (B) grubu paylar ise oyda imtiyazlı pay olarak nitelendirilecektir, M. Fatih **Arıcı**, Yürürlüğünün 7. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -III- (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2020, On İki Levha Yayıncılık, s. 159-160.

²⁸⁷ **Uysal**, s. 61.

²⁸⁸ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 785. Aynı yöndeki görüş için bkz. **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 129.

sahipliği hakkıdır.” ifadesinden de açıkça anlaşılabileceği üzere imtiyaz, kanunda belirlenen oy, rüçhan, kâr payı ve tasfiye payı haklarına üstün hak tanınarak oluşturulabileceği gibi kanunda belirtilmemiş yeni bir pay sahipliği hakkına tanınarak da oluşturulabilecektir.

Hukukumuzda pay sahipliği hakları malvarlığı yani “mali haklar” ve “kişisel haklar” şeklinde ayrılmaktadır. Bu haklardan kâr payı hakkı (TTK md.507-508-509), tasfiye payı hakkı (TTK md.507-508), rüçhan hakkı (TTK md.461) ve hazırlık devresi faizi hakkı (TTK md.510) mali hakları meydana getirirken oy hakkı, genel kurula katılma hakkı (TTK md.407 vd.), bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK md.437), özel denetim isteme hakkı (TTK md.438) ve iptal davası açma hakkı vb. haklar da kişisel hakları oluşturmaktadır. Burada imtiyazın tüm pay sahipliği haklarına mı yoksa bu haklardan bazılarına mı tanınacağı hususunun netleştirilmesi gerekmektedir²⁸⁹.

Bu noktada TTK md.478’in gerekçesi aydınlatıcı bir şekilde durumu netleştirmiştir. Nitekim maddenin ikinci fıkrasına ilişkin gerekçede imtiyazın esasen malvarlığı haklarına tanınabileceği ancak oyda imtiyazın farklı bir usule bağlanarak bu durumun istisnasını oluşturduğu açıkça ifade edilmiştir. Zaten TTK md.479’da da oyda imtiyaz hususu düzenlenmiştir. Aynı şekilde gerekçenin devamında TTK md.360/2’ye değinilmiş ve yönetim kurulunda temsil edilme hakkının da imtiyaz olarak kabul edileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla imtiyazın yalnızca malvarlığı haklarına değil kişisel haklara da tanındığı madde gerekçesi ile net bir şekilde ifade edilmiştir. Ancak kişisel haklara imtiyaz tanınması gerekçeden de anlaşılabileceği üzere yalnızca istisnai durumlarda söz konusu olmaktadır²⁹⁰.

Diğer yandan TTK md.478 metninden de anlaşılabileceği üzere, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen kanuni haklar haricinde, esas sözleşmeye konulacak

²⁸⁹ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 131-132.

²⁹⁰ **Uysal**, s. 60. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 132, yazar, oy hakkı dışındaki genel kurula katılma ile bağlantılı olan yönetsel ve idari haklara oransallık ilkesinin uygulanmasının mümkün olmadığını ve bu hakların, ortakların getirdikleri sermaye oranına bağlı olmaksızın eşit bir şekilde kullanılabileceğini belirterek oy hakkı dışında olan genel kurula katılma ile bağlantılı olan yönetsel ve idari haklara imtiyaz tanınmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.

düzenlemelerle, bir grup paya, kanunda belirtilmeyen yeni bir hak da imtiyaz olarak tanınabilecektir²⁹¹.

D. Esas Sözleşmede Belirlenmesi Zorunluluğu

Pay veya pay gruplarına ya da azınlık pay sahiplerine imtiyaz tanıyabilmek için ilgili imtiyazın konusunun ve imtiyazın hangi pay sahiplerine tanındığının muhakkak esas sözleşmede belirlenmiş olması gerekmektedir. Bu kural emredici nitelikte olup genel kurul kararı ile imtiyaz tanınması mümkün değildir²⁹².

Nitekim TTK md.478/1’de imtiyazın ancak kuruluş aşamasında oluşturulan esas sözleşmede ya da daha sonradan esas sözleşmede değişiklik yapılması suretiyle tanınabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla imtiyaz, ilk esas sözleşmede yer verilecek bir düzenleme ile anonim şirket kurulurken tanınabileceği gibi sonradan esas sözleşmede değişiklik yaparak da tanınabilir. Fakat TTK md.421/3(b) gereğince, esas sözleşmede değişiklik yapılarak imtiyaz tanınabilmesi için ortaklık sermayesinin en az yüzde yetmiş beşini meydana getiren pay sahipleri tarafından imtiyaz tanınmasına olumlu oy verilmiş olması gerekmektedir. TTK md.421/6’ya göre, imtiyaz tanınmasına olumsuz yönde oy kullanan nama yazılı pay sahipleri ise ilgili kararın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi (TTSG)’de ilan edildiği tarihten itibaren altı ay içerisinde, esas sözleşmedeki pay devrini kısıtlayan düzenlemeler ile bağlı olmaksızın, paylarını serbest bir şekilde devredebilirler. Bu düzenleme, esas sözleşmede değişikliğe gidilerek imtiyaz tanınması sebebiyle anonim ortaklıktan ayrılmak isteyen pay sahiplerine, pay

²⁹¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 786, **Tekinalp**, bir ortaklıkta (A) grubu paylara anonim şirket aylık mizanını inceleme hakkı verilmesine ya da bir anonim şirkette (A) grubu pay sahiplerine, şirketin kiraya verdiği bungalovda her sene bir hafta kira bedeli ödemeksizin konaklama hakkı verilmesine ilişkin şirket esas sözleşmesine hüküm konulması halinde, kanunda yer almayan yeni bir hakka imtiyaz tanınmış olacağını belirtmiştir.

²⁹² Nuran Rabia **Tola**, “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylar”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 16, Y. 2017, s. 68. İmtiyazın esas sözleşmede temellendirilmesinin şart olduğuna, imtiyazın yalnızca belirli bir pay grubuna tanındığına ilişkin esas sözleşme düzenlemesinin yeterli olmadığına ve imtiyazın konusu ile kapsamının da detaylı bir şekilde belirtilmesi gerektiğine yönelik benzer açıklamalar için bkz. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 535. Genel kurul ya da yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede herhangi bir düzenlemeye yer verilmeksizin, bazı pay sahiplerine üstünlük tanınması halinde imtiyazdan bahsedilemeyeceğine, bu üstünlüklerin yalnızca sözleşmesel nitelikte üstün hak olarak kabul edilebileceğine ve bu nedenle de bu tarz haklara sahip pay sahiplerinin imtiyazlı pay sahiplerini koruyan hükümlerden yararlanamayarak yalnızca genel hükümler çerçevesinde korunacaklarına ilişkin açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 25.

devrine sınırlama getiren düzenlemelerle engel olunmaması amacıyla öngörülmüştür²⁹³.

E. İmtiyazın Belirli Olması (Belirlilik İlkesi)

Esas sözleşmede, imtiyaz tanınacağına ilişkin genel bir düzenlemeye yer verilmiş olması tek başına yeterli olmayıp imtiyazın konusu ile kâr payının, tasfiye payının dağıtılmasında ya da rüçhan hakkında tanınan imtiyazın hangi sırada ve oranda tanınmış olduğuna, ne kadar süre ile tanınmış olduğuna veya oyda imtiyaz tanınması halinde imtiyazın adedinin ne olduğuna ilişkin hususların da esas sözleşmede belirlenmiş olması gerekmektedir²⁹⁴.

İmtiyazın esas sözleşmede belirlenmiş olması koşuluyla şarta bağlı tanınıp tanınamayacağına ve şarta bağlı imtiyaz tanınması halinin imtiyazın belirliliği ilkesine zarar verip vermeyeceğine ilişkin öğretide bazı tartışmalar mevcuttur.

Pulaşlı, şarta bağlı imtiyaz tanınabileceği görüşündedir. Yazara göre, anonim şirketin kuruluşu aşamasında payları (A) ve (B) olarak ayırıp, her paya itibari değerinin üzerinde oy hakkı tanınması halinde “geciktirici şarta bağlı imtiyazlı hak” söz konusu olacaktır²⁹⁵. Örneğin, bir payın itibari değerinin bir (1) TL olduğu bir şirkette her bir paya iki oy hakkı tanınması durumunda bu yönde imtiyazdan bahsedilecektir. Nitekim ilk aşamada bu payların eşit itibari değerde olması, her birinin iki oy hakkı olması ve paylar arasında üstünlüğün mevcut olmaması nedeniyle oy hakkında imtiyazdan bahsedilemeyecekse de bu hal “imtiyazlı olmaya aday hak” yani “geciktirici şarta bağlı imtiyazlı hak” olarak nitelendirilecektir²⁹⁶. Çünkü anonim şirketin sermaye artırımını yoluna gitmesi halinde, genel kurulun yeni çıkarılacak paylara iki oy hakkı tanıyıp tanımayacağı kesin değildir. Bu halde de kuruluş aşamasında iki oy hakkı tanınmış olan (A) ve (B) grubu payların imtiyazlı olup olmadığı hususu sermaye artırımını esnasında bir paya bir oy hakkı tanıyan (C) grubu paylar çıkarılınca kadar askıda kalacaktır.

²⁹³ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 787. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Tola**, s. 68.

²⁹⁴ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 788. Benzer yönde açıklamalar için bkz. **Kaya**, s. 229.

²⁹⁵ Hasan **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara 2018, Adalet Yayınevi, § 41, N. 141.

²⁹⁶ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, § 41, N. 141.

Burada belirtildiği şekilde askıda olma hali devam ettiği sürece (A) ve (B) grubu paylar arasında imtiyazdan söz edilemeyecek ancak bir paya bir oy hakkı veren (C) grubu payların çıkarılması ile yani geciktirici şartın gerçekleşmesiyle birlikte “askıda olan imtiyaz” artık “tam imtiyaz” haline gelecektir²⁹⁷.

Uysal ise aksi görüşte olup şarta bağlı imtiyaz oluşturulamayacağını savunmaktadır. Yazara göre, aynen **Pulaşlı’nın** da belirttiği gibi bir payın itibari değerinin bir (1) TL olduğu bir şirkette (A) ve (B) grubu paylara iki oy hakkı tanınması durumunda üstün haktan bahsedilemeyeceğinden imtiyaz söz konusu olmayacaktır. Yazar, ilerleyen dönemlerde ortaklığın sermaye artırımına giderek (C) grubu paylara bir oy hakkı tanıyacağına ilişkin hususun ise kesin nitelikte olmadığını ve imtiyazın “belirli olma ilkesi” dikkate alındığında, söz konusu belirsizlik nedeniyle geciktirici şarta bağlı veya askıda imtiyazın söz konusu olamayacağını savunmaktadır²⁹⁸. Yazar ayrıca, bu şekilde sermaye artırımı yoluyla (C) grup payları çıkarılmasının imtiyazlı pay çıkarılması olmadığını, aksine payların oy hakkının azaltılması olduğunu ifade etmektedir. Kaldı ki, yazar, bu şekilde (C) grubu payların çıkartılabilmesi için TTK md.421/3(b)’de düzenlenen yüzde yetmiş beş oranındaki nisaba gerek olmadığını, nitekim bu nisabın imtiyazlı pay çıkartabilmek için arandığını ileri sürerek geciktirici şarta bağlı imtiyazın belirlilik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir²⁹⁹.

Kanaatimizce de “belirlilik ilkesi” gereğince şarta bağlı imtiyaz oluşturulması mümkün değildir. Bu durum “imtiyazların esas sözleşmede açık bir şekilde belirlenmesi ilkesi” ile de uyumludur. Daha evvel de belirtmiş olduğumuz üzere, genel kurul kararı ile imtiyaz oluşturulması mümkün değildir. İmtiyazlar, kuruluş aşamasında ya da yüzde yetmiş beşlik nisabın olumlu oy vermesi ile sonradan esas sözleşmede yapılacak değişiklik ile tanınabilecektir. Ayrıca imtiyazın hangi konuda, hangi paylara tanındığı, ne kadar süre ile tanındığı, hangi oranda tanındığı vb. hususların da esas sözleşmede açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, imtiyaz tanınırken dikkate alınması gereken belirlilik ilkesini bir kenara bırakıp, ileride gerçekleşmesi

²⁹⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, § 41, N. 141.

²⁹⁸ **Uysal**, s. 46. **Biçer** de aynı görüşte olup geciktirici veya bozucu şarta bağlı imtiyaz tanınması halinde, imtiyazın mevcut olup olmadığının anonim şirket esas sözleşmesinden net bir şekilde anlaşılamayacağını ve bu nedenle de şarta bağlı imtiyaz tanınmasının mümkün olmadığını savunmaktadır, **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 153.

²⁹⁹ **Uysal**, s. 46-47.

kesin olmayan belirsiz durumlar için de imtiyaz tanınabileceğini kabul etmenin pay sahipleri açısından da olumlu karşılanmayacağı ve bu nedenle şarta bağlı imtiyaz tanınmasının mümkün olmayacağını kabul etmenin daha makul olacağı kanaatindeyiz.

F. Kamu Aleyhine İmtiyaz Hakkı Tanınmasının Mümkün Olmaması

TTK md.478/4'te yer alan düzenlemeye göre, bir anonim şirketin sermayesinin yarısından fazlasını tek başına ya da birlikte; Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşları meydana getirebilir. Bu yapıya sahip bir anonim şirkette, bahse konu kamu kuruluşları lehine imtiyaz tanınabilecek olsa da bunların aleyhine imtiyaz tanınması mümkün olmayacaktır. Diğer bir ifade ile bu tarz bir anonim şirkette, sermayenin yarısından fazlasını oluşturan kamu kuruluşu haricindeki paylar, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri ya da azlık lehine imtiyaz tanınması mümkün değildir. Lakin, TTK md.478/4 düzenlemesi, payları borsada işlem gören anonim şirketlere, mevduat bankalarına, yatırım, kalkınma ve katılım bankalarına, finansal kuruluşlara uygulanmayacaktır.

Bahse konu düzenleme 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası³⁰⁰ md.10'da yer alan “Kanun Önünde Eşitlik” ve md.35'te yer alan “Mülkiyet Hakkı” haklarına aykırı olduğu gerekçesi ile öğretilde eleştirilmiştir³⁰¹. Nitekim gerçek ve tüzel kişiler arasında, tüzel kişilerin kendi arasında, halka açık anonim şirketler ile halka kapalı anonim şirketler arasında yapılan bu yöndeki ayrımın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve mevcut olan bir imtiyazın kanun ile ortadan kaldırılmasının da mülkiyet hakkını ihlal ettiği açıktır. Diğer yandan, bahse konu düzenleme Adalet Divanı'nın orantılılık ilkesi kapsamındaki içtihatları ile de çelişkilidir. Getirilen bu düzenleme ile Türk Hukuku'nda ve AB üyesi ülkelerde düzenlenmemiş yeni bir “altın pay” kategorisi oluşturulduğu belirtilmektedir³⁰².

³⁰⁰ RG. T. 20/10/1982 ve S. 17844.

³⁰¹ TTK md.478/4 gereğince bir anonim ortaklıkta pay sahiplerinin tatmin edici bir gerekçe olmaksızın yalnızca hukuki kişilikleri esas alınarak sınıflara ayrılmasının ve bunlardan yalnızca birine imtiyaz tanınmasının “eşitlik” ve “mülkiyet” haklarına aykırı olduğuna yönelik detaylı açıklamalar için bkz. **Uysal**, s. 66-70.

³⁰² Çiğdem **Yatağan Özkan**, Anonim Şirketlerde Altın Paylar, İstanbul 2016, On İki Levha Yayıncılık, s. 129-132.

Özelleştirilen bir kamu işletmesinde, devletin sahip olduğu paylara, sermayeye katılımı ile orantılı olmayan ayrıcalıklı hakların tanınması halinde, bu hakların tanındığı paylar “altın pay” olarak nitelendirilmektedir³⁰³. Bu ayrıcalıklı hakkın paya bağlanmış olması halinde “dar yani gerçek anlamda altın pay”dan bahsedilmekte, buna karşın ayrıcalıklı hakkın yasa ile tanındığı hallerde ise “geniş anlamda altın pay”dan bahsedilmektedir³⁰⁴. Genel anlamda altın pay, devlet lehine tanınan özel haklarda söz konusu olmakla birlikte bu haklar şirketler hukuku düzenlemeleri sayesinde gerçek ya da tüzel kişilere de tanınabilmektedir. Lâkin bu durumda, ortaklar arasında yapılan şirket sözleşmesinde düzenlemeye yer verilerek altın payların ortaya çıkarılması gerekmektedir³⁰⁵.

III. İMTİYAZLI PAY ÇEŞİTLERİ

Daha evvel de ifade etmiş olduğumuz üzere, TTK md.478/2 düzenlemesi gereğince “tasfiye payında”, “rüçhan hakkında”, “oy hakkında” ve “kâr payında” imtiyaz tanınabilmektedir.

Anonim ortaklığın tasfiye ile son bulması halinde, her bir pay sahibi payları oranında tasfiye payı almaya hak kazanırlar. Bu genel kuralın istisnasını ise ortaklık esas sözleşmesinde bazı paylara üstün hak olarak sağlanmış olan “tasfiye payında imtiyaz” oluşturmaktadır. Ancak tasfiye payında imtiyaz tanınmış olan pay sahipleri de diğer adi pay sahiplerinde olduğu gibi, bu üstün haklarını anonim ortaklığın tasfiye ile son bulması halinde talep edebileceklerdir³⁰⁶.

³⁰³ Feyzan Hayal **Şehirli Çelik**, “Ulusal Düzenlemeler ile Topluluk Hukuku Sınırlarında Altın Paylar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 24, S. 2, Y. 2007, s. 351. Özelleştirme, yap-işlet-devret ve imtiyaz sözleşmeleri nedeniyle ve kamu yararının söz konusu olması halinde, Devlete tanınan, esas sözleşmede açık bir şekilde belirlenmiş bazı kararların alınmasında, anonim şirketteki oyların çoğunluğunu oluşturduğu kabul edilen ve sahibinin olumsuz yönde oy kullanması nedeniyle ilgili kararların geçersizliğine yol açan payların “altın pay” olarak nitelendirildiğine ilişkin tanım için bkz. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, § 41, N. 146a. Özelleştirilen şirketlerde artık çoğunluğu elinde bulundurmeyen kamu tüzel kişilerine, yeni pay edinilmesi, şirket malvarlığının satılması vb. yönde alınan bazı genel kurul kararlarına müdahale etme olanağı veren üstün ve özel nitelikli imtiyazların “altın pay” olarak nitelendirildiğine yönelik tanım için bkz. **Yatağan Özkan**, s. 2.

³⁰⁴ **Şehirli Çelik**, s. 352-353.

³⁰⁵ **Şehirli Çelik**, s. 353.

³⁰⁶ Mehmet Berkay **Nizamoglu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, Ankara 2019, Yetkin Yayınları, s. 51-52. Tasfiye payında imtiyazın, bazı paylara, tasfiye edilen anonim ortaklık varlığının arta kalan miktarı üzerinden diğer paylara oranla üstün, diğer bir ifade ile oransallığın olanak sağladığı bedelde dağıtılması şeklinde tanınabileceğine ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 799.

Rüçhan hakkı, esas veya kayıtlı sermaye sistemini uygulayan anonim şirketlerde dış kaynaklardan sermaye artırımını sonucunda çıkarılan yeni payların, anonim şirketin mevcut pay sahipleri tarafından paylarının ortaklık sermayesindeki oranına göre satın alınması olarak tanımlanabileceği gibi pay sahibi olan ya da olmayan kişilere esas sözleşme, genel kurul ya da yönetim kurulu kararı veya anonim ortaklığın üçüncü kişi ile akdedeceği borçlar hukuku temelli bir sözleşmeyle yeni çıkarılmış olan payları öncelikli olarak alma hakkı olarak da tanımlanabilecektir³⁰⁷. Rüçhan hakkında imtiyazın söz konusu olduğu durumlarda, bu imtiyaza sahip olan pay grupları, adi payların sahip olduğu rüçhan hakkı karşısında öncelikli olacaktır ve dolayısıyla adi payların rüçhan hakkı sınırlandırılacak ya da kaldırılacaktır³⁰⁸. Bu nedenle, rüçhan hakkında imtiyaz, TTK md.461'in gerekçesinde yer alan "rüçhan hakkı esas sözleşme ile sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz" düzenlemesinin bir istisnasıdır³⁰⁹.

Anonim şirketlerde, ortakların oy hakkı TTK md.434'te "Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibari değeriyle orantılı olarak kullanır." şeklinde düzenlenmiştir. Oy hakkında imtiyaz ise TTK md.479'da düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre, oyda imtiyaz, eşit itibarî değere sahip olan paylara farklı sayıda oy hakkı verilmesi şeklinde tanınabilir. Lâkin bu kural emredici nitelikte değildir. Farklı itibarî değerdeki paylara farklı oy hakkı verilmesi ile de oyda imtiyaz tanınabilecektir. Ancak bu yöntemle tanınacak imtiyaz md.479'un ikinci fıkrası ile sınırlandırılmıştır³¹⁰. Bu sınırlandırmaya göre de bir paya en fazla on beş oy hakkı tanınabilecektir³¹¹. Lâkin, bu sınırlama, haklı bir sebebin söz konusu olduğu hallerde ya da kurumlaşmanın gerektirdiği durumlarda uygulanmaz. Bu hallerde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurulması, mahkemenin haklı sebebi ya da kurumlaşma projesini incelemesi ve başvuruyu haklı görmesi durumunda sınırlamadan istisna edilme kararı vermesi gerekir (TTK md.479/2).

³⁰⁷ Nihan **Değirmencioğlu Aydın**, Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkı, İstanbul 2021, On İki Levha Yayıncılık, s. 9-10.

³⁰⁸ Betül **Aktaş**, İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, İstanbul 2019, On İki Levha Yayıncılık, s. 54.

³⁰⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1378i.

³¹⁰ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 226-227.

³¹¹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 227.

TTK md.478/2’de kâr payına da imtiyaz tanınabileceği düzenlenmiştir. “Kâr payında imtiyaz” işbu çalışmanın konusu olduğundan aşağıda detaylı bir şekilde incelenmiştir.

IV. KÂR PAYINDA İMTİYAZ

A. Genel Olarak

TTK md.478’de imtiyazın kâr payına da tanınabileceği belirtilmiş ancak ne şekilde ve nasıl tanınabileceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir³¹². TTK md.401 ve md.455’te kâr payında imtiyazın sadece bazı paylara tanınabileceği belirtilmiş, ancak bu imtiyazın şekli konusunda hiçbir hükme veya örnek düzenlemeye yer verilmemiştir³¹³. Bu nedenle, anonim şirketler kâr payında imtiyaz tanımak için hangi şekle riayet edeceklerini belirlerken serbestçe hareket edebileceklerdir³¹⁴. Lâkin bu serbestliğin sınırını TBK md.27, TMK md.2 ve TTK md.445’te düzenlenen “iyiniyet” ve “dürüstlük” kuralları belirleyecektir³¹⁵. Öyle ki, anonim ortaklık, ihraç anındaki sermaye piyasası ilişkilerini, ortaklığın finansal durumunu, genel ekonomi ve vergi politikası durumu ile ortaklığın işletme politikasını göz önünde bulundurarak temettünün yüksekliğini ve şeklini belirlemelidir³¹⁶.

Kâr payında imtiyaz tanınması ile ilgili uygulamada kârdan daha fazla pay alabilmek ya da diğer pay sahiplerine nazaran kâr payından öncelikli olarak yararlanabilmek yöntemleri ile karşılaşılmaktadır³¹⁷.

Kâr payında imtiyazın bazı sınırlamalara tabi olacağı da kuşkusuzdur. Nitekim gerek TTK’da gerekse SerPK’da imtiyaz tanınmasına ilişkin yer alan emredici düzenlemelerin kâr payına imtiyaz tanınması hallerinde de uygulanacağı kuşkusuzdur.

³¹² Osman Tufan **Kayıran**, “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu’na İlişkin Değerlendirmeler”, Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi (DÜMAD), C. 2019, S. 2, Y. 2019, s. 6; **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³¹³ **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³¹⁴ **Kayıran**, s. 6; **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³¹⁵ **Kayıran**, s. 6.

³¹⁶ **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³¹⁷ **Kayıran**, s. 6.

Bu doğrultuda TTK md.478/4'te yer alan sınırlama³¹⁸ kâr payına imtiyaz tanınacak olması halinde de geçerli olacaktır³¹⁹.

B. Kâr Payında İmtiyaz Tanımak İçin Kullanılan Yöntemler

TTK düzenlemeleri gereğince anonim şirketler, kanuni yedek akçenin birinci ayrımını yaptıktan ve temel kâr payını da ayırdıktan sonra geriye kalan bedel üzerinde serbest bir şekilde tasarruf edebilecektir³²⁰. Diğer bir ifade ile, vazgeçilmez nitelikteki birinci/temel kâr payı üzerinde imtiyaz tanınması mümkün olmayacaksa da birinci ayrımın yapılmasının ve temel kâr payının ödenmesinin sonrasında kalan bedelin ikinci kâr payı olarak dağıtılmasına karar verilmesi halinde, bu kâr payı üzerinde çeşitli yöntemlerle imtiyaz tanınması mümkün olacaktır³²¹.

TTK md.478/2 ile md.507/2'de kâr payı üzerinde imtiyaz tanınabileceği açık bir şekilde düzenlenmiş olsa da bu imtiyazın hangi şekilde tanınabileceğine ilişkin herhangi bir yöntem belirlenmemiştir. Bu nedenle çeşitli yöntemlerle kâr payında imtiyaz tanımanın yolu açık olup uygulamada en sık rastlanılan yöntemler “kârdan öncelikli olarak yararlanma, kârdan daha fazla yararlanma, kârdan birikimli bir şekilde yararlanma ve kâra tekrar katılarak yararlanma” olarak karşımıza çıkmaktadır³²². TTK'da herhangi bir düzenleme yer almadığından uygulamada sıklıkla kullanılan bu yöntemlerin haricinde şirket esas sözleşmesinde başka yöntemlerin belirlenmesi de mümkündür. Esas sözleşme ile farklı bir yöntem belirlerken TBK md.27'de ifade edildiği gibi kanuna aykırı olmamak kaydıyla yöntem belirlemede özgür olunacak lâkin belirlenen bu yöntem TMK md.2 uyarınca dürüstlük kuralına da uygun olacaktır³²³.

³¹⁸ Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. ykr. İkinci Bölüm/II/F “Kamu Aleyhine İmtiyaz Hakkı Tanınmasının Mümkün Olmaması”.

³¹⁹ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2339.

³²⁰ **Badak**, s. 226.

³²¹ **Badak**, s. 228-229.

³²² Abdüssamet **Yılmaz**, “*Anonim Ortaklıklarda Kâr Payında Tanınan İmtiyazın İç Kaynaklardan Yapılan Sermaye Artırımı Karşısındaki Durumu*”, Banka ve Finans Hukuku Dergisi, C. 9, S. 34, Y. 2020, s. 585.

³²³ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 585.

1. Kârdan Öncelikli Olarak Yararlanma Yöntemi

Bu yöntemde, imtiyazlı paya sahip olan pay sahipleri, dağıtılacak olan kârdan adi paylara sahip olan pay sahiplerine nazaran öncelikli olarak faydalanacaklardır³²⁴.

Kâr payından öncelikli yararlanma hakkı, imtiyaz tanıma yöntemleri arasında en önemlisi olup bu yöntemin önemi pay sahiplerine yeterli miktarda kâr dağıtılamayacak olması durumunda ortaya çıkmaktadır. Yeterli miktarda kârın dağıtılabiliyor olması halinde adi pay sahipleri de imtiyazlı pay sahipleri de tatmin edilecektir³²⁵. Buna karşın yeterli miktarda kâr payı dağıtımının mümkün olmaması halinde, bu yöntem devreye girecek ve bu yönde imtiyaz tanınan pay sahipleri tatmin edilmeden adi pay sahiplerine kâr dağıtılmaması ya da imtiyaz tanınan pay sahiplerinin kâr paylarını almalarının akabinde dağıtılacak kâr kalmaması halinde adi pay sahiplerine ilgili dönem için hiç kâr dağıtımı yapılmaması sorunları gündeme gelecektir³²⁶.

İşte bu noktada, kâr payında imtiyazın temel/birinci kâr payı karşısında önceliğinin olup olmadığı tartışması karşımıza çıkmaktadır. Bu konuya ilişkin öğretide görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Daha evvelde belirtmiş olduğumuz üzere, öğretideki görüş ayrılıklarının nedeni TTK md.519/2(c)'deki "pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payının ödenmesinin sonrasında, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onunun, genel kanuni yedek akçeye ekleneceği" düzenlemesinden kaynaklanmaktadır.

Öğretideki bir görüş³²⁷, imtiyazın, temel/birinci kâr payı karşısında öncelikli olması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşün savunucuları, TTK md.519/2(c)'de yer alan kâr payı düzenlemesinin dağıtımı zorunlu olan asgari kâr payını işaret etmediğini, bu bendin yalnızca kanuni yedek akçe için yapılacak ikinci ayırımın ne şekilde hesaplanması gerektiğini düzenlediğini kabul etmektedir³²⁸. Bu görüşe göre, TTK

³²⁴ Gürbüz Usluel, s. 168. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Besen, s. 45; Uysal, s. 76.

³²⁵ Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 65. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Uysal, s. 76-77; Besen, s. 45.

³²⁶ Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 65; Besen, s. 46.

³²⁷ Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 64-65; Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2346.

³²⁸ Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 64.

md.519/1 gereğince birinci genel kanuni yedek akçe ayrılmasının sonrasında, imtiyazlı pay sahipleri, kendilerine tanınan imtiyaz doğrultusunda kâr paylarını almalı, adi pay sahiplerine ise bakiye bedel üzerinden kâr payı dağıtımı yapılmalıdır³²⁹.

Bu görüşün savunucuları, kâr payından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanıyan imtiyazda, esas sözleşmeye, anonim ortaklığın elde etmiş olduğu kazançtan öncelikle imtiyazlı (A) grubu pay sahiplerinin ve daha sonra kalan bedelden de (B) grubu pay sahiplerinin faydalanacağına ilişkin hüküm konulabileceği gibi (A) grubu pay sahiplerinin kâr paylarını esas sözleşmede belirlenen oranda öncelikli bir şekilde almalarının ardından (B) grubu pay sahiplerinin de aynı oranda kâr payından faydalanacakları ve geriye bedel kalması halinde, kalan bedelin her iki pay grubu arasında eşit şekilde paylaştırılacağı şeklinde de hüküm konulabileceğini belirtmektedir³³⁰. Burada ilk halde kâr payında öncelik hakkının “katmersiz (non-participant)”, ikinci halde ise “katmerli (participant)” olacağı kabul edilmektedir³³¹.

Diğer yandan, dağıtımına karar verilen kâr payının örneğin yüzde onunun öncelikle imtiyazlı pay sahiplerine ve geriye kalan kısmının ise diğer tüm pay sahipleri arasında oransallık ilkesine uygun şekilde dağıtılacağına yönelik bir imtiyaz da tanınmış olabilir. Bu şekilde tanınan imtiyaz “kâr payında sınırlandırılmamış imtiyaz” olarak adlandırılmakta, buna karşın kalan kâr bedelinin yalnızca imtiyaz tanınmamış adi pay sahipleri arasında oransallık ilkesine uygun şekilde dağıtılmasına karar verilmesi halinde ise “kâr payında sınırlandırılmış imtiyaz”dan bahsedilmektedir³³².

Ancak, bizim de katıldığımız öğretideki karşı görüş ise, imtiyazın TTK’da yer alan kâr dağıtım esaslarının önüne geçemeyeceğini savunmaktadır. Bu görüşün savunucuları imtiyazlı pay sahiplerinin kâr paylarının dağıtılmasının sonrasında anonim şirket içerisinde dağıtılacak başka kâr bedelinin kalmaması halinin TTK’da belirlenen kâr dağıtım sistemi ile bağdaşmadığını ileri sürmektedir³³³. Nitekim,

³²⁹ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2345-2346.

³³⁰ **İpek Okucu Taftalı**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyaz, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 56.

³³¹ **Okucu Taftalı**, s. 56.

³³² **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, § 41, N. 74. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Zeynep **Özsoy**, Kâr Payı Hakkı ve Kâr Payında İmtiyaz, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021, s. 117.

³³³ **Üçışık/Çelik**, s. 456-457.

vazgeçilmez hak olarak kabul edilen ve TTK md.519/2(c) gereğince ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında ayrılacak olan temel/birinci kâr payı üzerinde imtiyaz tanınması mümkün olmayacaktır. Vazgeçilmez hakların niteliği gereği, anonim şirket pay sahibi, kendi rızası ile dahi temel/birinci kâr payı hakkından vazgeçemeyecektir. TTK md.340'ta yer alan emredici hükümler kapsamında da esas sözleşmede emredici hükümleri ihlal eden düzenlemelere yer verilemeyeceğinden, temel/birinci kâr payı üzerinde imtiyazdan bahsedilemeyecektir³³⁴. Dolayısıyla, safi kârdan kanuni yedek akçe ayrılmasının sonrasında, tüm pay sahiplerine yüzde beş oranında temettü dağıtılmalı ve ancak bu aşamadan sonra imtiyazın gereği yerine getirilmelidir. Bu nedenle de genel kurulun tasarrufunda olmayan ve esas sözleşmeye konulacak herhangi bir düzenleme ile de kısıtlanması mümkün olmayan temel/birinci kâr payı hakkının imtiyaz ile kısıtlanabileceğini öngörmek yerinde olmayacaktır³³⁵. Dolayısıyla bu görüşün savunucuları TTK md.523/1'de yer alan ayırımların yapılmasının sonrasında kalan safi kârdan öncelikle yüzde beş birinci kâr payının imtiyazlı ve adi pay sahiplerine ödenmesi gerektiğini ve ancak bu ödemenin yapılmasının sonrasında üstün hak tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin alacağı kâr bedelinin bakiye kalan safi kârdan karşılanacağını kabul etmektedirler³³⁶.

Kanaatimizce, TTK md.452 ve md.519/2(c)'nin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. TTK md.452 düzenlemesi ile kâr payı hakkı artık müktesep hak değil, vazgeçilmez hak olarak kabul edilmiştir. Nitekim kâr payı hakkının vazgeçilmez nitelikte olmasından dolayı eTK md.466/2(3) düzenlemesindeki "... yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra ..." ifadesi TTK md.519/2(c) düzenlemesi ile "... yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra ..." olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla TTK'da yapılan değişiklikleri birlikte değerlendirdiğimizde, md.519/2(c) düzenlemesindeki değişikliğin yalnızca kelime değişikliğinden ibaret olduğunu kabul etmek kanaatimizce uygun değildir. Kâr payı hakkının vazgeçilmez niteliği ile birlikte artık yüzde beş oranındaki kâr payının birinci/temel kâr payı olduğu ve pay sahiplerinin kendi rızaları ile dahi bu haklarından vazgeçemeyecekleri açıktır. Bu nedenle, birinci/temel kâr payı üzerinde imtiyaz tanınmasının mümkün olmadığının kabulü ile, bu kâr payının adi pay ya da imtiyazlı pay sahibi ayrımı yapılmaksızın tüm pay sahiplerine dağıtıldıktan sonra

³³⁴ Badak, s. 228-229.

³³⁵ Üçışık/Çelik, s. 457.

³³⁶ Üçışık/Çelik, s. 457-458.

kalan bakiye bedel üzerinden imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının verilmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Son olarak, kâr payından öncelikli yararlanma hakkı tanıyan imtiyaz yöntemi ile ilgili halka kapalı ve halka açık anonim şirket ayrımına değinmek gerekmektedir. Öğretide ağır basan, çoğunluğun kabul ettiği ve bizim de katıldığımız görüşe göre, kâr payından öncelikli olarak yararlanma olanağı sağlayan imtiyaz HAAŞ’lerde tanınamayacaktır³³⁷. Bunun nedeni SerPK md.19’da yer alan düzenlemedir. İlgili düzenlemede yer alan “halka açık ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak dağıtılır” ifadesi HAAŞ’lerde, kâr payından öncelikli olarak yararlanma imkânı tanıyan imtiyazın oluşturulmasına engel olmaktadır³³⁸. Nitekim, HAAŞ’lerde tüm pay sahiplerine eşit oranda birinci kâr payı dağıtılması gerekmektedir ve bu durum da bazı paylara birinci kâr payı karşısında imtiyaz tanınmasını engellemektedir³³⁹.

2. Kârdan Daha Fazla Yararlanma Yöntemi

Kâr payında imtiyaz tanınma yöntemlerinden ikincisi “kârdan daha fazla yararlanma hakkı” olup bu yöntemde, belirli payların diğer paylar karşısında daha yüksek bedelde kâr payından faydalanacağına ilişkin esas sözleşmeye hüküm koyularak imtiyaz tanınacaktır³⁴⁰. Bu tip imtiyazlar, hukukumuzda kabul edilen “ödenmiş sermaye ile orantılı olacak şekilde kâr elde etme” kuralından saparak gerçekleştirilmektedir³⁴¹.

Kâr payından daha fazla yararlanma imkânı tanıyan bu yöntemde, imtiyazlı paylar, kâr payından, diğer paylara kıyasla daha yüksek bedelde faydalanacaktır³⁴². Bu

³³⁷ Nitekim **Tekinalp**, kâr payından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanıyan imtiyazın HAAŞ’lerde tanınamayacağını belirtmiştir, **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 797. Aynı yönde görüş için bkz. **Besen**, s. 46; **Gülbüz Usluel**, s. 169; **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 67; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 540-541.

³³⁸ **Besen**, s. 46.

³³⁹ **Üçışık/Çelik**, s. 458; **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 65; **Gülbüz Usluel**, s. 169; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 797.

³⁴⁰ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2348. Bu tip imtiyazlı payların, adi paylar karşısında, ortaklık kârından daha yüksek bedelde yararlanacaklarına ilişkin açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³⁴¹ **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³⁴² Hakan **Çebi**, Şirketler Hukuku, Ankara 2020, Seçkin Yayıncılık, s. 239.

durum TTK md.507/1'in istisnasını oluşturmaktadır. İlgili düzenlemede, her pay sahibinin, pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı ile orantılı olacak şekilde katılma hakkı olduğu belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, esas sözleşmeye konulacak bir düzenleme ile bazı pay türlerine tanınan imtiyaz hakları ve özel menfaatler saklı tutulmuştur. Bu nedenle, bu yöntemle tanınan imtiyazda kâr payından daha yüksek oranda faydalanma söz konusu olduğundan, md.507/1'de belirtilen pay oranında kâr payı elde etme sisteminin bir istisnasının söz konusu olduğu açıktır³⁴³. Bu imtiyaz yöntemine örnek olarak, bir anonim şirketin esas sözleşmesine (A) grubu paylarının, dağıtılacak kârın yüzde yirmisini paylaşıpacaklarına dair hüküm konulması ya da (B) grubu paylarının diğer grup paylarına oranla üç katı daha fazla kâr payı alacaklarına dair hüküm konulması verilebilir³⁴⁴.

3. Kârdan Birikimli Olarak Yararlanma Yöntemi

Kârdan birikimli olarak yararlanma yöntemi anonim şirketin herhangi bir hesap döneminde gelir yetersizliği nedeniyle kâr payı dağıtımını yapamadığı hallerde uygulanabilecektir³⁴⁵. Bir anonim şirketin gelirindeki yetersizlik ya da başkaca herhangi bir nedenden ötürü kâr dağıtımını yapamaması halinde, kârdan birikimli bir şekilde yararlanma hakkı tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin kâr payı hakları koruma altına alınmış olmaktadır. Bu şekilde de imtiyazlı pay sahibinin alamadığı kâr payı ortadan kalkmayarak ilerleyen dönemlerde ödenmiş olur³⁴⁶. Dolayısıyla bu yöntemle imtiyaz tanınması anonim şirketin geçmiş dönemlerde kâr elde etmemesi halinde önem kazanacaktır. Aksi durumda, anonim şirketin kuruluşundan beri kâr elde etmesi ve bu kârı da dağıtması halinde kârdan birikimli bir şekilde yararlanma hakkı tanıyan imtiyazın bir önemi kalmayacaktır³⁴⁷.

³⁴³ Uysal, s. 78.

³⁴⁴ Gürbüz Usluel, s. 169. Kârdan daha fazla yararlanma imtiyazına bir diğer örnek olarak, tamamı ödenmiş sermayesi 100 milyon TL olan ve payları on bin eşit paya bölünmüş bir anonim şirkette, payların yarısının yüzde beş oranında kâr üzerinde hak sahibi olması ve diğer yarısının da öncekilere nazaran yüzde on oranında imtiyazlı olması hali, diğer bir ifade ile imtiyazlı payların kâr bedelinden ödenmiş sermayeye oranla yüzde on beş almaları hali verilebilecektir, Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 61.

³⁴⁵ Gürbüz Usluel, s. 171.

³⁴⁶ Gürbüz Usluel, s. 171. Karahan kârdan birikimli bir şekilde yararlanma yöntemine örnek vermiştir. Buna göre, kâr payında yüzde sekiz imtiyaz tanınan bir anonim şirkette, beş yıl boyunca hiç kâr dağıtılamaması halinde, bir sonraki ödeme döneminde birikir nitelikteki imtiyazlı paylar $5 \times 8 = \%40$ oranında kârdan faydalanacaklardır, Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 70.

³⁴⁷ Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2349.

İmtiyazın, birinci/temel kâr payı karşısında öncelikli olduğunu savunan yazarlara göre, kârdan birikimli bir şekilde yararlanma hakkı tanıyan imtiyazda zaman sınırlaması uygulanmalıdır³⁴⁸. Bu görüşün savunucuları, örneğin, anonim şirketin üç yıl içerisinde yeniden kâr elde etmemesi halinde üç yıl evvel doğmuş olan kâr payının artık ödenmeyeceğine yönelik karar alınabileceğini ifade etmektedir. Bu yönde bir karar alınmaması halinde ise kârdan birikimli bir şekilde yararlanma hakkı tanıyan imtiyazın herhangi bir zaman sınırlaması olmaksızın tanındığı kabul edilecektir. Ancak bu halde de bu yönde bir imtiyaz hakkı olmayan adi pay sahiplerinin uzun bir süre kâr payı alamamaları söz konusu olacaktır. Dolayısıyla, bu imtiyaz yönteminde zaman yönünden sınırlama getirilmesinin bir gereklilik olduğunu söylemek yerinde olacaktır³⁴⁹.

Ancak kanaatimizce, birinci/temel kâr payının vazgeçilmez nitelikte olduğu dikkate alındığında, kârdan birikimli bir şekilde yararlanma imtiyazı tanınması halinde, öncelikle adi ya da imtiyazlı ayrımı yapılmaksızın tüm pay sahiplerine, dağıtımı kararlaştırılan kâr payının her bir döneme denk gelecek şekilde birinci/temel kâr payı dağıtımı yapılmalı ve sonrasında kalan ikinci kâr payı üzerinde birikimli yararlanma imtiyazının gereği yerine getirilmelidir.

Anonim şirketin geçmiş dönemlerde kâr dağıtamamış ancak sonradan tekrar kâr dağıtacak olması ve kârdan birikimli bir şekilde yararlanmaya yönelik imtiyaz tanınmış olması halinde, öğretide, imtiyazlı pay sahiplerine geçmiş dönem kâr payı ile mevcut dönem kâr payının hangisinin öncelikli olarak ödenmesi gerektiğine ilişkin de farklı görüşler mevcuttur³⁵⁰. Bu görüşlerden biri, ilgili dönemin kâr payına öncelik verildikten sonra en eski dönemden başlayarak yeni döneme doğru ödeme yapılması gerektiğini savunurken³⁵¹ bir diğer görüş tam tersini savunarak önce eski dönem kârlarının ve daha sonra ilgili dönem kârının dağıtılabileceğini ileri sürmektedir³⁵². **Bilgeç** ise, bu

³⁴⁸ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2349.

³⁴⁹ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2349. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s.70. **Gürbüz Usluel** ise birikimli imtiyazda zaman sınırlaması olabileceğini ancak bu imtiyazın uygulanacağı yıl sayısını belirlerken, imtiyaz tanınmış pay sahiplerinin haklarını zedelemeyen ve adi pay sahiplerinin de kâr payı alma haklarına aykırı davranmadan etmeden hareket etmek gerektiğini belirtmektedir, **Gürbüz Usluel**, s. 172.

³⁵⁰ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2349.

³⁵¹ **Gürbüz Usluel**, s. 173.

³⁵² **Gürbüz Usluel**, s. 173.

konudaki tüm tartışmaların esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile artık önemsiz hale geleceğini ve kâr payı dağıtımının esas sözleşmede belirlenen şekle uygun olarak yapılacağını ileri sürmektedir³⁵³.

TTK'da bu hususa ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut olmadığından burada TBK md.101 ve md.102 uygulanabilecektir. TBK md.101/1 gereğince, genel kurul, dağıtılacak olan kâr bedelinin hangi döneme ait olduğunu pay sahiplerine bildirebilir. Genel kurulun bu yönde bir bildirim yapmaması halinde ise, TBK md.102 devreye girecektir³⁵⁴. Anılan hükmün ilk fıkrası gereğince birikimli bir şekilde yararlanma imtiyazı tanınması halinde, geçmiş dönemlerde ödenmeyen kâr payının hangi tarihte muacceliyet kazanmış olduğu önem arz edecektir. Kâr payı dağıtımına yönelik kararın genel kurulda alınması gerektiği ve geçmiş dönemler ile mevcut döneme ait kâr payı dağıtımına ilişkin aynı genel kurulda karar alınacağı dikkate alındığında, kâr payı bu tarihte muaccel hale gelecektir. Bu nedenle de gerek geçmiş dönem gerekse de mevcut döneme ait kâr payı esasen aynı tarihte muacceliyet kazanacaktır³⁵⁵. Dolayısıyla birikimli yararlanma hakkı tanıyan imtiyaz yönteminde, TBK md.102/2 uygulanacaktır. Bu hükme göre ise, geçmiş döneme ait kâr payı ile mevcut döneme ait kâr payı ödemesinin imtiyazlı pay sahiplerine orantılı olarak yapılması gerekecektir³⁵⁶.

Gürbüz Usluel, pay sahipleri arasındaki menfaat dengesi göz önünde bulundurularak anonim şirketin adi pay sahiplerinin kâr payı hakkının da korunması gerektiğini ileri sürmektedir. Bunun için uygulanacak en sağlıklı yöntemin ise öncelikle mevcut dönemin kâr dağıtımının gerçekleştirilerek adi pay sahiplerinin de hakkının ödenmesi ve sonrasında geçmiş dönemlere ait kâr payı dağıtımına geçilmesi olduğunu belirtmektedir³⁵⁷.

Kanaatimizce burada vazgeçilmez nitelikteki birinci/temel kâr payı ile üzerinde serbestçe tasarruf edilebilen ikinci kâr payı arasında ayırım yapmak gerekmektedir. Nitekim, hangi döneme ait kâr payı ödenirse ödensin, öncelikle her bir ilgili döneme ait birinci/temel kâr payının dağıtımı tüm pay sahiplerine yapılmalı ve sonrasında ikinci

³⁵³ Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2349-2350.

³⁵⁴ Gürbüz Usluel, s. 173.

³⁵⁵ Gürbüz Usluel, s. 173.

³⁵⁶ Gürbüz Usluel, s. 173-174.

³⁵⁷ Gürbüz Usluel, s. 174.

kâr payı üzerinden kâr payından birikimli yararlanma yöntemine geçilerek ilgili dönemler için imtiyazlı pay sahiplerinin hakları ödenmelidir.

4. Kâra Tekrar Katılarak Yararlanma Yöntemi

Bu yöntemde, imtiyazlı pay sahipleri anonim şirketin esas sözleşmesinde belirlenmiş olan usulle kâr payından imtiyazlı olarak yararlandıktan sonra, bu sefer de adi pay sahipleri ile birlikte tekrar kâr payından faydalanırlar³⁵⁸.

TTK md.519/2(c)'de yer alan yüzde beşlik oranın dağıtımı zorunlu olan birinci/temel kâr payı olmadığını savunan yazarlar, kâra tekrar katılarak yararlanma yönteminin, esasen kâr payından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanıyan imtiyazın yanında tali olarak tanınan bir imtiyaz yöntemi olduğunu belirtmektedir³⁵⁹. Buna göre ise, her iki yöntemin birlikte uygulanması durumunda, imtiyazlı pay sahipleri esas sözleşmede kendilerine tanınan imtiyaz ile uyumlu olacak şekilde öncelikle kâr payı haklarını alacak ve sonrasında da kalan bakiye bedel üzerinden adi pay sahipleri ile birlikte paylarının sermayeye oranına göre tekrar kâr payına katılacaklardır³⁶⁰.

Kanaatimizce ise, bu yöntemde, adi ve imtiyazlı pay sahiplerine vazgeçilmez nitelikteki birinci/temel kâr payları dağıtılacak ve sonrasında üzerinde serbestçe tasarruf edilebilen ikinci kâr payının mevcut olması halinde imtiyazlı pay sahipleri, esas sözleşmede kendilerine tanınan usule uygun şekilde dağıtımına karar verilen bu ikinci kâr payından kendilerine tanınan imtiyaz uyarınca tekrar faydalanacaklardır.

5. Esas Sözleşme ile Başka Bir Yöntemin Belirlenebilmesi

Kâr payında imtiyaz tanıma yöntemleri yukarıda sayılanlarla sınırlı olmayıp imtiyaz için gerekli şartları sağlamış olması kaydıyla, esas sözleşme ile başka bir yöntemin belirlenmesi de mümkündür³⁶¹. Örneğin, bir anonim şirkette (B) grubu pay

³⁵⁸ Mustafa Çolak, Anonim Şirketlerde Kâr Payı Hakkı, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2009, s. 125. Aynı yöndeki açıklamalar için bkz. Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2350.

³⁵⁹ Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 67/dip not 50.

³⁶⁰ Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2350.

³⁶¹ Bilgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz", s. 2350. Kâr payında imtiyazın, "öncelikli/önceliksiz- kâra tekrar iştirakli/tekrar iştiraksiz, öncelikli/önceliksiz – birikir/birikmez, kâra tekrar iştirakli/tekrar iştiraksiz – birikir/birikmez vb. yöntemlerle" oluşturulabileceğine ilişkin

sahiplerinin şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye borcunun tamamını ifa etmemeleri halinde dahi kâr payından, sermaye katılım oranlarına göre faydalanabileceklerine ilişkin esas sözleşmeye bir madde konulması halinde yine kâr payında imtiyazdan bahsetmek mümkün olacaktır³⁶². Ancak bu durum halka kapalı anonim şirketler nezdinde imtiyaz olarak kabul edilecektir. Nitekim, halka açık anonim şirketlerde pay sahiplerinin pay bedellerinin tamamını ödemeleri zaruri olduğundan şirket esas sözleşmesinde sermaye borcunun tamamı ifa edilmemiş olsa dahi kâr payından faydalanılabileceğine ilişkin hüküm konulması imtiyazın şartlarını taşımayacak ve dolayısıyla da bu yönde bir imtiyaz tanınması da söz konusu olmayacaktır³⁶³.

C. Esas Sözleşme ile Yöntem Belirlenmemiş Olması

Daha evvel de belirtmiş olduğumuz üzere kâr payında imtiyaz, esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile hangi yöntem uygulanarak kâr payına imtiyaz tanınacağı da açıkça anlaşılabilecektir. Anonim şirketin esas sözleşmesinde kâr payına tanınan imtiyazın yöntemi ve niteliği hakkında herhangi bir düzenleme yer almaması halinde ise kâr payına tanınan imtiyazın tekrar katılımsız ve birikimli bir şekilde yararlanma yöntemi üzerinden tanınacağı kabul edilmektedir³⁶⁴.

Kanaatimizce, karine olarak hangi yöntem kabul edilirse edilsin, birinci/temel kâr payının vazgeçilmez hak niteliğinde olduğu ve dolayısıyla geçmiş dönemler de

açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 72.

³⁶² **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2350.

³⁶³ **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2351.

³⁶⁴ **Canözü**, s. 130. Bu yöntemin pay sahipleri arasındaki menfaat dengesinin korunması adına isabetli olduğuna, bu şekilde imtiyazlı pay sahiplerinin anonim şirketçe kâr dağıtımını yapılmayan yıllara ait kâr bedellerini elde edebileceğine, şirketin imtiyazlı pay senedi çıkartarak yeni yatırımcıları bünyesine katabileceğine ve adi pay sahiplerinin de tekrar katılımsız imtiyaz yöntemi sayesinde, ilgili döneme ait kâr bedelinden yoksun kalma ihtimallerinin azalacağına yönelik aynı yönde görüş için bkz. **Gürbüz Usluel**, s. 176. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 73, yazar, kâr payında imtiyazın birikir nitelikte olmasının karine olarak kabul edilmesinin daha doğru ve menfaatler dengesine daha uygun olduğunu belirtmektedir. Nitekim, kâr payında imtiyaz tanınmasının en önemli nedeni ortaklığın kâr elde etmemesi halinde bu paylara karşı ödeme yükümlülüğüne girmeyerek kendi menfaatini korumaktır. Ancak menfaatler arasında dengeden bahsedebilmek için yeni katılımcıların da menfaatleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yeni katılımcıların menfaatini koruyan husus ise imtiyazın birikir nitelikte olmasıdır. Nitekim, aksinin kabulü halinde, yatırımcılar senelerce kâr elde edemeyeceklerini ve geçmiş dönem kârlarından da faydalanamayacaklarını bilerek bir anonim ortaklığa katılmak istemeyeceklerdir.

dahil olmak üzere bu kâr payı üzerinde imtiyaz tanınamayacağının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

D. Kâr Payında İmtiyazın Müktesep Hak Niteliği

Hakka sahip olan kişinin rızası ile sınırlandırılabilen ya da kaldırılabilen haklara “müktesep hak” denildiğini ve müktesep hakların “kanuni müktesep hak” ve “esas sözleşme ile oluşturulan müktesep hak” olarak ikiye ayrıldığını daha evvel ifade etmiştik³⁶⁵. Müktesep haklar, hakka sahip olan pay sahiplerinin tümünün olumlu yönde oyu olmaksızın (diğer bir ifade ile oybirliği olmaksızın) değiştirilemezler³⁶⁶.

İşte bu noktada kâr payına tanınan imtiyazın müktesep hak olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapmak faydalı olacaktır. Her ne kadar daha evvelden kâr payında imtiyazın müktesep hak olup olmadığına ilişkin öğretilerde tartışma mevcut olmuş olsa da artık kâr payında imtiyazın müktesep hak olmadığı kabul edilmektedir³⁶⁷.

İmtiyazların anonim şirket esas sözleşmesine konulan düzenlemeler ile tanınabileceğini daha önce ifade etmiştik. Bu nedenle, tanınmış olan bir imtiyazın kaldırılması, kısıtlanması ya da imtiyazdan elde edilecek faydanın azaltılması için yine aynı şekilde esas sözleşmede bu doğrultuda bir değişikliğin yapılması gerekecektir³⁶⁸. Bahse konu değişikliğin geçerli olabilmesi için ise usule uygun bir şekilde değişiklik yapılması gerektiği sabittir. Bu noktada ise TTK md.454 devreye girecek ve imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal eden³⁶⁹ ya da sınırlayan düzenlemelerin uygulanabilmesi imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun (İPSÖK) onayına bağlı olacaktır³⁷⁰.

³⁶⁵ Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/II/B/4 “Müktesep ve Vazgeçilmez Hak Niteliği”.

³⁶⁶ Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, Ankara 1989, Yasa Yayıncılık, s. 331.

³⁶⁷ Çelikboya, s. 425; Besen, s. 21; Uysal, s. 32-33; İmregün, s. 341; Bilgeç, “Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz”, s. 2343-2344; Okucu Taftalı, s. 31 vd.

³⁶⁸ Çelikboya, s. 425.

³⁶⁹ Tekinalp, i) genel kurulun anonim ortaklığın esas sözleşmesini değiştiren kararlarını, ii) kayıtlı sermaye sisteminin uygulandığı ortaklıklarda, genel kurulun sermayeyi artırması için yönetim kuruluna yetki veren kararını, iii) imtiyazlı payların varlığı halinde kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu tarafından verilen sermaye artırma kararını, imtiyazı ihlal eden kararlara örnek olarak vermiştir, Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 803.

³⁷⁰ İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının korunmasına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. aşağı. Üçüncü Bölüm “Kâr Payında İmtiyazın Korunması”.

Bu açıklamalar ışığında, imtiyazların yasal düzenlemelerde yer alan özel hükümlerle korunduğu sabitken ve ancak bu düzenlemelerde yer alan koşulların varlığı halinde sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkünken, müktesep hakların kamu düzeninden kaynaklı haller dışında hakka sahip olan pay sahiplerinin oybirliği olmaksızın sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkün olmayacaktır³⁷¹. Dolayısıyla, imtiyazı müktesep hak olarak kabul etmemiz halinde, oybirliği olmaksızın sınırlandırılması ya da kaldırılmasının mümkün olmayacağını da kabul etmemiz gerekecek, ancak bu durum da TTK md.454'te yer alan koşullar ile çelişecektir³⁷². Nitekim TTK md.454/2 gereğince, İPSÖK, imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanacak ve temsil olunan payların çoğunluğuyla da karar alacaktır. Ancak, imtiyazlı payları müktesep hak olarak kabul etmemiz durumunda, İPSÖK'ün de imtiyazlı payları temsil eden sermayenin tamamı ile toplanması ve oybirliği ile karar alması gerekecekti³⁷³. İşte bu nedenlerden dolayı, imtiyazı müktesep hak olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır³⁷⁴.

Kanuni müktesep haklar haricinde, anonim şirket esas sözleşmesi ile müktesep hak yaratılmasının mümkün olduğunu belirtmek gerekir³⁷⁵. Nitekim **Okucu Taftalı**, imtiyazların oybirliği ile kaldırılabilmesine dair esas sözleşmeye hüküm konulması halinde artık imtiyazın müktesep hak olarak kabul edileceğini belirtmiş ve örnek olarak da bir anonim şirkette (A) grubu paylara kâr payında imtiyaz tanınması ve esas sözleşmeye de bu imtiyazın oybirliği olmaksızın sınırlandırılmayacağı ya da kaldırılamayacağı yönünde bir düzenleme konulması halinde, artık imtiyazın, müktesep hak haline getirilmiş olmasını vermiştir. Yazara göre, bu halde imtiyazın artık bir genel kurul veya yönetim kurulu kararı ile kaldırılması söz konusu olmayacaktır³⁷⁶.

TTK md.454'te belirtilen usule uygun bir şekilde hareket edilmesi koşuluyla kâr payına tanınan imtiyazın kaldırılması ya da imtiyazla tanınan menfaatin kısıtlanması mümkün olabilecektir. Lâkin yapılacak bu değişiklik ileriye etkili olacak ve müktesep hak niteliğinde olan haklar üzerinde uygulanamayacaktır. Örneğin, kâr payına tanınmış

³⁷¹ **Okucu Taftalı**, s. 31.

³⁷² **Okucu Taftalı**, s. 31.

³⁷³ **Besen**, s. 21-22.

³⁷⁴ **Okucu Taftalı**, s. 31.

³⁷⁵ Bkz. TTK md.452, madde gerekçesi.

³⁷⁶ **Okucu Taftalı**, s. 33.

olan imtiyaz, genel kurulun dağıtım kararı vermesiyle alacak hakkına dönüşmüş ancak kâr payı henüz ödenmemişse, imtiyazda yapılan değişiklik ya da menfaat sınırlaması artık muaccel hale gelmiş olan kâr payı üzerinde uygulanmayacak ve yapılan değişiklik ilerleyen dönemleri kapsayacaktır³⁷⁷.

E. Halka Açık Anonim Şirketler Açısından Kâr Payında İmtiyaz Tanıma Yöntemleri

HAAŞ'lerde imtiyazlı pay sahiplerine kâr dağıtımı konusu ikincil bir düzenleme olan II-19.1 sayılı Kâr Payı Tebliği'nde yer alan md.5/1'de düzenlenmiştir. İlgili düzenlemede, ortaklıklarda kâr payının, ihraç ve iktisap zamanları göz önünde bulundurulmadan, dağıtım tarihinde mevcut olan payların hepsine payları ile orantılı olarak eşit bir şekilde dağıtılacağı belirtilerek SerPK md.19/3 tekrarlanmış ve sonrasında da kâr payı imtiyazına ilişkin hakların saklı olduğu belirtilerek imtiyaz konusu ele alınmıştır. Kâr payında imtiyaz konusu ayrıca "Kâr Payı Rehberi"nde³⁷⁸ "Kâr Payı Dağıtım Tablosu" altında yer alan on ikinci sütunda "İmtiyazlı Pay Sahiplerine Dağıtılan Kâr Payı" ifadesi ile de düzenlenmiştir³⁷⁹.

"1981 tarihli Sermaye Piyasası Kanunu"³⁸⁰ (eSerPK) döneminde anonim şirketin halka açılması ile birlikte artık esas sözleşme değişikliği yaparak imtiyaz tanınmasına müsaade edilmemiş ancak bu tutum SerPK ile değişmiştir. Bu değişikliğin temeli anonim ortaklığın önemli nitelikte sayılan işlemleri ile ilgili getirilen kurallara dayanmaktadır³⁸¹. Bu kapsamda, esas sözleşme ile yeni imtiyaz tanınması, mevcut imtiyazların kapsamının ya da konusunun değiştirilmesi önemli nitelikte bir işlem olarak kabul edilmiştir³⁸².

HAAŞ'ler açısından kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahiplerinin kâr payının dağıtımındaki sıralarına değinmekte de fayda vardır. İmtiyazlı payların, adi paylar karşısında üstün bir hakka sahip olduğunu daha evvel ifade etmiştik. Dolayısıyla bir HAAŞ'de birinci kâr payının dağıtımını yapılacaksa imtiyazlı pay sahiplerinin de bu

³⁷⁷ Çelikboya, s. 426.

³⁷⁸ Kâr Payı Rehberi için bkz. dip not 136.

³⁷⁹ Karacan/Erişir Karacan, s. 230-231.

³⁸⁰ RG T. 30/7/1981 ve S. 17416.

³⁸¹ Karacan/Erişir Karacan, s. 231.

³⁸² Karacan/Erişir Karacan, s. 231.

dağıtıma katılmaları gerekecektir. Bu noktada esas sözleşmede imtiyazın ne şekilde düzenlendiğine bakılacaktır. Yani, ya birinci kâr payı ile beraber üstün hak olan kâr payı dağıtılacak ya da birinci kâr payının dağıtımından sonra ikinci kâr payı olarak imtiyazlı pay sahiplerine dağıtım yapılacaktır³⁸³.

HAAŞ’lerde “kârdan öncelikli yararlanma” yönteminin uygulanamayacağını daha evvel ifade etmiştik³⁸⁴.

Bir diğer yöntem “kârdan daha fazla yararlanma yöntemi”dir. Kâr Payı Rehberi’nde yer alan “Ortaklara Birinci Kâr Payı” başlıklı on birinci maddede imtiyazlı pay sahiplerine dağıtılacak birinci kâr payının, kâr dağıtım politikasındaki orana göre, bağışlar eklenmiş net dağıtılabılır dönem kârı üzerinden hesaplanacağı düzenlenmiştir. Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklarda, kâr dağıtım politikasında belirlenen oran bağışlar eklenmiş net dağıtılabılır dönem kârının yüzde yirmisinden az olamayacaktır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, HAAŞ’lerde adi payların dağıtımı gerçekleşmeden kâr dağıtım yapılamayacaktır³⁸⁵.

HAAŞ’lerde uygulanacak son yöntem ise, “kârdan birikimli bir şekilde yararlanma yöntemi”dir³⁸⁶. Nitekim, bir hesap dönemi içerisinde yeterli kaynak olmamasından dolayı öngörülen miktarı karşılamaya ilgili dönemin kâr bedelinin yetmemesi durumunda, yine ilk temettüyü göz önünde bulundurmak kaydıyla, gelecek dönem ya da dönemlerin kâr bedelinden geçmiş dönemlere ilişkin kâr bedeli eksikliği tamamlandıktan sonra ilgili döneme ait kâr dağıtım imtiyazlı olarak yapılabilecektir³⁸⁷.

³⁸³ **Karacan/Erişir Karacan**, s. 232-233; yazarlar, kâr payı dağıtımına karar verilmemesi durumunda ve esas sözleşmede de aksi düzenlenmemişse, imtiyazlı pay sahiplerine de kâr payı dağıtım yapılamayacağı, genel kurulun pay sahibi olmayan kişilere de kâr dağıtılması yönünde karar vermesi halinde ise dağıtılacak olan bu kâr payının, pay sahiplerine ödenecek taksit bedelleri ile orantılı bir şekilde ve belirlenen usul/esaslar kapsamında yapılması gerektiğini savunmaktadır.

³⁸⁴ Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. ykr. İkinci Bölüm/IV/B/1 “Kârdan Öncelikli Olarak Yararlanma Yöntemi”.

³⁸⁵ **Gülbüz Usluel**, s. 171. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 65, yazar, halka açık anonim ortaklıklarda, kaynakların yeterli olması şartıyla, pay sahiplerinin öncelikle birinci temettü ile tatmin edilmesi gerektiğini ve ancak tüm pay sahipleri birinci temettüden eşit oranda yararlandıktan sonra imtiyazların ödenebileceğini ifade etmektedir. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 797/1, **Tekinalp** ilk temettünün önceliğinin bulunduğu hallerde, ilk temettü göz önünde bulundurularak kâr payından daha fazla yararlanma imtiyazı tanınabileceğini ifade etmiştir.

³⁸⁶ Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. ykr. İkinci Bölüm/IV/B/3 “Kârdan Birikimli Olarak Yararlanma Yöntemi”.

³⁸⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 797/3.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÂR PAYINDA İMTİYAZIN KORUNMASI

Bu bölüm içerisinde öncelikle İPSÖK kavramı, amacı ve hukuki niteliği incelenecek, sonrasında imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal eden haller genel hatlarıyla açıklandıktan sonra, kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahiplerinin haklarını ihlal eden haller ile haklarının korunması izah edilecektir. Tüm bu açıklamaların sonrasında ise İPSÖK’ün toplanması ve karar almasına yönelik prosedür açıklanacak ve en nihayetinde İPSÖK kararlarının hükümsüzlüğü ile kararlarına ilişkin bazı sorunlar irdelenecektir.

I. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KAVRAMI

İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu TTK md.454’te düzenlenmiş olup maddede yer alan koşulların gerçekleşmesi halinde, aynı konuda imtiyaz tanınmış pay sahiplerinin bir araya gelmesiyle³⁸⁸ oluşur. İPSÖK ana hatlarıyla anonim şirket genel kurulu ile benzer nitelikler taşısa da genel kuruldan farklı olarak yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin bir araya gelmesi ile oluşur. İPSÖK’ün genel kuruldan bir diğer farkı ise, yetki alanının genel kurula nazaran sınırlı olmasıdır. Nitekim imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerinin kısıtlandığı ya da ortadan kaldırıldığı hallerde devreye girerek ilgili kararı onama ya da reddetme yetkisine sahiptir³⁸⁹.

Öğretide İPSÖK’ün anonim şirketin bir organı³⁹⁰ olup olmadığı ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden ilki İPSÖK’ün yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin

³⁸⁸ Konusu aynı olan her bir imtiyaz için farklı İPSÖK oluşturulacağına ilişkin açıklamalar için bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 141, yazar, bir anonim ortaklıkta kâr payında, tasfiye bakiyesinde ve yönetimde imtiyazlı pay oluşturulması halinde bu imtiyazlı pay gruplarının her biri için farklı İPSÖK kurulacağını, hatta kârda imtiyaz tanınan paylar arasında nitelik farklılıkları olması halinde dahi her bir nitelik için ayrı İPSÖK kurulacağını ifade etmektedir. **Bilgeç** de anonim şirketlerde birden fazla hususta imtiyaz tanınmış olması halinde her bir imtiyazlı pay grubunun ayrı imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu oluşturduğunu savunmaktadır, bkz. **Bilgeç**, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, s. 2344. **Çelikboya** ise karşı görüşte olup bu durumun imtiyazlı payların, esas sözleşme değişikliklerine karşı korumasını azaltacağını savunmaktadır, bkz. **Çelikboya**, s. 347/dip not 1369.

³⁸⁹ **Aktaş**, s. 71.

³⁹⁰ Organlar, tüzel kişiliğin içinde bulunan, tüzel kişiliğin aktif bir şekilde hukuki hayata katılımını sağlayan kişi ya da kişilerdir, M. Kemal **Oğuzman**/Özer **Seliçi**/Saibe **Oktay**, Kişiler Hukuku, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 2002, Filiz Kitabevi, s. 188.

haklarını korumakla yükümlü olmasından dolayı anonim şirketin bir organı olmadığını³⁹¹ savunmaktayken, aksi görüşte olanlar İPSÖK'ün sadece imtiyazların ihlal edilmesi durumunda toplanan “dar kapsamlı genel kurul”, yani “iç organ” olduğunu³⁹² savunmaktadır.

Bu noktada İPSÖK'e ilişkin düzenlemeler açısından eTK ile TTK arasındaki farklara da değinmek faydalı olacaktır. Bu farklar sırasıyla şu şekildedir³⁹³:

- eTK'dan farklı olarak TTK'da hangi kararların imtiyazları kısıtlayacağı ya da tamamen ihlal edeceği açık bir şekilde belirtilmiştir (TTK md.454/1)³⁹⁴.
- TTK'da belirlenen yeni sistemde İPSÖK aracılığıyla anonim şirketin sermaye artırımını engellenemeyecektir³⁹⁵.
- TTK sistemine göre, imtiyazlı pay sahipleri İPSÖK'ü toplantıya çağıramayacak ve İPSÖK ya yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir ya da yönetim kurulunun takdir hakkını kötüye kullanması halinde mahkeme tarafından toplantıya çağırılabilir. Yeni sistemde imtiyazlı pay sahiplerinin İPSÖK'ün toplanması için yalnızca mahkemeye başvurma hakları bulunmaktadır (TTK md.454/2)³⁹⁶.

³⁹¹ Besen, s. 76; Uysal, s. 183; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 801; Yavuz Can Aslan, “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2017, s. 79, yazar, organların tüzel kişilerin eylem ve işlemlerini gerçekleştirmesini sağladıklarını, tüzel kişilerin kurulmasına ve fiil ehliyetini kullanmasına hizmet verdiklerini ancak İPSÖK'ün işlevinin yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını korumakla sınırlı olması nedeniyle bir organ olmadığını savunmaktadır.

³⁹² Aktaş, s. 84; Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 142; Serkan Turgut, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun İşleyişi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), C. 0, S. 39, Y. 2019, s. 247, yazar, İPSÖK toplantısına katılan pay sahiplerinin özgür iradeleri ile karar aldıklarını, dolayısıyla İPSÖK'ün aynı türden imtiyaz tanınmış pay sahiplerinin bir araya gelmesiyle oluşan, haklarını korumak adına genel kurulun vermiş olduğu karar üzerinde irade beyan eden ve bu kararların uygulanmasını sağlayan bağımsız ve istisnai bir kurul niteliğinde olduğunu savunmaktadır.

³⁹³ İPSÖK'e ilişkin eTK ile TTK sistemi arasındaki farklılıklar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 801.

³⁹⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 803, yazar, genel kurulun anonim ortaklık esas sözleşmesini değiştirecek şekilde almış olduğu kararların, kayıtlı sermaye sistemini kabul eden ortaklıklarda genel kurulun sermayeyi artırması için yönetim kuruluna yetki veren kararlarının ve kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunun sermayenin artırımına yönelik vermiş olduğu kararların imtiyaz ihlal edebilecek nitelikte kararlar olduğunu ifade etmiştir.

³⁹⁵ Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 802.

³⁹⁶ Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 672 ve N. 805.

- Toplantı nisabında da değişikliğe gidilmiştir. TTK sistemine göre, imtiyazlı pay sahiplerinin genel kurul toplantısında esas sözleşme değişikliğine ilişkin İPSÖK'ün toplanmasına ihtiyaç kalmayacak şekilde oy kullanmış olmaları halinde artık genel kurulun almış olduğu karar uygulanarak İPSÖK'ün toplanmasına gerek kalmayacaktır (TTK md.454/4)³⁹⁷.
- TTK sisteminde İPSÖK yalnızca imtiyazı ihlal eden ya da kısıtlayan konu ile sınırlı olarak toplanabilecektir. Anonim şirkette farklı konularda da imtiyaz tanınmış olması ancak bu imtiyazlara ilişkin kısıtlama ya da ihlal olmaması halinde İPSÖK toplanamayacaktır. Bu nedenle TTK sisteminde İPSÖK özel kurul adı altında düzenlenmiştir³⁹⁸.
- TTK sistemine göre İPSÖK toplantısında Bakanlık temsilcisi de bulunacak ve toplantı tutanağını imzalayacaktır (TTK md.454/6).
- İPSÖK toplantısında genel kurulun vermiş olduğu imtiyazı ihlal ya da kısıtlama kararının onanmaması halinde, yönetim kurulunun onamama kararının iptalini talep etme hakkı bulunmaktadır (TTK md.454/7).

II. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULUNUN AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

İPSÖK'ün öngörülmesindeki en temel amaç, esas sözleşmeye konulacak bir düzenleme ile imtiyazlı pay sahiplerine tanınan hakkın ihlalinin engellenmesidir. Diğer bir ifade ile, anonim şirketlerde çoğunluk tarafından, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını zedeleyecek mahiyette bir karar alınması durumunda bu kararın uygulanabilmesi, genel kurul tarafından alınan kararın imtiyazlı pay sahipleri tarafından belirli bir yeter sayıyla onaylanması ile mümkün olacaktır. Dolayısıyla

³⁹⁷ Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 673 ve N. 807(2).

³⁹⁸ Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 807(1). **Kirtıl** de benzer görüşte olup birbirinden farklı imtiyaz tanınmış olan anonim şirketlerde İPSÖK toplantılarının her bir görüşte olup birbirinden farklı imtiyaz tanınmış olan anonim şirketlerde İPSÖK toplantılarının her bir imtiyazlı pay grubu için ayrı değerlendirilmesi gerektiğini, dolayısıyla her bir imtiyazlı pay sahibinin kendi İPSÖK toplantısına katılma hakkının olduğunu ve bu duruma aykırı davranılması halinde ilgili İPSÖK toplantısında alınan kararların iptale konu olacağını belirtmektedir, Neşe **Kirtıl**, “İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu Toplantısının Yapılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Özel Sayı, Y. 2005, s.80.

İPSÖK'ün onayı olmaksızın belirli genel kurul kararlarının uygulanamamasının çoğunluk ilkesinin istisnasını meydana getirdiği söylenebilecektir³⁹⁹.

Yukarıda belirttiğimiz üzere, İPSÖK imtiyazlı pay sahipleri ile anonim şirket arasında mevcut olan menfaat çatışması nedeniyle kurulmuştur. Nitekim imtiyazlı pay sahipleri kendilerine tanınmış olan üstün hakkı zedeleyen genel kurul kararının icrasını durdurmak isterken, ortaklık bunun aksi tutum sergileyerek genel kurul kararının, İPSÖK tarafından yapılacak özel bir toplantı ile sürecin uzamasına imkân tanımadan, bir an evvel uygulanmasını isteyecektir⁴⁰⁰.

Hukukumuzda genel yaklaşım İPSÖK'ün imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerini koruduğuna yöneliktir. Ancak TTK md.454'ün bazı yönleriyle imtiyazlı pay sahiplerini bazı yönleriyle de ortaklık yapısını koruduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla burada amaçlanan menfaat dengesinin sağlanamadığı ve TTK md.454 hükmünün birçok belirsizliği barındırdığı söylenebilecektir⁴⁰¹.

Yine de TTK md.454 genel anlamda imtiyazlı pay sahiplerini korumaya yönelik düzenlemeler içermektedir. Öyle ki, imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerinin kaldırılması ya da sınırlandırılması hallerinde İPSÖK tarafından özel bir toplantı yapılarak genel kurulun bu yönde almış olduğu kararın onanmamasına yönelik bir karar alınabilecek olması imtiyazlı pay sahiplerinin özgür bir şekilde hareket etmesi amacına hizmet etmektedir⁴⁰².

Ancak yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin korunmasına yönelik bir sistemin de kabul edilmesi hakkaniyetli olmayacaktır. Yukarıda da izah ettiğimiz üzere, anonim ortaklık ile imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatleri arasında denge kurmak dürüstlük ilkesi gereğince son derece mühimdir. İşte bu dengeyi sağlayabilmek ve küçük bir çoğunluk ile olumsuz yönde kararlar alınmasını engellemek için de TTK md.454/3'te anonim ortaklığı koruyan yüzde altmışlık nisap şartı getirilmiştir. İlgili fıkra göre özel kurul, imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla

³⁹⁹ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 269.

⁴⁰⁰ **Aktaş**, s. 76.

⁴⁰¹ **Aktaş**, s. 77.

⁴⁰² **Aktaş**, s. 77-78.

toplanacak ve bu payların çoğunluğuyla karar alacaktır. Anonim ortaklığı koruyan bir diğer düzenleme ise md.454/5'te yer alan “çağrıya rağmen, süresi içinde özel kurul toplanamazsa, genel kurul kararının onaylanmış sayılacağına” ilişkin düzenlemedir⁴⁰³.

İPSÖK'ün anonim şirketin organı olup olmadığına ilişkin hukuki niteliği ile ilgili öğretide farklı görüşler olduğuna ilişkin detaylı açıklamalarımız yukarıda yer aldığından bu konuya burada tekrar değinmeyeceğiz⁴⁰⁴.

III. KÂR PAYINDA İMTİYAZ TANINAN PAY SAHİPLERİNİN HAKLARININ İHLALİ VE KÂR PAYINDA İMTİYAZ HAKKININ KORUNMASI

A. Genel Olarak

Anonim şirketlerde genel kurul tarafından alınan esas sözleşmenin değiştirilmesi ve yönetim kuruluna sermayenin artırılması için yetki verilmesi yönündeki kararların ve yönetim kurulu tarafından alınan sermaye artırımı kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmesi halinde, bu kararlar İPSÖK tarafından yapılacak özel bir toplantıda onaylanmadıkça uygulanamayacaktır (TTK md.454/1)⁴⁰⁵.

Sermayenin artırımı kararı bir esas sözleşme değişikliği gerektirmektedir ve sermayeyi artırabilmek için belirli bir sebebin gerçekleşmiş olması şart değildir. Nitekim sermayenin artırımı kanun koyucunun vermiş olduğu bir haktır ve bu nedenle haklı bir gerekçenin varlığı şart değildir. Diğer yandan, haklı bir gerekçenin varlığının aranmıyor olması TTK md.445'te belirtilen dürüstlük ilkesine aykırılığın kabul edileceği anlamına da gelmemektedir ve sermayenin artırımına ilişkin alınan genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırı olması ve pay sahiplerini de zarara uğratması

⁴⁰³ Aktaş, s. 78-79.

⁴⁰⁴ Bu konuya ilişkin ayrıntılı inceleme ve değerlendirme için bkz. ykr. Üçüncü Bölüm/I “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu Kavramı”.

⁴⁰⁵ **Tekinalp**, imtiyazın ihlal edildiği hallere bazı örnekler vermiştir. Bu haller; i) imtiyazın kaldırılması, ii) imtiyazdan elde edilen menfaatin azaltılması (örneğin oyda imtiyazda oy sayısının altıdan üçe ya da kâr payında imtiyazda imtiyaz oranının yüzde on beşten yüzde ona indirilmesi gibi), iii) imtiyazın kullanılmadığı kararların artırılması (örneğin oyda imtiyazın kullanılmayacağı kararlara yenilerin eklenmesi), iv) imtiyazın kullanılması ya da menfaat elde edilmesi için şart koşulması (örneğin kârda imtiyazın söz konusu olduğu hallerde bu imtiyazdan faydalanabilmek için geçmiş yıl zararlarının düşülmesinden sonra kalan net kâr bedelinin en az 3 milyon TL olması), **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 804.

halinde bu aykırılığı ispat yükü de yine pay sahiplerine aittir⁴⁰⁶. Sermaye artırımına ilişkin kararın uygulanabilmesi için ilgili karar karşısında menfaatleri ihlal edilen imtiyazlı pay sahiplerinin (imtiyazlı pay sahibinin tek kişi olması halinde münferiden, birden fazla kişi olması halinde ise oluşturdukları kurullarda alacakları kararlar) bu karara onay vermesi gerekmektedir. Aksi halde, genel kurulun ilgili kararı onaylanıncaya kadar askıda hükümsüz olacaktır⁴⁰⁷.

Sermayenin azaltılması ise, anonim şirketin esas sözleşmesiyle düzenlenen ve sicile tescil edilen sermayesinin nominal değerinin azaltılması olup esas sözleşmede yapılacak değişiklikle sermayenin azaltılması mümkün olabilecektir⁴⁰⁸. Sermayenin azaltılması bir esas sözleşme değişikliği gerektirdiğinden bu hususa ilişkin genel kurulun karar alması gerekmektedir. Genel kurulun alacağı karar imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek ya da kısıtlayacak nitelikteyse, imtiyazlı payların itibari değerinin azaltılması ve payların itfasına ilişkin alınmış olan genel kurul kararının İPSÖK tarafından yapılacak bir toplantı ile onanması gerekecektir⁴⁰⁹.

Anonim şirketin birleşmesi/bölünmesi/tür değiştirmesi⁴¹⁰, işletme konusunun değiştirilmesi⁴¹¹, şirketin devamına⁴¹² ya da sona erdirilmesine⁴¹³ karar verilmesi, yeni imtiyazlı pay çıkarılmasına ya da mevcut imtiyazların kısıtlanmasına⁴¹⁴ ya da

⁴⁰⁶ İrfan Akın, “Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımında Pay Sahiplerinin Hakları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 26, S. 106, Y. 2013, s. 12-13.

⁴⁰⁷ Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul 2018, On İki Levha Yayıncılık, s. 83; Uysal, s. 151.

⁴⁰⁸ Mustafa Tan, Türk Vergi Hukukunda Sermaye Azaltımı, Ankara 2021, Seçkin Yayıncılık, s. 47.

⁴⁰⁹ Uysal, s. 158.

⁴¹⁰ Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 54 vd.

⁴¹¹ Örneğin; işletme konusunun turizm olduğu bir anonim ortaklıkta bazı pay sahiplerine şirketin belirli otellerinde tatil yapmalarına yönelik bir imtiyaz tanınması halinde, işletme konusunun inşaat olarak değiştirildiğini varsayalım. Bu halde, değiştirilen bu işletme konusunun tatil yapma imtiyazı tanınan pay sahiplerinin haklarını ihlal edeceğinden bahsetmek yerinde olacaktır, bkz. Uysal, s. 178.

⁴¹² Örneğin, tasfiye payında imtiyaz tanınan bir anonim ortaklıkta, genel kurul kararıyla ortaklık süresiz hale getirilmişse, bu kararın tasfiye payında imtiyaz tanınan pay sahipleri tarafından muhakkak onaylanması gerekecektir. Nitekim, genel kurulun bu kararı onların imtiyazlarını büyük oranda ortadan kaldırır niteliktedir, bkz. Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 170.

⁴¹³ Bir anonim şirket belirli süreliğine kurularak sona ereceği tarihin esas sözleşmede belirlenmesi durumunda, sürenin dolmasından evvel şirketin sona ermesine karar verilirse, imtiyazların da sona erecek olmasından ötürü imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesi ihtimali ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla da bu yönde alınan kararın İPSÖK tarafından yapılacak toplantı ile onanması gerekecektir, bkz. Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 169-170. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Uysal, s. 178.

⁴¹⁴ Örneğin, kâr payında imtiyaz tanınmış olan bir anonim şirkette yine aynı yönde imtiyaz tanınmasına karar verilmesi halinde, mevcut imtiyazlı pay sahiplerinin kâr payından yararlanmaları kısıtlanacağından

kaldırılmasına karar verilmesi vb. hallerde de imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlali ya da kısıtlanması söz konusu olacaktır. Dolayısıyla bu hallerde de genel kurulun almış olduğu ilgili kararın İPSÖK tarafından onaylanması gerekecektir.

Genel kurulun, imtiyazın kaldırılması ya da menfaatin sınırlandırılmasına yönelik alacağı karar dürüstlük ve menfaat ilkeleri kapsamında olmalıdır. Diğer bir ifade ile, genel kurulun mevcut imtiyazlar üzerinde yapmış olduğu değişikliğin anonim şirketin menfaati için zaruri olması ve aynı zamanda da menfaat ile orantılı olması gereklidir⁴¹⁵. Örneğin, bir anonim şirketin yeni kaynak bulması gerektiğinde, yeni yatırımcıları teşvik amacıyla onlar lehine kâr payında imtiyaz tanınma yoluna gitmesi gerekebilir. Bu halde de kâr payı üzerinde mevcut olan imtiyazların kısıtlanması gereği ortaya çıkabilir. İşte bu hallerde dürüstlük ilkesi gereğince orantılı bir şekilde mevcut imtiyazlarda kısıtlamaya gidilmesi İPSÖK'ün de onayıyla hukuka uygun olacaktır⁴¹⁶.

B. Kâr Payı Hakkı İhlalinin İmtiyazlı Paylar Nezdinde Değerlendirilmesi

Kâr payından daha yüksek oranda yararlanma hakkı tanıyan imtiyaz yönteminde bu hakka sahip olan pay sahibi dağıtılacak olan kâr bedelinden adi pay sahiplerine nazaran daha fazla oranda yararlanacaktır. Ancak bu yönde imtiyaza sahip olan pay sahibinin bu hakkını kullanabilmesi için anonim şirket genel kurulunun kâr dağıtımına yönelik karar almış olması gerekmektedir. Nitekim TTK md.408/2(d) gereğince kâr dağıtılmasına ve hangi oranda dağıtım yapılacağına karar verme yetkisi genel kurula aittir⁴¹⁷. Genel kurulun kâr dağıtımını yapılmamasına yönelik karar vermesi halinde ise yalnızca kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin değil aynı zamanda adi pay sahiplerinin de menfaatleri zedelenmektedir. Bu noktada, genel kurulun kâr dağıtımına yönelik olumlu ya da olumsuz karar alma konusunda tek yetkili organ olduğu söylenebilecektir⁴¹⁸.

Diğer yandan, genel kurulun kâr dağıtmamaya yönelik almış olduğu kararın TTK md.454 kapsamına girmemesi nedeniyle İPSÖK tarafından onaylanmasına da

bu karara onay vermeleri gerekecektir, bkz. **Karahan**, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, s. 171.

⁴¹⁵ **Çelikboya**, s. 348.

⁴¹⁶ **Çelikboya**, s. 426.

⁴¹⁷ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

⁴¹⁸ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

ihtiyaç bulunmamaktadır. O halde genel kurulun almış olduğu kâr dağıtmamaya yönelik kararda kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatinin nasıl korunacağına ilişkin bir soru gündeme gelecektir. Bu sorunun cevabını ilgili genel kurulun vermiş olduğu kararın hükümsüzlüğünü talep etmek olarak vermek mümkün olabilir⁴¹⁹.

Ülkemiz uygulamasında anonim şirketlerin genel eğiliminin kâr dağıtmamaya ya da çok düşük oranda kâr dağıtmaya yönelik olduğu ve bu durumun her sene uygulanan kronik bir hal aldığını söylemek yerinde bir tespit olacaktır⁴²⁰. Pay sahiplerince, kâr dağıtılmaması yönünde alınan genel kurul kararlarına karşı hükümsüzlük davaları açılmasının neticesinde, mahkemeler tarafından ilgili kararlar hükümsüz olarak kabul edilse de bu durum genel kurulu daha yüksek oranda kâr dağıtma zorunluluğu altına da sokmamaktadır. Kâr payının dağıtılmamasının kâr payında imtiyaz hakkı tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını da ihlal ettiği açıktır⁴²¹. Genel kurulun bu eğiliminin bu şekilde kronik bir hal alması durumunda ise İPSÖK tarafından genel kurulun almış olduğu kararın onaylanmayacağını söylemek yerinde olacaktır⁴²².

Lâkin, genel kurulun kâr dağıtmamaya yönelik almış olduğu kararın hükümsüzlüğünü talep etmenin kâr payında imtiyaz tanınmış olan imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerini tam anlamıyla koruma altına aldığını söylemek de mümkün değildir⁴²³. Nitekim, kararın hükümsüz olduğuna ilişkin mahkeme tarafından hüküm verilmiş olması ilgili kararın artık uygulanamayacağı anlamına gelmektedir ve bu durumda da anonim şirketin yine kâr dağıtımını yapamayacağı ve elde edilen kârın şirket bünyesinde kalmaya devam edeceği ve bu halde de kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerine kavuşamayacağı açıktır. Dolayısıyla hükümsüzlük talep etmenin problemi kesin çözüme kavuşturacağını söylemek ne yazık ki mümkün değildir⁴²⁴.

⁴¹⁹ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

⁴²⁰ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

⁴²¹ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

⁴²² **Uysal**, s. 148.

⁴²³ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590.

⁴²⁴ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 590-591. Mahkemelerin genel kurul yerine geçerek kâr dağıtımına karar verip veremeyeceğine ilişkin öğretide farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden ilki, mahkemelerin genel kurul yerine geçerek kâr payı dağıtımını yapamayacağını savunmaktadır, bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 914a-914b; **Gürbüz Usluel**, s. 191-192. Öğretide savunulan

Bu noktada ayrıca değinilmesi gereken bir husus daha vardır. Genel kurul, yapacağı toplantının gündem maddelerinde kâr dağıtımını konusuna hiç yer vermemiş de olabilir. İşte bu halde, pay sahipleri mahkemeye başvurarak birinci/temel kâr payı alacaklarının tespitini ve ifasını talep edebilecektir⁴²⁵. Nitekim, temel/birinci kâr payı hakkı vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğundan, ilgili döneme ait bilançonun genel kurul tarafından onaylanması ile birlikte artık alacak hakkına dönüşmüş olacaktır⁴²⁶. Dolayısıyla, genel kurulun, gündem maddesine kâr dağıtımını eklememiş olması halinde dahi, pay sahipleri mahkemeye başvurarak birinci/temel kâr payının tespitini ve tespit edilen bedelin de kendilerine ödenmesini talep edebilecektir⁴²⁷. İkinci kâr payı hakkı açısından ise, aynı durum söz konusu olmayıp, ikinci kâr payının alacak hakkına dönüşebilmesi için genel kurulun bu yönde bir karar almış olması gerekmektedir⁴²⁸.

C. İç Kaynaklardan Yapılan Sermaye Artırımı ile Kâr Payında İmtiyaz Tanınan İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarının İhlali

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımı hususuna eTK’da açık bir şekilde yer verilmemişken TTK’da bu husus md.462’de açık bir şekilde düzenlenmiştir⁴²⁹. TTK md.462/1 gereğince, esas sermayenin yeni bir sermaye taahhüdünde bulunulmaksızın iç kaynaklardan artırılabilmesi farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Ancak yasa metninde yer alan haller örnek olarak belirtilmiştir ve bu nedenle iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımının farklı yöntemler ile yapılmasına engel bir durum bulunmamaktadır⁴³⁰. TTK md.462/1’e göre esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla

ikinci görüşe göre ise, mahkemeler, genel kurulun kâr dağıtmamasına yönelik kararını iptal etmesinin akabinde genel kurul yerine geçerek kâr payını belirleme yetkisine de sahiptirler, bkz. **Üçışık/Çelik**, s. 483-484, yazarlar, genel kurulun kâr dağıtmamaya yönelik kararının mahkemece iptaline karar verilmesinin akabinde ilgili bilançoda belirtilen kâr payının dağıtılabılır hale gelmesinin usul ekonomisinin bir gereği olduğunu ve bu nedenle de genel kurul kararının iptali ile birlikte kâr bedelinin doğrudan talep edilebilir hale geleceğine ilişkin yasal mevzuatta gerekli düzenlemenin yapılmasının ihtiyaç dahilinde olduğunu ileri sürmektedirler. Bu tartışmaya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. ykr. Birinci Bölüm/IV/H “Kâr Payı Hakkını Kısıtlayan veya Kaldıran Kararlara Karşı Yaptırımlar”.

⁴²⁵ **Badak**, s. 276.

⁴²⁶ **Badak**, s. 276-277; **Üçışık/Çelik**, s. 302.

⁴²⁷ **Badak**, s. 277; **Üçışık/Çelik**, s. 302.

⁴²⁸ **Üçışık/Çelik**, s. 302-303.

⁴²⁹ **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 300.

⁴³⁰ Aytekin **Çelik**, Ticaret Hukuku, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2022, Seçkin Yayıncılık, s. 268. **Tekinalp**, iç kaynaklardan sermaye artırımına ilişkin bazı açıklamalara yer vermiştir. Buna göre, iç kaynaklardan sermaye artırımında pay sahipleri nakdi ya da aynı sermaye taahhüdünde bulunmazlar, bu nedenle bu artırım türüne “bedelsiz artırım” da denilmektedir. Bu yöntemde yeni payların bedelleri iç kaynaktan karşılanmaktadır. İktisap edilen paylara “bedelsiz/öz varlık paylar” denilmektedir. İç kaynaklardan sermaye artırımı yöntemi, esas sözleşme değişikliği koşuluyla iç kaynakların, pay bedelleri ile takas edilerek muhasebeleştirilmesi niteliğini haizdir, **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar

ayrılarak belirli bir amaç için kullanılmayacak yedek akçeler, kanuni yedek akçelerin serbest bir şekilde kullanılan kısımları, yasal düzenlemeler gereğince bilançoaya konulabilen ve sermayeye eklenebilen fonlar sermayeye dönüştürülebilir ve bu şekilde iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılabilir.

Kâr payında imtiyaz hakkı tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin hakları iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılarak da ihlal edilebilir. Nitekim öncelikle yeni çıkarılan payların imtiyazlı olarak ihraç edilmemesi nedeniyle ve ikinci olarak da imtiyazlı pay sahibinin kâr payından daha fazla yararlanabilecekken iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımından dolayı daha az faydalanacak olması nedeniyle imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlali söz konusu olmaktadır ve dolayısıyla bu hallerde İPSÖK'ün onayı gerekmektedir⁴³¹.

1. Geçmiş Dönem Kârının Dağıtılması Sebebiyle İhlal

TTK md.462/1'de yer alan düzenlemeye göre, iç kaynaklardan sermaye artırımını yedek akçeler, önceki dönemden aktarılan kâr, önceki dönemlere ait dağıtılmayan kâr ve dağıtılmayan son dönem kârı kullanılarak yapılabilecektir. Düzenlemede belirtilen kalemlere bakıldığında, iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılırken kullanılacak kaynaklar serbest yedek akçelerden meydana gelmektedir. Serbest yedek akçe ise anonim şirketin kâr elde etmiş olmasına rağmen bu kârı dağıtmayarak biriktirmesi neticesinde meydana gelmektedir. Dolayısıyla, iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımını anonim şirketin dağıtmayarak biriktirdiği geçmiş dönem kârlarından yapılacaktır⁴³².

Bu noktada, kâr dağıtımını kararı verme yetkisinin genel kurula ait olduğu ve genel kurulun oluşan kârı dağıtmayarak yedek akçeye eklemeye ve bu şekilde iç

Hukuku II, N. 1383-1384. **Bahtiyar** ise iç kaynaklardan sermaye artırımının “yeni pay çıkarılarak” veya “mevcut payların itibari değeri yükseltilerek” yapılabileceğini ifade etmektedir, bkz. Mehmet **Bahtiyar**, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996, Beta Yayıncılık, s. 21. Yazar, yeni pay çıkarılarak artırım yoluna gidilmesi halinde, yeni çıkarılan payların mevcut pay sahiplerine bedelsiz olarak dağıtıldığını, mevcut payların itibari değerinin yükseltilmesi yolunda ise, yönetim kurulu kararının ve değişiklik önerisinin hazırlanmasının gerekmesi halinde Bakanlık'tan izin alınması, genel kurulun artırım kararı vermesi ve gerekli olması halinde İPSÖK'ün onayının alınması ve onay kararının da tescil ve ilan edilmesi gerektiğini belirtmektedir, **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 301.

⁴³¹ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 591-592.

⁴³² Abdüssamet **Yılmaz**, s. 592-593.

kaynaklardan sermaye artırımına karar vermesi halinde de kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edileceğini söylemek mümkün olacaktır. Nitekim genel kurulun kârın dağıtılması kararı vermesi halinde kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin adi pay sahipleri karşısında daha yüksek bedelde kâr payı elde edecekleri açıktır⁴³³.

Bu konuyu bir örnekle açıklayacak olursak⁴³⁴, anonim şirketin esas sözleşmesine (A) grubu pay sahiplerinin kâr bedelinden, paylarının itibari değerinin $\frac{1}{4}$ 'ü oranında daha fazla yararlanacaklarına ilişkin bir imtiyaz hükmü konulduğunu varsaydığımızda, kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahipleri dağıtılacak kârdan, adi pay sahipleri karşısında, $\frac{1}{4}$ oranında daha fazla yararlanacaklardır⁴³⁵. Buna karşın, genel kurulun kâr bedelini dağıtmayarak iç kaynaklardan sermaye artırımını kararı vermesi ve bu artırımını da bedelsiz yeni pay çıkararak yapması halinde, yeni çıkarılacak bedelsiz paylar (TTK md.462/3'te yer alan "... o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler" düzenlemesi gereğince) tüm pay sahiplerine, payının itibari değerine göre eşit olarak dağıtılacaktır. Bu halde de kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahipleri kâr payından adi pay sahipleri karşısında daha yüksek oranda faydalanacakken, kârın dağıtılmayarak sermaye artırımını için kullanılması durumunda, kâr bedeli tüm pay sahipleri arasında dolaylı bir şekilde eşit dağıtılacak ve kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahiplerinin hakları ihlal edilecektir. Bu noktada, kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin menfaatlerini koruyabilmek adına, İPSÖK tarafından bir onama kararı alınması gerektiğini söylemek yerinde olacaktır⁴³⁶.

İPSÖK tarafından iç kaynaklardan sermaye artırımını kararının onanmaması halinde anonim şirket yönetim kurulunun, İPSÖK'ün onamama kararına karşı iptal davası açma hakkı mevcuttur. Pek tabi ki yönetim kurulu açmış olduğu bu iptal

⁴³³ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 593.

⁴³⁴ Örnek için bkz. Abdüssamet **Yılmaz**, s. 593-594.

⁴³⁵ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 593.

⁴³⁶ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 594. Nitekim **Aktaş** da anonim şirketlerin, pay sahiplerinin şirket içerisindeki gücünü azaltmak için uygulamada sıklıkla keyfi olarak sermaye artırımını yoluna gittiğini, dolayısıyla sermaye artırımını kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını azaltmak amacıyla verilmesinin mümkün olduğunu, bu durumda esas sözleşme değişikliği ile doğrudan olmasa da dolaylı olarak imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiğini ve genel kurulun, yeni pay çıkartılarak iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılmasına ilişkin vermiş olduğu kararın İPSÖK tarafından onaylanması gerektiğini ifade etmektedir, bkz. **Aktaş**, s. 121.

davasında, genel kurul tarafından kârın dağıtılmayarak iç kaynaklara aktarılacağına ve bu şekilde de sermaye artırımı yapılacağına yönelik alınan kararın kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediğini ispatlamakla yükümlü olacaktır⁴³⁷.

Ancak genel kurulun iç kaynaklardan sermaye artırımı yapılmasına yönelik vermiş olduğu kararın her zaman kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal ettiğini söylemek de doğru olmayacaktır. Nitekim anonim şirketin doğası gereği yatırım yapmak durumunda olduğu açıktır. Bu durumda da genel kurulun ayırmakla yükümlü olduğu zorunlu yedek akçelerin yanı sıra yedek akçe ayırarak kâr dağıtmamaya karar vermesi son derece olağan olabilir⁴³⁸. Burada göz önünde bulundurulması gereken kriter TMK md.2’de yer alan “dürüstlük” ilkesidir. Genel kurulun almış olduğu iç kaynaklardan sermaye artırımına yönelik kararın dürüstlük ilkesine aykırı olmaması ve anonim şirketin geleceğini güvence altına almak için alınmış olması halinde kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiğinden bahsedilemeyecektir⁴³⁹.

Buna karşın, genel kurul anonim şirketin menfaatinden bağımsız olarak dürüstlük ilkesine aykırı bir şekilde iç kaynaklardan sermaye artırımına karar vermiş ise, kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiğini söylemek mümkündür⁴⁴⁰. Bu halde de artık İPSÖK tarafından genel kurulun almış olduğu karara onay verilmesi gerekecek ve İPSÖK’ün onay vermemesi halinde ise iç kaynaklardan sermaye artırımı yoluna gidilemeyecektir. Bu halde de yönetim kurulu İPSÖK tarafından verilen onamama kararının iptalini dava yoluyla talep edebilecektir. Yönetim kurulu açmış olduğu iptal davasında kâr payının piyasa koşullarına ve usulüne uygun olarak dağıtıldığını ve kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmediğini ispat etmekle yükümlü olacaktır⁴⁴¹.

⁴³⁷ Abdüssamet Yılmaz, s. 594. Öğretide **Tekinalp**, İPSÖK kararına karşı açılan iptal davasında, imtiyazın anonim ortaklığa zarar verdiği, imtiyazlı pay sahiplerinin TMK md.2’ye aykırı davranmak suretiyle onamama yönünde oy kullandığı, anonim ortaklığın halka açılmasına ya da yeni sermaye bulmasına engel olunmaya çalışıldığı şeklinde iddialarda bulunulamayacağını, nitekim kanun koyucunun ilgili uyumsuzluğun, imtiyazın ihlal edilip edilmediğinin dışına çıkarılmasını istemediğini belirtmiştir, **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 807a.

⁴³⁸ Abdüssamet Yılmaz, s. 596.

⁴³⁹ Abdüssamet Yılmaz, s. 596.

⁴⁴⁰ Abdüssamet Yılmaz, s. 596.

⁴⁴¹ Abdüssamet Yılmaz, s. 596-597.

2. Payların İmtiyazlı Çıkartılmaması Sebebiyle İhlal

İç kaynaklardan sermaye artırımı yapılması halinde pay sahiplerinin sermaye oranları aynı kalmaktadır. Bu nedenle de yeni çıkarılacak bedelsiz payların imtiyazlı olmaması halinde, imtiyazlı pay sahiplerinin ve buna bağlı olarak da kâr payında imtiyaz tanınan pay sahiplerinin paylarının sermayeye oranı azalacak ve bu azalma ile orantılı olacak şekilde de imtiyaz hakları azalacaktır. Bu azalma neticesinde de imtiyazın ihlal edildiğini söylemek yerinde olacaktır⁴⁴².

Bu kapsamda öğretide, yeni çıkarılan bedelsiz payların mevcut eski payların devamı olduğu ileri sürülerek bu yeni payların da eski paylar ile aynı özellikte çıkarılmaları gerektiği savunulmaktadır. Bu nedenle bu görüşün savunucuları⁴⁴³, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesinin önüne geçebilmek adına, yeni çıkarılan paylardan imtiyazın ihlalini engelleyecek miktarının imtiyazlı pay sahiplerine verilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Aksi halde, yeni çıkarılan bedelsiz payların imtiyazlı olmamasının hak ihlaline neden olacağı açık olup genel kurulun vermiş olduğu kararın eşitlik ilkesi ve kazanılmış haklara aykırılık kapsamında iptali istenebilecektir⁴⁴⁴. Bu doğrultuda, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında bedelsiz payların imtiyazlı çıkarılmamasının mevcut imtiyazları da ihlal ettiğini söylemek yerinde olacaktır⁴⁴⁵.

Sermaye artırımının iç kaynaklardan yapılması durumunda, payların imtiyazlı olarak çıkartılabilmesi için açık bir genel kurul kararının ya da kayıtlı sermaye sisteminde⁴⁴⁶ genel kurul tarafından yönetim kuruluna verilecek açık bir yetkinin mevcut olması gerekmektedir. Genel kurul tarafından, imtiyazlı payların karşılığı olan payların da imtiyazlı olarak çıkartılmasına karar verilmemesi halinde, imtiyazlı pay

⁴⁴² Abdüssamet **Yılmaz**, s. 597, örneğin bir anonim şirkette yüzde on oranında kâr payında imtiyaza sahip olan bir ortak, iç kaynaklardan sermaye artırımı yoluyla sermayenin iki katına çıkarılması halinde, yine yüzde on oranında imtiyaza sahip olacaktır. Ancak yeni çıkarılan payların imtiyazlı olmaması durumunda bu ortağın imtiyaz oranı yüzde beşe düşecektir.

⁴⁴³ **Moroğlu**, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, s. 246 – 247; **Kaya**, s. 239.

⁴⁴⁴ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 598.

⁴⁴⁵ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 598.

⁴⁴⁶ Anonim şirketlerin esas sözleşmesinde belirlenerek ticaret siciline de tescil ettirilen azami miktara kadar, yönetim kurulunca birtakım prosedürlere uyulmasına gerek olmadan, sermayenin artırılmasına imkân veren sistemin kayıtlı sermaye sistemi olduğuna ilişkin tanım için bkz. **Bahtiyar**, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, s. 34. Benzer yöndeki tanım için bkz. **Esra Cenkci**, Anonim Ortaklıklarda Kayıtlı Sermaye Sistemi, İstanbul 2015, On İki Levha Yayıncılık, s. 8.

sahiplerinin hakları ihlal edilmiş olacaktır ve TTK md.454 uyarınca onama kararı gerekecektir⁴⁴⁷.

Diğer yandan, iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılırken yeni çıkarılan bedelsiz payların imtiyazlı çıkarılması halinde, her zaman kâr payında imtiyaz tanınan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının korunduğunu söylemek de yerinde olmayacaktır⁴⁴⁸. Öyle ki, kâr payında imtiyaz üstün bir hak olup yeni çıkarılan paylarda mevcut olan kâr payında imtiyazın esasen tanınmış olan kâr payında imtiyazın gücünde olmayacağı ve bu şekilde de dolaylı menfaat ihlalinin mevcut olacağı söylenebilecektir. Nitekim, bu durumda kâr payında imtiyaz tanınması ile sağlanan amaç etkisizleştirilerek anonim şirketin içerisinde biriken kâr sermayeye eklenmekte ve dağıtımı yapılmamaktadır. Bu nedenle de çıkarılan bedelsiz payların kâr payında imtiyazlı olması halinde dahi kâr payında imtiyaz tanınmış olan mevcut imtiyazlı pay sahiplerinin hakları ihlal edilebilecektir⁴⁴⁹.

IV. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULUNUN TOPLANMASI VE KARAR ALMASI

A. Toplantıya Çağırılması ve Toplanması

Daha evvel de belirtmiş olduğumuz üzere, anonim şirket genel kurulunun vermiş olduğu esas sözleşmenin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermaye artırımını için yetki verilmesine ilişkin kararları ile yönetim kurulunun sermayeyi artırma kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal ediyorsa bu kararların İPSÖK tarafından onaylanması gerekmektedir. İşte İPSÖK tarafından alınacak kararların yapıldığı bu özel toplantılar İPSÖK toplantısı olarak adlandırılmaktadır⁴⁵⁰.

İPSÖK toplantılarına ilişkin düzenleme TTK md.454/2’de yer almaktadır. Düzenlemeye göre, yönetim kurulunun, genel kurul kararının ilan tarihinden itibaren

⁴⁴⁷ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 598. **Kaya**, bedelsiz payların mevcut payların devamı olduğunu ve mevcut paylarla aynı özelliklere sahip olması gerektiğini belirterek bedelsiz payların da imtiyazlı olarak çıkartılması gerektiğini ifade etmektedir, **Kaya**, s. 239.

⁴⁴⁸ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 599.

⁴⁴⁹ Abdüssamet **Yılmaz**, s. 599.

⁴⁵⁰ Hakan **Bilgeç**, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması”, Mali Hukuk Dergisi, C. 11, S. 132, Y. 2015, s. 71.

en geç bir ay içinde özel kurulu toplantıya çağırması gerekmektedir. Yönetim kurulunun bir aylık süre içerisinde özel kurulu toplantıya çağırması halinde, imtiyazlı pay sahiplerinin her biri yönetim kurulunun bir aylık çağrı süresinin son gününden itibaren, on beş gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel kurulun toplantıya çağrılmasını isteyebilecektir⁴⁵¹.

Düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere, anonim şirket yönetim kurulunun genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde İPSÖK'ü toplantıya çağırması halinde, İPSÖK'ü asliye ticaret mahkemesi toplantıya çağıracaktır. Bu hal öğretide bazı tartışmalara yol açmıştır. Nitekim asliye ticaret mahkemesi tarafından imtiyazlı pay sahiplerine yetki verilmesi ve bu yetki doğrultusunda da imtiyazlı pay sahiplerinin İPSÖK'ü toplantıya çağırması gerektiği öğretide ifade edilmiştir⁴⁵². Bu tartışmalara son verecek nitelikteki düzenleme ise “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik”te⁴⁵³ yer alan md.9/7’de yer almaktadır⁴⁵⁴. Düzenlemede “İPSÖK’ün süresi içerisinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılmaması üzerine, TTK md.454/2 uyarınca mahkeme tarafından yetkilendirilen imtiyazlı pay sahiplerinden her birinin, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunu toplantıya çağırabileceği” ifade edilmiştir.

TTK md.454’te genel kurul kararının ilan tarihinden itibaren bir ay içerisinde yönetim kurulunun İPSÖK'ü toplantıya çağıracağı düzenlenmişse de İPSÖK’ün ne zaman toplanacağı düzenlenmemiştir. Bu boşluk ise yine “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik”te yer alan md.5/c ile giderilerek İPSÖK’ün genel kurul kararının alınmasının sonrasında ve fakat ilgili kararın tescil edilmesinin öncesinde toplanması gerektiği işaret edilmiştir⁴⁵⁵.

⁴⁵¹ İPSÖK’ün toplantıya çağrılması ile ilgili benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 672.

⁴⁵² **Moroğlu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, s. 274.

⁴⁵³ RG. T. 28/11/2012 ve S. 28481.

⁴⁵⁴ **Turgut**, s. 249-250.

⁴⁵⁵ Hasan **Karşlıoğlu**, Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Ankara 2019, Adalet Yayınevi, s. 46.

İPSÖK'ü toplantıya çağırma yetkisine sahip olanların yönetim kurulu ve imtiyazlı pay sahipleri olduğunu ifade etmiştik. Bu kapsamda aşağıda öncelikle yönetim kurulunun yapacağı çağrıya ilişkin ve daha sonrasında da imtiyazlı pay sahiplerinin yapacağı çağrıya ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere, TTK md.454/2 düzenlemesi gereğince, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte bir karar alınmış olması halinde, yönetim kurulu bir ay içerisinde İPSÖK'ü toplantıya çağırarak durumundadır. Ancak madde içeriğinden bu bir aylık sürenin başlayacağı zaman anlaşılmamaktadır. Düzenlemede yer alan “genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde” ifadesinde bulunan “ilan” kelimesi öğretide tereddütlere sebebiyet vermiştir⁴⁵⁶. Nitekim, bir genel kurul kararının uygulanabilmesi için öncelikle tescil edilmesi ve sonrasında da TTSG’de ilan edilmesi gerekmektedir. Ancak md.454/2’de yer alan “ilan” ifadesini bu şekilde yorumlamamız halinde esasen İPSÖK toplantıları ile uyuşmayan bir anlam ortaya çıkacaktır. Nitekim İPSÖK’ün toplanması, alınan genel kurul kararının uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin ilandan da evvel gerçekleşmesi gereken bir ön koşuldur. Bu tereddütü ortadan kaldırmak amacıyla öğretide düzenlemede yer alan “ilan” ifadesinin, esas sözleşme değişikliğine ilişkin yapılacak genel kurul toplantısına çağrı ilanı olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴⁵⁷.

TTK md.454/2’ye göre, yönetim kurulunun yasada belirlenen süre içerisinde İPSÖK'ü toplantıya çağırması halinde artık imtiyazlı pay sahipleri İPSÖK'ü toplantıya çağırabilecektir. Ancak burada imtiyazlı pay sahiplerine doğrudan çağırma yetkisini tanınmamış ve bu yetkiyi mahkeme aracılığı ile kullanabilecekleri düzenlenmiştir. Buna göre, imtiyazlı pay sahipleri asliye ticaret mahkemesine

⁴⁵⁶ Hakan **Bilgeç**, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması”, s. 76-77.

⁴⁵⁷ Hakan **Bilgeç**, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması”, s. 76-77. **Kendigelen** de “ilan” kelimesi ifadesinin belirsiz olduğunu, maddenin lafzının dikkate alınması halinde genel kurulun tescil edilecek esas sözleşme değişikliği kararının ilan edilmesi şeklinde anlaşılması gerektiğini ancak bu halde de tescil edilen kararın uygulanması gerekeceğini belirtmektedir. Ancak genel kurulun, esas sözleşme değişikliği kararının İPSÖK tarafından onaylanmadıkça uygulanamayacağı dikkate alındığında, “ilan” ifadesinin “esas sözleşme değişikliğine ilişkin karar verilecek genel kurul toplantısının çağrı ilanı” olarak yorumlanması gerektiğini savunmaktadır, bkz. Abuzer **Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul 2016, On İki Levha Yayıncılık, s. 354.

başvurarak mahkemeden İPSÖK'ü toplantıya çağırabilmek için yetkilendirme talebinde bulunacaktır. İmtiyazlı pay sahiplerinin mahkemeye yapacakları başvurunun da bir süresi mevcut olup bu süre yönetim kurulunun çağrı süresinin bitiminden başlamak üzere on beş gündür. On beş gün içerisinde mahkemeye başvuru yapılmaması halinde ise artık imtiyazlı pay sahipleri İPSÖK'ü toplantıya çağırma hakkını kaybetmiş olacaktır⁴⁵⁸.

İmtiyazlı pay sahiplerinin çağrı yetkisi alabilmek için mahkemeye başvuru süresi dolmadan ya da çağrı yetkisi alabilmek için mahkemeye başvurmuş olmaları halinde, mahkeme karar vermeden evvel genel kurulun almış olduğu ihlal niteliğindeki karar uygulanmamalıdır. Diğer bir ifade ile, genel kurulun almış olduğu ihlal niteliğindeki kararın uygulanabilmesi için kararın alındığı tarihten itibaren yasada yönetim kurulunun çağrısı için belirlenen otuz günlük ve imtiyazlı pay sahiplerinin çağrı yetkisi almak adına mahkemeye başvurmaları için belirlenen on beş günlük sürenin yani toplamda kırk beş günlük bir sürenin dolmasını beklemek gerekecektir⁴⁵⁹.

Öğretide İPSÖK toplantılarının elektronik ortamda yapılıp yapılamayacağına ilişkin tartışmalar mevcuttur. Bir görüş, İPSÖK toplantılarının elektronik ortamda yapılabileceğini savunurken⁴⁶⁰ karşı görüştekiler İPSÖK için özel bir düzenleme bulunmaması ve ancak istisnai hallerde elektronik ortamda toplantı yapılmasının mümkün olmasından dolayı, İPSÖK toplantılarının elektronik ortamda yapılamayacağını savunmaktadır⁴⁶¹.

⁴⁵⁸ **Bilgeç**, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması”, s. 80. Çağrıya rağmen İPSÖK'ün süresi içerisinde toplanmaması halinde genel kurulun almış olduğu kararın onaylanmış sayılacağına ilişkin bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 672.

⁴⁵⁹ **Bilgeç**, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması”, s. 80-81.

⁴⁶⁰ **Uysal**, s. 201-202, yazar, TTK md.1527/5'te anonim ortaklıkların elektronik ortamda genel kurul toplantısı yapabileceklerinin düzenlendiğini, genel kurula ilişkin hükümlerin İPSÖK için de kıyasen uygulanması halinde İPSÖK'ün de elektronik ortamda toplantı yapabileceğini, kaldı ki mevzuatta İPSÖK'ün fiziki toplantı yapmasını zorunlu kılan ya da elektronik ortamda toplantı yapmasını yasaklayan herhangi bir emredici düzenlemenin de yer almadığını savunmaktadır. **Turgut**, s. 252, yazar, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği'nde İPSÖK toplantılarının da genel kurul toplantısı gibi ele alındığını, TTK'da İPSÖK toplantılarının fiziki yapılmasına yönelik bir zorunluluk getirilmediğini ve önemli olanın imtiyazlı pay sahiplerinin iradesinin ortaya konulması olduğunu belirterek İPSÖK'ün elektronik ortamda toplantı yapabileceğini savunmaktadır.

⁴⁶¹ **Bıçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 281; **Aktaş**, s. 229.

B. Toplantı Yapılmasına Gerek Olmayan Haller

İPSÖK'ün onay kararının aranmadığı haller iki tane olup ilki TTK md.454/5'te belirtilmiştir. İlgili fıkra “çağrıya rağmen, süresi içinde özel kurul toplanamazsa, genel kurul kararı onaylanmış sayılır” düzenlemesine yer verilmiştir. Diğer bir ifade ile, yönetim kurulu ya da mahkeme tarafından yasada belirlenen süreler içerisinde toplantıya çağrılmış olmasına karşın İPSÖK tarafından toplantı yapılmaz ise artık genel kurulun almış olduğu sermaye artırımını, esas sözleşmenin değiştirilmesi ya da yönetim kuruluna sermayeyi artırması için yetki verilmesine ilişkin kararları onanmış sayılacaktır⁴⁶².

İPSÖK'ün onay kararının aranmadığı ikinci hal ise TTK md.454/4'te yer almaktadır. İlgili düzenlemede “genel kurulda, imtiyazlı payların sahip veya temsilcileri, esas sözleşmenin değiştirilmesine, üçüncü fıkra da öngörülen toplantı ve karar nisabına uygun olarak olumlu oy vermişlerse ayrıca özel toplantı yapılmaz” ifadesi yer almaktadır. Atıf yapılan üçüncü fıkra da belirlenen toplantı ve karar nisabı ise imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğu (toplantı nisabı) ve toplantıda temsil edilen payların çoğunluğudur (karar nisabı). Anılan düzenlemeye göre, şirket esas sözleşmesinin imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte değiştirilmesine ve yönetim kuruluna sermaye artırım yetkisi verilmesine ilişkin genel kurul toplantısına imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğu katılmış ve toplantıda temsil edilen payların çoğunluğu da genel kurul kararlarına olumlu oy kullanmışlarsa bu kararların İPSÖK tarafından ayrıca onaylanmasına gerek yoktur⁴⁶³.

⁴⁶² **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 282.

⁴⁶³ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 281-282. **Moroğlu**, genel kurul toplantısında imtiyazların değil esas sözleşme değişikliğinin karara bağlandığını, dolayısıyla imtiyazlı pay sahiplerinin, kendilerine tanınan imtiyaz hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkin verimli bir değerlendirme yapamayacaklarını belirterek ilgili düzenlemeyi eleştirmiştir, bkz. **Moroğlu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, s. 275. **Aktaş** da benzer görüşte olup TTK md.454 düzenlemesinin imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını korumaktan çok uzak olduğunu belirterek imtiyazlı pay sahiplerinin genel kurulda hür iradeleri ile hareket edip edemeyeceklerinin bilinmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle de muhakkak İPSÖK toplantısının yapılması gerektiğini ileri sürmektedir, bkz. **Aktaş**, s. 231. **Bilgeç** ise aksi görüşte olup imtiyazlı pay sahiplerinin kendi iradelerini genel kurulda oy vererek belirttiklerini ve ayrıca bir İPSÖK toplantısı yapılarak bu pay sahiplerinin olumsuz yönde oy kullanmalarının iyi niyet kuralı kapsamında mümkün olmaması gerektiğini ileri sürmektedir, bkz. **Bilgeç**, Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz, Ankara 2017, Turhan Kitabevi Yayınları, s. 277.

C. Karar Alması

İPSÖK'ün karar alabilmesi için öngörülen toplantı ve karar nisapları yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere TTK md.454/3'te yer almaktadır. Dolayısıyla İPSÖK'ün alacağı kararın geçerli olabilmesi için imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğunun toplantıda hazır bulunması ve hazır bulunanların da çoğunluğunun aynı yönde karar alması gerekmektedir. Bu şekilde belirlenen toplantı ve karar nisabına uyulmaması halinde artık İPSÖK kararı alınmamış sayılacaktır⁴⁶⁴. TTK düzenlemesinde, İPSÖK tarafından alınacak kararların geçerli olabilmesi için ağır nisapların belirlenmiş olmasının nedeni, ortaklık içerisinde az bir kesimi temsil eden imtiyazlı pay sahipleri tarafından, ortaklık için mühim olan kararların alınmasının önüne geçmektir⁴⁶⁵.

TTK md.454/3 düzenlemesinden yüzde otuz sermaye ile İPSÖK'ün toplanarak yüzde on beşi aşan oranda sermayeyi temsil eden pay sahiplerinin olumlu oy vermeleriyle karar alınabileceği anlaşılmaktadır⁴⁶⁶.

Öğretide **Aktaş**, TTK md.454/3 hükmünde yer alan “çoğunluğuyla” ifadesinin yanlış anlaşılabilceğini ve bu nedenle metinden çıkarılması gerektiğini belirterek, TTK md.418'de yer alan “sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır” ve md.421'de yer alan “şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır” ifadelerine benzer bir ifadenin kullanılması gerektiğini ifade etmektedir⁴⁶⁷. Yazar aynı zamanda, “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik” md.22/13'teki “İPSÖK toplantılarında, imtiyazlı payları temsil eden sermayenin en az yüzde altmışına sahip pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerektiğine ve kararların da toplantıda temsil edilen payların çoğunluğuyla alınabileceğine” ilişkin düzenlemenin uygun olduğunu ve bu nedenle de TTK'nın da bu düzenleme yönünde değiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır⁴⁶⁸.

⁴⁶⁴ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 282-283; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 673; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 546.

⁴⁶⁵ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 216.

⁴⁶⁶ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 283.

⁴⁶⁷ **Aktaş**, s. 206.

⁴⁶⁸ **Aktaş**, s. 206.

Biçer ise “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik”te yer alan düzenlemenin uygun olduğunu ancak bu düzenlemenin Yönetmelik’te değil Kanun’da yer almasının kanun yapma tekniği açısından daha isabetli olacağını savunmaktadır⁴⁶⁹.

TTK md.454/3’te yer alan düzenlemenin devamında imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiği sonucuna varılması halinde onaylamama kararının gerekçeleriyle birlikte bir tutanakla belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴⁷⁰. Tutanağın da on gün içinde şirket yönetim kuruluna teslim edilmesi gerekmektedir. Tutanakla birlikte, ayrıca genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren listenin (hazirun listesi) ve ileride açılma ihtimali olan iptal davasında geçerli olmak üzere ortak bir tebligat adresinin de yönetim kuruluna teslim edilmesi gerekecektir. Tutanak ve tutanakla birlikte verilen diğer bilgiler tescil edilerek TTSG’de ilan edilmelidir. Bu koşullara aykırı davranılması durumunda İPSÖK karar almamış sayılacaktır (TTK md.454/3).

Bu başlık altında belirtilmesi gereken son husus ise İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulundurma yükümlülüğüdür. Bu konuya ilişkin düzenleme TTK md.454/6’da yer almaktadır. Düzenlemeye göre, İPSÖK toplantısında, TTK md.407/3 gereğince, Bakanlık temsilcisi hazır bulunarak tutanağı imzalayacaktır. Atıf yapılan md.407/3’te ise “333’üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığının⁴⁷¹ temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.” düzenlemesi yer almaktadır.

⁴⁶⁹ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 283.

⁴⁷⁰ Tutanak zorunluluğu mahkemelerin denetim yapabilmeleri için getirilmiş bir düzenlemedir, bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 216.

⁴⁷¹ Mülga “Ekonomi Bakanlığı” ile mülga “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı” ifadeleri RG. T. 10/7/2018 ve S. 30474 Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile birleştirilerek “Ticaret Bakanlığı” düzenlemesi getirilmiştir.

Ticaret Bakanlığı ise TTK md.333 gereğince kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği Bakanlık iznine bağlı olan anonim şirketleri “Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ”de⁴⁷² yer alan md.5 ile belirlemiştir. İlgili düzenlemede belirtilen anonim şirketlerin yapacakları İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisinin hazır bulunarak tutanağı imzalaması zorunludur.

Ayrıca hangi genel kurul toplantılarında temsilci bulundurulması gerektiği de “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik”te yer alan md.32/(c) ve (ç)’de düzenlenmiştir. Buna göre yurt dışında yapılacak İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulundurmak zorunludur.

Düzenlemeler ışığında, kurulması ve esas sözleşmesini değiştirebilmesi için Bakanlık izni gereken anonim şirketler ile İPSÖK toplantısını yurtdışında yapacak olan anonim şirketlerin İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisinin de bulundurulmasının zorunlu olduğu görülmektedir.

Bu haller dışında yapılacak İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zaruri olmayıp İPSÖK’ü toplantıya çağırانların talepte bulunması ve bu talebin görevlendirme yapan makam tarafından uygun görülmesi durumunda Bakanlık temsilcisi görevlendirilecektir (Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik md.32/2).

Temsilci bulundurmanın zorunlu olduğu toplantılar ile talep üzerine temsilcinin görevlendirildiği toplantılarda Bakanlık temsilcisi olmaksızın karar alınmış ise, alınan bu kararlar geçersiz olacaktır (Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik md.32/4).

⁴⁷² RG. T. 15/11/2012 ve S. 28468.

V. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Bu başlık altında İPSÖK tarafından alınan kararlar yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik yönünden ele alınacaktır.

Yokluk⁴⁷³ en ağır hükümsüzlük halidir ve bu halde karar hiç doğmamış ya da ortaya çıkmamış sayılmaktadır. İPSÖK tarafından verilen kararlarda kurucu unsurlardan bir ya da birkaç tanesinin mevcut olmaması halinde yokluktan bahsedilecektir⁴⁷⁴. Bu kapsamda kurucu unsurlar sırasıyla, İPSÖK’ün toplantı yapmak kaydıyla karar alması, toplantının yasada belirlenen toplantı ve karar nisaplarına uygun şekilde düzenlenmesi, Bakanlık temsilcisinin bulundurulması gereken hallerde temsilcinin toplantıda hazır olması ve tutanağı imzalaması, yasada düzenlenen liste-tutanak-tebligat adresi-tescil ve ilan hususlarının eksiksiz ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi, tutanağın İPSÖK’ün iradesine uygun bir şekilde hazırlanması olarak belirtilebilir⁴⁷⁵. İşte bu kurucu unsurlardan bir ya da birkaçının eksik olması halinde, herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın mahkemeden İPSÖK kararının yokluğu talep edilebilecektir. İPSÖK kararının yok sayılması halinde ise, bu karara dayanılarak yapılmış olan tüm işlemler ve dolayısıyla İPSÖK’ün almış olduğu onama ya da onamama kararı da artık hükümsüz olacaktır⁴⁷⁶.

Butlan⁴⁷⁷ ise, kurucu unsurların bulunması ve fakat kamunun belirlediği geçerlilik şartlarının mevcut olmaması halinde söz konusu olacaktır. Genel kurulun batıl sayılacak kararları TTK md.447’de düzenlenmiştir. Buna göre; genel kurula katılma, asgari oy, dava ve yasal düzenlemelerin tanıdığı vazgeçilemez hakları sınırlandıran ya da tamamen kaldıran genel kurul kararları ile bilgi alma, inceleme ve

⁴⁷³ Bir kararın ya da işlemin kurucu unsurlarından bir ya da birkaçının eksik olması halinin yokluk olduğuna ve bu halde işlemin ya da kararın hiç varlık kazanmayacağına ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. M. Kemal **Oğuzman**/M. Turgut **Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, Güncellenip Genişletilmiş 18. Bası, İstanbul 2020, Vedat Kitapçılık, N. 542; **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 167.

⁴⁷⁴ **Besen**, s. 103-104.

⁴⁷⁵ **Besen**, s. 104.

⁴⁷⁶ **Besen**, s. 104-105.

⁴⁷⁷ Bir kararın ya da işlemin butlan olmasına ilişkin benzer yöndeki açıklamalar için bkz. **Oğuzman/Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, N. 544-547, yazarlar eski Borçlar Kanunu düzenlemesinde “butlan” olarak yer alan terimin yeni düzenlemede artık “kesin hükümsüzlük” olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Konuya ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, s. 169-172.

denetleme haklarını, yasada belirlenen sınırı aşacak şekilde sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ya da sermayenin korunmasına ilişkin düzenlemeleri ihlal eden nitelikteki genel kurul kararları batıldır⁴⁷⁸. Ayrıca TBK md.27 gereğince “kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkânsız olan genel kurul kararları” da batıl sayılacaktır. İPSÖK tarafından alınan kararlar da nitelikleri itibarıyla genel kurul kararı olarak kabul edildiğinden batıl kararların tespitine yönelik düzenlemeler İPSÖK tarafından alınan kararlar için de uygulanacaktır. İPSÖK tarafından verilen kararların batıl olduğunun tespiti aynen yoklukta olduğu gibi yine herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın mahkemeden talep edilebilecektir. Batıl olduğu tespit edilen kararlar ise hiç hüküm doğurmayacak ve sonradan geçerli hale getirilemeyecektir⁴⁷⁹.

Yukarıda İPSÖK kararlarının “yokluk” ve “butlan” karşısındaki durumu açıklanmış ise de esasen öğretide bu durum tartışmalıdır. Nitekim, bu konu TTK’da düzenlenmediğinden, genel kurul tarafından alınan kararlara uygulanan hükümsüzlük (diğer bir ifade ile yokluk ve butlan) hükümlerinin İPSÖK kararlarına da uygulanıp uygulanamayacağı hususunda öğretide görüş birliği sağlanmamıştır⁴⁸⁰. Bir görüş⁴⁸¹, genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin düzenlemelerin İPSÖK için de uygulanabileceğini savunmakta iken karşı görüş⁴⁸², İPSÖK kararlarının genel kuruldan ayrı olduğunu ve bu nedenle de dava açılmayacağını savunmaktadır.

Son olarak iptal edilebilirlik⁴⁸³ hususuna değinmek gerekecektir. İptal, geçerli olan bir hukuki işlemin geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kaldırılması halidir. Dolayısıyla İPSÖK tarafından alınan bir kararın iptal edilmesi halinde ilgili karar geriye dönük bir şekilde ortadan kalkacak ve artık hüküm ifade etmeyecektir. İPSÖK kararlarının iptali TTK md.454/7-8’de düzenlenmiştir. Buna göre, yönetim kurulu, genel kurul tarafından alınan kararın imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediği gerekçesine dayanarak, İPSÖK’ün onaylamama kararının iptali için, kararın verildiği

⁴⁷⁸ Besen, s. 105.

⁴⁷⁹ Besen, s. 105-106.

⁴⁸⁰ Biçer, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 284.

⁴⁸¹ Biçer, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 285; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 674; Aktaş, s. 259; Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 207-208.

⁴⁸² İmregün, s. 153-154.

⁴⁸³ “İptal” kavramına ilişkin açıklamalar için bkz. Oğuzman/Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, N. 551-553.

tarihten itibaren bir ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilir. Bu dava, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz yönde oy kullanan imtiyazlı pay sahiplerine karşı yöneltilir. Düzenlemede yer alan bir aylık süre hak düşürücü süredir⁴⁸⁴.

Diğer yandan, İPSÖK tarafından genel kurul kararının onaylanmasına yönelik alınan karara olumsuz yönde oy kullanan imtiyazlı pay sahiplerince açılacak iptal davasının ise, davacısının TTK md.446'da belirtilen koşullarda pay sahipleri, yönetim kurulu ve kararın uygulanması sorumluluğuna yol açacak olan yönetim kurulu üyeleri olduğu kabul edilmektedir⁴⁸⁵. Buna karşın davalı sıfatına ilişkin öğretide görüş ayrılığı bulunmaktadır. **Bilgeç**⁴⁸⁶, davalı sıfatının olumsuz yönde oy kullanan tüm imtiyazlı pay sahipleri olduğunu belirtirken **Aktaş**⁴⁸⁷ ise davalı sıfatının şirket olduğunu savunmaktadır.

TTK md.454/7'nin lafzına göre iptal davası yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmediği gerekçesine dayanarak açılabilecektir. Ancak bu ifade öğretide eleştirilmiştir⁴⁸⁸.

Nitekim **Tekinalp**, İPSÖK'ün kararlarına karşı açılacak iptal davasının konusunun düzenlemede sınırlı olarak belirtildiğini, bu nedenle de yönetim kurulunun açacağı davada, genel kurul kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediğinin, diğer bir ifade ile genel kurul kararının imtiyazları ihlal etmediğinin ispatlanması gerektiğini ifade ederek bu ispat konusu dışında yönetim kurulunun “bahse konu imtiyazın anonim ortaklığa zarar verdiğine, imtiyaz sahiplerinin onamama oyu vererek oy haklarını dürüstlük ilkesine aykırı bir şekilde kullandıklarına, anonim ortaklığın halka açılmasına ya da yeni sermaye bulmasına engel olduklarına” yönelik iddialarda bulunamayacağını savunmaktadır⁴⁸⁹.

⁴⁸⁴ **Besen**, s. 106-107.

⁴⁸⁵ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 285.

⁴⁸⁶ **Bilgeç**, Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz, s. 309.

⁴⁸⁷ **Aktaş**, s. 291.

⁴⁸⁸ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 285.

⁴⁸⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 807a.

Biçer ise, TTK md.454'te yer alan ifadenin iptal davasının gerekçesini sınırlamadığını ileri sürmekte ve iptal gerekçesi ne olursa olsun sonuç olarak, İPSÖK tarafından alınan kararın iptal edilebilmesi için genel kurul kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediğinin ispatlanması gerekeceğini savunmaktadır⁴⁹⁰.

VI. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULU KARARLARINA İLİŞKİN ÖĞRETİDEKİ TARTIŞMALAR VE GÖRÜŞLER

Yukarıda da izah etmiş olduğumuz üzere, TTK, İPSÖK'ün onamama kararına ilişkin gerekçeli tutanağın ve genel kurul kararının onaylanması aleyhine oy kullanan imtiyazlı pay sahiplerinin en az nisabı meydana getiren sayıda imzalarını içeren liste ile ortak bir tebligat adresinin, İPSÖK toplantısının yapıldığı günden itibaren on gün içerisinde yönetim kuruluna teslim edilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Bu zaruretin nedeni, yönetim kurulu tarafından açılacak iptal davası için olumsuz oy veren imtiyazlı pay sahiplerinin tespitinin sağlanabilmesidir⁴⁹¹. Burada önemli olan husus, teslimin hukuki bir işlem olmasından ötürü, ispatının da tanık ile değil yazılı delille yapılabilecek olmasıdır⁴⁹².

Diğer yandan, İPSÖK tarafından düzenlenen toplantı tutanağı ile birlikte verilen belgelerin ticaret sicilinde tescil edileceği ve TTSG'de de ilan edileceği düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme öğretilde bazı tartışmalara yol açmıştır. **Kendigelen**, tutanağın haricindeki belgelerin ve ortak tebligat adresinin tescil ve ilan edilmesi gerekliliğinin nedenini anlamanın mümkün olmadığı görüşündedir⁴⁹³. Nitekim, TTK md.446 gereğince genel kurul kararlarına karşı iptal davası yönetim kurulunun yanı sıra belirli koşulları taşıyan pay sahiplerince de açılabilmektedir. Bu nedenle tutanağın tescil ve ilan edilmesi, iptal davası açabilecek olan pay sahiplerinin bilgilendirilmesi yönünden mühimdir. Ancak İPSÖK'ün onamama kararına karşı iptal davası açma yetkisi yalnızca yönetim kurulundadır ve yönetim kurulu da onamama kararını içeren tutanağın kendisine teslimi ile birlikte olumsuz yöndeki karardan zaten haberdar olmaktadır. Bu

⁴⁹⁰ **Biçer**, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, s. 286.

⁴⁹¹ Fena **İpek Kayalı**, "İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu Kararları ile İlgili Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 5, S. 1, Y. 2020, s. 90-91.

⁴⁹² **Turgut**, s. 254.

⁴⁹³ **Kendigelen**, s. 256. Aynı yöndeki görüş için bkz. **İpek Kayalı**, s. 91.

nedenle de İPSÖK toplantı tutanağının tescil ve ilan edilmesindeki faydanın ne olduğu anlaşılabilir değildir⁴⁹⁴.

Bu noktada, İPSÖK'ün onamama kararına karşı yalnızca yönetim kurulunun iptal davası açmaya yetkili olması da tartışmaya açık bir husustur. Öyle ki, yönetim kurulu ihmalkâr davranarak bu davayı açmayabileceği gibi yönetim kurulunun büyük çoğunluğu imtiyazlı pay sahiplerinden de oluşabilir. Bu nedenle de İPSÖK'ün onamama kararına karşı yönetim kurulunun yanı sıra pay sahiplerine de iptal davası açma yetkisi tanınması anonim şirketin menfaati için alınan bir genel kurul kararının uygulanması açısından faydalı olacaktır⁴⁹⁵.

Bu noktada değinilmesi gereken bir diğer konu, TTK md.454/3'te belirtilen belgelerin tescil ve ilan edilmesi için yasada herhangi bir süre belirlenmemiş olmasıdır. Halbuki genel kurul toplantı tutanağının düzenlendiği TTK md.422'de, yönetim kurulu tarafından, tutanağın noter tarafından onaylanmış bir suretinin derhal ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gerektiği belirtilerek tutanaktaki tescil ve ilan edilmesi gereken hususların da tescil ve ilan ettirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Burada yer alan “derhal” sözcüğü öğretide farklı yorumların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir⁴⁹⁶. **Pulaşlı**, TTK md.30/1'e kıyasen bu ifadenin tutanağın en geç on beş gün içerisinde notere onaylatılarak tescil ve ilan edilmesi gerektiği şeklinde yorumlanacağını⁴⁹⁷, buna karşın **Turgut** ise, İPSÖK tutanağının yönetim kuruluna teslimi için belirlenen on günlük sürenin sicile tescil için de uygulanacağını savunmaktadır⁴⁹⁸. **İpek Kayalı** ise, sicile tescil süresinin on günü aşacak şekilde on beş gün olarak kabul edilmesi durumunda genel kurul kararının uygulanmasının gecikeceğini ve bu gecikmenin bazı hallerde kararın ortadan kalkmasına dahi neden olabileceğini belirtmektedir. Örneğin borca batık olan bir anonim şirketin başka bir şirketle birleşmesi ve bu birleşme için de imtiyazlı pay sahiplerinin onayının gerekmesi halinde, tescil ve ilanda gecikme yaşanması şirketin borca batık halini artık karşılayamayacak hale gelmesine neden olabilecektir⁴⁹⁹.

⁴⁹⁴ **İpek Kayalı**, s. 91-92.

⁴⁹⁵ **İpek Kayalı**, s. 92.

⁴⁹⁶ **İpek Kayalı**, s. 92.

⁴⁹⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 347.

⁴⁹⁸ **Turgut**, 255.

⁴⁹⁹ **İpek Kayalı**, s. 93.

İPSÖK kararları kapsamında çözüme kavuşturulması gereken bir başka husus ise TTK md.454/3 içerisinde belirtilen şartların gerçekleştirilmemesi halinde yaptırımın ne olacağı hususudur. Esasen bu şartların yerine getirilmemesi halinde İPSÖK’ün kararı alınmamış sayılacaktır. Ancak kararın alınmamış sayılması öğretide birçok fikir ayrılığına sebebiyet vermiştir.

Bu görüşlerden bir tanesi kararın alınmamış sayılmasının “yokluk” anlamında olduğunu ileri sürerken⁵⁰⁰ bir başka görüş TTK md.454/3’te yer alan şartlar arasında ayırım yapılması ve farklı yaptırımlara tabi tutulması gerektiğini savunmuştur⁵⁰¹. Bu ayırma göre, toplantı ve karar nisaplarına uyulmamasının sonucunda alınan karar yok kapsamında değerlendirilecektir ve bunun dışındaki aykırılıklar iptal edilebilir olacaktır⁵⁰². Nitekim Yargıtay da yetersayı sağlanmaksızın alınan kararların yok hükmünde olduğu görüşündedir⁵⁰³.

TTK md.454/3’te belirtilen bir diğer usulî şart, “tutanağın gerekçeli olması” şartıdır. Tutanağın gerekçesiz olması halinde alınan kararın yok ya da batıl sayılması ölçüsüz bir yaptırım olacaktır. Burada gerekçesiz tutanağa dayanarak alınan İPSÖK kararının ancak iptali söz konusu olabilecektir⁵⁰⁴.

TTK md.454/3’te belirtilen bir diğer şart olan “tutanakla birlikte genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile ortak bir tebligat adresinin on gün içinde yönetim kuruluna teslimi” için de yukarıdaki yorumları yapmak yerinde olacaktır. Diğer bir ifadeyle, tutanak ile birlikte belirtilen diğer belgelerin on gün içerisinde yönetim kuruluna teslim

⁵⁰⁰ Nizamoğlu, s. 115-119.

⁵⁰¹ İpek Kayalı, s. 95; Gül Akad, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, İstanbul 2013, Vedat Kitapçılık, s. 90.

⁵⁰² Aktaş, s. 261; Akad, s. 90.

⁵⁰³ Yargıtay 11. HD.’nin E. 2001/5691, K. 2001/7567 sayı ve 09.10.2001 tarihli kararında “... genel kurul toplantılarında sermayenin en az yüzde yetmiş beşine sahip olan pay sahiplerinin bulunması gerektiği, bu oranın toplantı yetersayı olduğu, bu nisaba uyulmadan yapılan genel kurul toplantılarının geçerli sayılmayacağı, bu şekilde yetersayı olmaksızın toplanan bir genel kurulda alınan kararların yok hükmünde olduğu ...” ifade edilerek yetersayı sağlanmaksızın alınan kararın yok hükmünde olduğu açıkça belirtilmiştir, www.hukukturk.com, E.T. 14.03.2023.

⁵⁰⁴ İpek Kayalı, s. 96. Aynı yönde görüş için bkz. Akad, s. 84, yazar, tutanakta gerekçe belirtilmesi zorunluluğunun, yönetim kurulunun iptal davası açıp açmamak için karar vermesi gerektiği noktada ve iptal davası açılması durumunda da hâkimin davayı değerlendirmesinde önem kazanacağını ve bu nedenle de bu şartın kurucu unsur olarak kabul edilmesinin mümkün olamayacağını savunmaktadır.

edilmemesi halinde de İPSÖK kararının butlanı ya da yokluğu değil iptal edilebilirliği söz konusu olacaktır⁵⁰⁵.

TTK md.454/3'te belirtilen “belgelerin hiç teslim edilmemesi” durumunda ne olacağını ayrıca değerlendirmekte fayda vardır. Bilindiği üzere, TTK md.454/7 gereğince İPSÖK’ün genel kurul kararını onaylamama kararı aleyhine açılacak iptal davasında süre, karar tarihinden itibaren bir aydır. Ancak belgelerin hiç teslim edilmemesi halinde yönetim kurulunun İPSÖK tarafından verilen özel kararın içeriğini görebilme imkanının olmayacağı ve dolayısıyla da bir aylık süre içerisinde ne şekilde iptal davası açacağı soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁰⁶. Bu halde de yönetim kurulunun iptal davası açma hakkını kaybetmesi ya da bu hakkını kullanamaması durumu ortaya çıkmaktadır. **İpek Kayalı**, bu durumu “askıda hükümsüzlük” olarak adlandırmaktadır. Nitekim yazara göre, teslim şartı munzam şart olarak kabul edilmelidir ve bu şartın yerine getirilmesiyle birlikte esasen hukuki olarak geçerli olan özel kurul kararı tam anlamıyla hüküm doğurmalıdır⁵⁰⁷.

TTK md.454/3'te yer alan “tescil” şartını da değerlendirmekte fayda vardır. Tescilin hukuki karşılığı alınan kararın dış ilişkiye karşı hüküm ifade etmesidir. Diğer bir ifade ile, genel kurul kararı iç ilişkide alındığı andan itibaren dış ilişkide ise tescil anından itibaren hüküm ifade edecektir. Dolayısıyla İPSÖK tarafından alınmış olan bir kararın da alındığı andan itibaren yani tescilden evvel hüküm doğuracağı söylenebilecektir⁵⁰⁸. Bu yorumlama gereğince de TTK md.453/3'te yer alan “... özel kurul kararı alınmamış sayılır” ifadesinin yokluk ya da butlan şeklinde yorumlanmasının doğru olmayacağını söylemek yerinde olacaktır. Hatta burada tescil şartının yerine getirilmemesi hali İPSÖK kararının iptaline de yol açmamalıdır. Nitekim tescil işlemi yapacak olan yönetim kuruludur ve yönetim kurulunun ihmal vb. herhangi bir tutumundan ötürü İPSÖK kararının alınmamış olduğunu varsaymak hakkaniyetli bir yaptırım olmayacaktır⁵⁰⁹.

⁵⁰⁵ İpek Kayalı, s. 97.

⁵⁰⁶ İpek Kayalı, s. 98-99.

⁵⁰⁷ İpek Kayalı, s. 98-99.

⁵⁰⁸ İpek Kayalı, s. 99.

⁵⁰⁹ İpek Kayalı, s. 99-100.

Peki İPSÖK kararı alınmamış sayılırsa genel kurulun almış olduğu esas sözleşme değişikliğine ilişkin kararın durumu ne olacaktır? Öğretideki bir görüş, TTK md.453/3'te yer alan şartların imtiyazlı pay sahipleri tarafından yerine getirilmesi gerektiğini ve bu şartların yerine getirilmemesi halinde genel kurul kararının onanmasının doğru olacağını savunmaktadır⁵¹⁰. Bir başka görüş ise TTK md.453/3 düzenlemesinin yoruma açık olduğunu ve bu nedenle düzenlemeye yer alan şartların yerine getirilmemesi halinde İPSÖK'ün yeniden toplantıya çağırılması gerektiğini savunmaktadır⁵¹¹.

İpek Kayalı ise, sürecin yeniden başlatılabileceği görüşünün kabul edilmesi halinde genel kurulun esas sözleşme değişikliğine ilişkin kararının uzun süre askıda kalacağını savunmaktadır. Bu nedenle toplantı ve karar nisapları haricindeki kararların iptale konu olabileceğinden yola çıkarak, İPSÖK'ün onamama kararının süresi içerisinde iptalinin istenmemesi halinde, askıda hükümsüz olan genel kurul kararının artık reddedilmiş sayılması doğru olacaktır. Aynı şekilde, İPSÖK kararının iptali için mahkemeye başvurulmuş olması ancak iptal talebinin mahkemece reddedilmesi halinde de genel kurulun kararı reddedilmiş sayılmalıdır⁵¹².

İPSÖK kararlarına ilişkin sorunlar altında belirtilmesi gereken son husus, Bakanlık temsilcisinin İPSÖK'e katılımıdır. Daha evvel de ifade etmiş olduğumuz üzere, kuruluş ve esas sözleşme değişiklikleri Ticaret Bakanlığı'nın (eski Gümrük ve Ticaret Bakanlığı) iznine bağlı olan anonim şirketlerin İPSÖK toplantılarında Bakanlık temsilcisinin hazır bulunması ve tutanağı da imzalaması zorunludur. Aynı zaruret İPSÖK toplantısının yurt dışında yapılacak olması halinde de geçerlidir. Bu kapsamda Bakanlık temsilcisinin hazır bulunmadığı İPSÖK toplantısında alınan kararlar geçersiz sayılacak yani yok hükmünde olacaktır⁵¹³.

⁵¹⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 807.

⁵¹¹ Kendigelen, s. 356; Akad, s. 85, ancak yazar prosedürün yeniden başlatılması ile anlatılmak istenilenin, süre kalmış olması halinde İPSÖK'ün yeniden toplantıya çağırılması olduğunu ileri sürmektedir; Aktaş, s. 296; Turgut, s. 256, yazar Akad ile benzer görüşte olup İPSÖK'ün toplanması ve karar alabilmesi için henüz sürenin dolmamış olması halinde sürecin yeniden başlatılabileceği görüşündedir.

⁵¹² İpek Kayalı, s. 102.

⁵¹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N. 722a; İpek Kayalı, s. 102-103; Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 126.

SONUÇ

Ekonomik hayatın en önemli parçasını ticari şirketler oluşturmaktadır ve bu şirketlerin esas amacı da kazanç elde etmektir. Bu doğrultuda, anonim şirketler de yasal düzenlemelerle yasaklanmamış ekonomik amaçlar ve konular için kurulmaktadır ve şirket pay sahiplerinin yegâne amacı ise kazanç elde etmektir. Dolayısıyla anonim şirket pay sahiplerinin en önemli mali hakkının “kâr payı hakkı” olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Genel kabul gören kurala göre pay sahipleri, oransallık ilkesi gereğince, anonim şirketin elde ettiği kazançtan pay sahiplikleri oranında yararlanacaklardır. Diğer bir ifade ile, anonim şirket esas sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe, pay sahipleri sermaye payları için şirkete yaptıkları ödemelerle orantılı olacak şekilde kâr payı almaya hak kazanacaktır.

TTK düzenlemelerine göre, kâr payının kaynağını net dönem kârı ve serbest yedek akçeler oluşturmaktadır. Kâr payının tespitine ve dağıtımına karar verme yetkisi ise anonim şirketin genel kuruluna ait olup kurulun bu yetkisi devredilemez niteliktedir. Lâkin, genel kurul bu yetkisini kullanırken yasal düzenlemelere, şirket esas sözleşmesine ve dürüstlük kuralına uygun hareket etmekle yükümlüdür.

Kâr dağıtımının zorunlu olup olmadığına ilişkin öğretide tartışmalar mevcuttur ve bu tartışmaların kaynağını da TTK’da yapılan değişiklik oluşturmaktadır. Nitekim eTK md.466/2(3)’te yer alan “safî kârdan, birinci fıkrada yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra” ifadesi TTK md.519/2(c)’de “pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra” şeklinde değiştirilmiş ve yeni düzenlemede yer alan “yüzde beş kâr payı ödendikten sonra” ifadesi nedeniyle anonim şirketlerde yüzde beş oranında kâr payı ödenmesinin zorunlu olup olmadığı hususu tartışılmaya başlanmıştır.

Bu tartışma ışığında, öğretideki bazı yazarlar, yüzde beş oranında kâr dağıtımının zorunlu olduğuna ilişkin düzenlemenin emredici nitelikte olmadığını ve anonim şirketlerin hiç kâr dağıtmamasının mümkün olduğunu savunmaktadırlar. Bu görüşün savunucusu olan yazarlar, yasadaki değişikliğin yalnızca karmaşayı gidermek amacı taşıdığını, mevcut sistemi tamamen değiştirmenin söz konusu olmadığını ve TTK

md.519/2(c) hükmünün kâr payını değil yedek akçeyi düzenlediğini ileri sürmektedirler.

Tarafımızca da kabul edilen karşı görüşteki yazarlar ise “yüzde beş kâr payı ödendikten sonra” ifadesinin emredici nitelikte olduğunu ve anonim şirketlerde her yıl asgari yüzde beş oranında kâr dağıtılmak zorunda olduğunu savunmaktadır. Bu görüşün savunucusu olan yazarlar, TTK sisteminde pay sahibinin, çoğunluğun keyfi olarak varacağı kanaat nedeniyle yıllarca kâr payından yoksun bırakılamayacağını, TTK’daki değişiklik ile asgari oranda da olsa kâr payı dağıtımına bir mecburiyet getirildiğini ve kâr payının vazgeçilmez bir hak olduğu dikkate alındığında bu durumun daha da önemli hale geldiğini ifade etmektedirler.

Anonim şirketlerde, TTK md.478 gereğince, oransallık ilkesinden sapılarak bazı pay sahiplerine bazı konularda diğer pay sahipleri karşısında üstün hak yani imtiyaz tanınabilecektir. İmtiyazın, esas sözleşmede net ve anlaşılır bir şekilde koşulları ile birlikte belirtilmesi, paya tanınmış olması, diğer paylar karşısında üstün hak tanınarak verilmesi ve pay sahipliği haklarına ilişkin olması gerekmektedir.

TTK md.478/2’ye göre, kâr payında imtiyaz tanınması mümkündür. Kâr payında imtiyaz farklı yollarla tanınabilecek olup bunlar “kârdan öncelikli olarak yararlanma-kârdan daha fazla yararlanma-kârdan birikimli bir şekilde yararlanma-kâra tekrar katılarak yararlanma” olarak belirtilebilir. Her ne kadar esas olarak kâr payında imtiyaz tanıma yöntemleri bu şekilde belirlenmiş olsa da esas sözleşme ile başka bir yöntemin belirlenmesi de mümkündür.

Anonim şirkette kâr payında imtiyaz tanınması, ancak tanınan imtiyazın yöntemine ve niteliğine ilişkin esas sözleşmede herhangi bir düzenlemenin yer almaması halinde ise, kâr payına tanınan imtiyazın tekrar katılımsız ve birikimli bir şekilde yararlanma yöntemi üzerinden tanınmış olduğu kabul edilmektedir. Nitekim bu yöntemin anonim şirketlerde menfaatler dengesini sağlamak adına daha uygun olduğu açıktır. Zira, anonim şirkete yeni katılan pay sahipleri için birikimli yararlanma yönteminin önemi açıktır. Aksi halde, yeni pay sahiplerinin uzun yıllar kâr elde edemeyecekleri ve de geçmiş dönem kârlarından da faydalanamayacakları bir şirkete ortak olmak istemeyecekleri ortadadır.

Kâr payında imtiyaza ilişkin öğretideki tartışmalardan ilki yine TTK md.519/2(c) düzenlemesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim kâr payına tanınan imtiyazın, birinci kâr payı dağıtımı karşısında öncelik hakkına sahip olup olmadığına ilişkin öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Tarafımızca da kabul edilen bir görüş, birinci kâr dağıtımının imtiyazlar karşısında öncelikli olduğunu savunurken, aksi görüş imtiyazın öncelikli olduğunu savunmaktadır. İmtiyazın öncelikli olduğunu savunan yazarlar, maddede yer alan “ödendikten sonra” ifadesinin ikinci yedek akçe dağıtımına ilişkin bir düzenleme olduğunu, madde gerekçesinin de düzenlemede yer alan kelime değişikliğinin yüzde beş oranında kâr dağıtımını zorunlu hale getirdiği şeklinde yorumlanmayacağını açıkça desteklediğini ileri sürmektedirler.

Tartışmalardan ikincisi ise kâr payı dağıtımına ilişkindir. Ülkemizde anonim şirketlerin genel eğiliminin, kâr dağıtmama ya da çok az dağıtma yönünde olmasından dolayı genel kurulların kâr dağıtmamaya yönelik kararlarının artık kronik bir hal aldığını söylemek yerinde olacaktır. Bu noktada, genel kurulun kâr dağıtmamaya yönelik almış olduğu karar İPSÖK tarafından onaylanmayacak ve karara karşı hükümsüzlük davası açılabilir. Ancak mahkeme tarafından verilen hükümsüzlük kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını tam anlamıyla koruduğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Nitekim kararın hükümsüz hale gelmesi tek başına yeterli olmayacak ve kâr payında imtiyaz tanınmış olan pay sahiplerini, hakları olan kâr payına kavuşturmayacaktır. İşte bu noktada mahkemelerin yetkisine ilişkin öğretide farklı görüşler yer almaktadır. Bu görüşlerden ilkinde göre, mahkemeler genel kurulun yerine geçerek kâr dağıtımını yapamayacak, ikinci görüşe göre ise mahkemeler genel kurulun yerine geçerek kâr dağıtımına da karar verebilecektir.

Anonim şirketlerde, genel kurulun imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ortadan kaldıran, kısıtlayan ya da ihlal eden kararlar alması halinde bu kararların İPSÖK tarafından onaylanması gerekmektedir. Bu noktada İPSÖK’ün anonim şirketin bir organı olup olmadığına yönelik öğretide tartışma mevcuttur.

Öğretideki görüşlerden ilki; organların tüzel kişilerin eylem ve işlemlerini gerçekleştirmesini sağladıklarını, tüzel kişilerin kurulmasına ve fiil ehliyetini kullanmasına hizmet verdiklerini ancak İPSÖK’ün işlevinin yalnızca imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını korumakla sınırlı olması nedeniyle bir organ olmadığını savunmaktayken karşı görüş, İPSÖK toplantısına katılan pay sahiplerinin özgür

iradeleri ile karar aldıklarını, dolayısıyla İPSÖK'ün aynı türden imtiyazlı pay sahiplerinin bir araya gelmesiyle oluşan, kendilerine tanınan imtiyaz hakkını korumak adına genel kurulun vermiş olduğu karar üzerinde irade beyan eden ve bu kararların uygulanmasını sağlayan bağımsız ve istisnai bir kurul/iç organ niteliğinde olduğunu savunmaktadır.

Özetle, kâr payında imtiyaz hususunun yasal mevzuatta son derece sınırlı bir şekilde düzenlenmiş olmasından dolayı öğretilerde birçok tartışmaların mevcut olduğu ve bu tartışmaların da Yargıtay kararları ile giderilmeye çalışıldığı açıktır. Tüm bu tartışmaların, yasal mevzuatta gereken düzenlemelerin yapılarak giderilmeye muhtaç olduğu ise şüphesizdir.

KAYNAKÇA

AKAD Gül, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, İstanbul 2013.

AKBULAK Yavuz, “Anonim Şirketler Yönünden İmtiyazlı Paylar”, Mali Hukuk Dergisi, C. 16, S. 190, Y. 2020, s. 2819-2865.

AKIN İrfan, “Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımında Pay Sahiplerinin Hakları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 26, S. 106, Y. 2013, s. 11-39.

AKSU ÖZKAN Raziye, “Anonim Şirkette Genel Kanuni Yedek Akçe Kavramına Bağlanan Hukuki Sonuçlar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1, Y. 2021, s. 339-381.

AKSU ÖZKAN Raziye, “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirkette Olağanüstü Yedek Akçe Ayırma Koşullarının İncelenmesi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), C. 11, S. 41, Y. 2020, s. 325-346.

AKTAŞ Betül, İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, İstanbul 2019.

ALTINTAŞ Gülfem, “Anonim Şirketlerde Oyda İmtiyaz”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 19-20, Y. 2019, s. 165-193.

ARICI M. Fatih, Yürürlüğünün 7. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -III- (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2020.

ARICI M. Fatih/VEZİROĞLU Cem, Kaldıraçlı Devralma ve Anonim Şirketin Finansal Yardım Yasağı, İstanbul 2018.

ASLAN Yavuz Can, “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2017, s. 73-99.

ATEŞAĞAOĞLU Erdem, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı, İstanbul 2012.

AYDIN Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008.

AYDOĞAN Fatih, “*Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi*”, Yürürlüğünün Beşinci Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2018, s. 115-127 ve s. 129-140.

AYTUĞAR Bilge, “*Anonim Şirketlerde Kâr Payı ve Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında 7244 Sayılı Kanun ile Öngörülen Tedbirler*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 2, Y. 2020, s. 396-410.

BADAK Zehra, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, İstanbul 2018.

BAHTİYAR Mehmet, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996.

BAHTİYAR Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2022.

BAHTİYAR Mehmet, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu -II-, “*Anonim Şirketlerde Esas Sözleşme Değişikliği*”, Ankara 2020, s. 311-337.

BARAÇ EVCİ İclal Nihal, “*Anonim Ortaklıkta İhtiyari Yedek Akçeler*”, Anonim Ortaklıkta Mali Hükümler, İstanbul 2021, s. 95-133.

BESEN Murat, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar, İstanbul 2018.

BİÇER Levent, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları, Ankara 2019.

BİÇER Levent/AKTAŞ ERTAN Betül, “*Yönetim Kurulunda Temsil Edilme İmtiyazının Dolaylı Olarak İhlal Edilmesine İlişkin Bazı Sorunların Değerlendirilmesi*”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXVII, S. 1, Y. 2023, s. 3-36.

BİLGEÇ Hakan, “*Türk Hukukunda Anonim Şirketlerde Kâr Payında İmtiyaz*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C. 21, Özel Sayı, Y. 2019, s. 2323-2356.

BİLGEÇ Hakan, “*Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Toplantıya Çağırılması*”, Mali Hukuk Dergisi, C. 11, S. 132, Y. 2015, s. 67-84.

BİLGEÇ Hakan, Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz, Ankara 2017.

BOZGEYİK Hayri, “*Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. 20, S. 3, Y. 2020, s. 117-156.

CANÖZÜ Salih, Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, Ankara 2016.

CENKCİ Esra, Anonim Ortaklıklarda Kayıtlı Sermaye Sistemi, İstanbul 2015.

ÇALAL Salih, “*Anonim Şirketlerde Üstün Pay Sahipliği Kuralına Ayrıntılı Bir Bakış*”, Mali Çözüm Dergisi, C. 27, S. 141, Y. 2017, s. 161-174.

ÇEBİ Hakan, Şirketler Hukuku, Ankara 2020.

ÇELİK Aytekin, Ticaret Hukuku, Ankara 2022.

ÇELİK Gani, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkının Sınırlandırılması, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.

ÇELİKBOYA Kerem, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, İstanbul 2021.

ÇOLAK Mustafa, Anonim Şirketlerde Kâr Payı Hakkı, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2009.

ÇONKAR M. Halil, “*Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkına İlişkin Bazı Meseleler*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 75, S. 2, Y. 2017, s. 659-680.

DEĞİRMENCİOĞLU AYDIN Nihan, Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkı, İstanbul 2021.

ERDEM Nuri, “*6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları*”, İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 2, S. 1, Y. 2012, s. 29-44.

ERDEM H. Ercüment, Türk Ticaret Kanunu ile ilgili Makaleler (2009-2016), “*Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi*”, İstanbul 2017, s. 113-250.

ERENOĞLU Ahmet Tayyip, “*Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı ve Yedek Akçe Ayrılması Zorunluluğu*”, Göksu Safi Işık Articletter, C. 24, Y. 2021, s. 190-201, <https://home.heinonline.org/>, E.T. 05.01.2022.

GEÇGEL Ercan, Anonim Şirketlerde Kâr Payı Avansı, İstanbul 2018.

GÜRBÜZ USLUEL Aşlı E., Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara 2016.

İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar, Ankara 1989.

İNCE Salih Tayfun, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi, İstanbul 2019.

İPEKEL KAYALI Fena, “*İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurul Kararları ile ilgili Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri*”, İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 5, S. 1, Y. 2020, s. 87-106.

KARACAN Ali İhsan/ ERİŞİR KARACAN Esra, Halka Açık Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı, İstanbul 2016.

KARAHAN Sami, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul 1991.

KARAHAN Sami, Şirketler Hukuku, Konya 2015.

KARAHAN Sami, “*Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?*”, İstanbul Ticaret Odası Ticaret Hukuku Dergisi (REGESTA), C. 3, S. 1, Y. 2013, s. 19-32.

KARASU Rauf, “*Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı*”, Ticari ve Fikri Mülkiyet Hukuk Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2016, s. 31-40.

KARAYALÇIN Yaşar, Muhasebe Hukuku, Ankara 1988.

KARSLIOĞLU Hasan, “*Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri*”, Ankara Barosu Dergisi, C. 77, S. 3, Y. 2019, s. 181-227.

KARSLIOĞLU Hasan, Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Ankara 2019.

KAYA İlknur, “*İmtiyazlı Pay Kavramı ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Paylar*”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 3, Y. 2016, s. 225-245.

KAYIRAN Osman Tufan, “*İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu’na İlişkin Değerlendirmeler*”, Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi (DÜMAD), C. 2019, S. 2, Y. 2019, s. 61-82.

KENDİGELEN Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016.

KİRTİL Neşe, “*İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu Toplantısının Yapılması*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Özel Sayı, Y. 2005, s. 79-96.

KÜLEKÇİ Taceddin/ŞENTARHANACI Selim, “*Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kâr Payı Alma Hakkı*”, Göksu Safi Işık Articletter, C. 22, Y. 2020, s. 136-147, <https://home.heinonline.org/>, E.T. 05.01.2022.

MOROĞLU Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016.

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, İstanbul 2018.

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2020.

MÜLAZIMOĞLU Mehmet, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, İstanbul 2020.

NİZAMOĞLU Mehmet Berkay, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, Ankara 2019.

OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, İstanbul 2020.

OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, İstanbul 2020.

OĞUZMAN M. Kemal/SELİÇİ Özer/OKTAY Saibe, Kişiler Hukuku, İstanbul 2002.

OKUCU TAFTALI İpek, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyaz, İstanbul 2018.

OKUTAN NILSSON Gül, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, İstanbul 2004.

ORUÇ Murat, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. 26, S. 4, Y. 2010, s. 169-203.

ÖZSOY Zeynep, Kâr Payı Hakkı ve Kâr Payında İmtiyaz, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisanüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.

PASLI Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, İstanbul 2005.

PASLI Ali/VEZİROĞLU Cem, “*Hedef Anonim Ortaklığın Kâr Dağıtımı ve Bu Yöndeki Taahhüdü Finansal Yardım Yasağını (TTK 380/1) İhlal Eder mi?*”, İÜHFM, C. 76, S. 1, Y. 2018, s. 257-275.

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul 2021.

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2019.

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2003.

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2022.

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara 2018.

SENGİR Turgut, “Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 1973, s. 77-86.

SERTOĞLU Burak, “Türk Ticaret Kanunu’ndaki İmtiyaz Sistemi ve Kurumsal Yönetim Açısından Değerlendirilmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 1, Y. 2014, s. 283-313.

ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal, “Ulusal Düzenlemeler ile Topluluk Hukuku Sınırında Altın Paylar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 24, S. 2, Y. 2007, s. 349 – 395.

TAN Mustafa, Türk Vergi Hukukunda Sermaye Azaltımı, Ankara 2021.

TEKİNALP Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2020.

TEKİNALP Ünal, “İmtiyazlı Paylar” (Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Sempozyum Tarihi: 05.04.1996, Ankara 1996, s. 3-36.

TEOMAN Ömer, “Yargıtay’ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkına ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV, 20-21 Mart 1987, Ankara 1987, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 295-303.

TURGUT Serkan, “Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun İşleyişi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 0, S. 39, Y. 2019, s. 243-258.

TOLA Nuran Rabia, “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylar”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 16, Y. 2017, s. 63-85.

TURANLI Hüsnü/SEYMAN KORKMAZ Seda, “Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Alma Hakkı”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2015, s.7-44.

UYSAL Esra, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar, İstanbul 2016.

ÜÇİŞİK H. Güzin/ÇELİK Aydın, Anonim Ortaklıklarda Finansal Tablolar, Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtımı, İstanbul 2018.

YAĞMUR Setenay, Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi, İstanbul 2020.

YANLI Veliye, “*Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 1, Y. 2014, s. 5-33.

YATAĞAN ÖZKAN Çiğdem, Anonim Şirketlerde Altın Paylar, İstanbul 2016.

YILMAZ Abdüssamet, “*Anonim Ortaklıkta Kâr Payında Tanınan İmtiyazın İç Kaynaklarından Yapılan Sermaye Artırımı Karşısındaki Durumu*”, Banka ve Finans Hukuku Dergisi, C. 9, S. 34, Y. 2020, s. 581-602.

YILMAZ Gülşah, Pay Sahipliği Sözleşmesinden Doğan Birlikte Satma Hakkı ve Birlikte Satışa Zorlama Hakkı (Tag Along & Drag Along Rights), İstanbul 2018.

YÜKSEL Sinan H., “*Kapalı Anonim Ortaklıklarda Yeni Payların Kâr Payına Hak Kazanmasında ve Kâr Payının Hesaplanmasında Zaman Unsuru*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Y. 2019, s. 381-415.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://home.heinonline.org/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

www.hukukturk.com